

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

การศึกษาระดับปฐมวัยมีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กแรกเกิดจนถึงอายุ 5 ปี เด็กเป็นทรัพยากรที่มีค่าเป็นความหวังของครอบครัวและสังคม ที่จะเจริญเติบโตเป็นพลเมืองของประเทศชาติในอนาคต จึงจำเป็นต้องได้รับความเอาใจใส่และการอบรมเลี้ยงดูเป็นอย่างดีดังพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เรื่อง การพัฒนาและอบรมเลี้ยงดูเด็ก ความตอนหนึ่งว่า “การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและการอบรมเลี้ยงดูเด็กก็มีความสำคัญเป็นอย่างมากเนื่องจากการพัฒนาการทุกด้านที่เจริญเติบโตสมวัยที่เป็นพื้นฐานที่ดีของบุคคล ครอบครัวและสังคม” (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่, 537) บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม (คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย, 2546:3) การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กในวัยนี้ควรจัดในลักษณะการเล่นปนเรียนเพราะโดยธรรมชาติของเด็กวัยนี้จะชอบการเล่นมากเนื่องจากจะทำให้เด็กรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งในขณะเดียวกันเด็กก็จะเกิดการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันด้วย การเล่นของเด็กไม่ว่าจะเป็นการเล่นเกมหรือการเล่นทั่วไปไม่เพียงแต่จะเป็นสิ่งที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่เด็กเท่านั้นแต่ยังเป็นการสร้างพัฒนาการทางด้านต่างๆ ได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็ก ส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ช่วยพัฒนารูปแบบการคิดของเด็กให้เข้ารูปร่างรอยส่งเสริมให้เด็กสัมพันธ์ภาพอันดีกับบุคคลอื่น เสริมสร้างนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2454, หน้า 14-16)

การเล่นมีส่วนช่วยในการพัฒนาการเจริญเติบโตและทำให้เด็กมีพัฒนาการที่มีชีวิตชีวายิ่งขึ้น ประสบการณ์จากการเล่นของเด็กนำไปสู่การรับผิดชอบตัวเองในวันข้างหน้าเพื่อให้สังคมและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การเล่นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้และส่งผลกระทบต่อพัฒนาการต่างๆ ของเด็ก ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคมและสติปัญญา เนื่องจากวัยเด็กเป็นช่วงที่สำคัญต่อการวางรากฐานและพัฒนาการและบุคลิกภาพ ดังนั้นประสบการณ์ที่เหมาะสมและทำให้เด็กเป็นทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ การเล่นก็เปรียบเสมือนการทำงานของเด็ก โดยเด็กอาศัยการเล่นเป็นเครื่องมือในการเล่น (สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยเกษตร, 2547) จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยได้ส่งเสริมพัฒนาการเด็กผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยโดยถือว่าการเล่นเป็นงานของเด็ก เด็กเรียนรู้จากการเรียนปนเล่น ผลจากการวิเคราะห์พัฒนาการและคุณลักษณะตามวัยของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ในความรับผิดชอบ พบว่าในภาคเรียนที่ 1 ของทุกปีการศึกษาเด็กส่วนมากมีคุณลักษณะตามวัยไม่สอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณลักษณะตามวัยด้านอารมณ์จิตใจเรื่องคุณธรรมและจิตใจที่ดีงามในช่วง 6 ปีแรกของชีวิตเป็นช่วงที่มีความสำคัญที่สุดเป็นระยะที่เด็กสามารถพัฒนาในด้านต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วจึงง่ายต่อการเรียนรู้และสามารถส่งเสริม

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ดี ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในวัยนี้จะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาชีวิตที่มีคุณภาพต่อไปการเล่นทำให้เด็กมีโอกาสแสดงความคิดเห็นตามสภาพแวดล้อมได้แสดงออกเรียนรู้ที่จะใช้ความคิดสร้างสรรค์ส่งเสริมให้เกิดจินตนาการ ดังนั้นการเล่นจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญในวัยเด็กทำให้เด็กสามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพต่อสังคมการเล่นมีหลายประเภท เช่น การเล่นกลางแจ้ง การเล่นในร่ม การเล่นออกกำลังกาย การเล่นเกมในบ้าน การเล่นที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งคือการละเล่นพื้นบ้าน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของคนไทยที่สืบทอดกันมาและอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยซึ่งเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของคนไทยที่สืบทอดกันมาและอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยกิจกรรมการละเล่นเน้นการนำสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นมาประดิษฐ์เป็นเครื่องเล่นการละเล่นมีวิธีการเล่นที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนมีกฎเกณฑ์และกติกาการเล่นไม่เคร่งครัดนักเด็กไทยในสมัยก่อนมีอิสระในการเล่นอย่างสนุกสนาน การละเล่นพื้นบ้านยังถือเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมความพร้อมทางพัฒนาการอีกทางหนึ่ง เนื่องจาก การละเล่นส่วนใหญ่เป็นการละเล่นที่สามารถส่งเสริมความเป็นอิสระภาพแห่งตน สร้างแรงจูงใจให้เด็กทุกคนเกิดความกระตือรือร้น ได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย อยากรู้หรือกล้าแสดงออก การให้ความร่วมมือฝึกการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น มีกฎกติกาไม่สลับซับซ้อน สามารถยืดหยุ่นง่ายต่อการเล่น ไม่เน้นการแข่งขันทำให้ง่ายต่อการที่เด็กจะประสบความสำเร็จ อีกทั้งยังสามารถหลอหลอมและส่งเสริมคุณธรรมทางจิตใจของเด็ก ให้รู้จักแพ้ รู้ชนะ รู้จักอภัย จากการทำกิจกรรมร่วมกันแบบเป็นกลุ่ม หรือนั่งล้อมวง ก่อให้เกิดความสนุกสนาน ร่าเริง แจ่มใส ในบรรดาเพื่อนฝูงเกิดการเรียนรู้ในการปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับสคารฟ (คณาจารย์ชมรมเด็ก. 2545:16; อ้างอิงจาก Scarffe:1966) ที่มีแนวความคิดว่าการเล่นของเด็กคือวิธีการค้นพบโลกใหม่ เป็นการทดลองให้เด็กสร้างความสัมพันธ์ของตนเองกับโลกโดยรอบ การเล่นทำให้เด็กเรียนรู้วิธีเรียน ช่วยให้เด็กปรับตัวกับโลกกับชีวิตการทำงานและฝึกทักษะที่จำเป็นของชีวิต

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวมาแล้ว การจัดกิจกรรมโดยผ่านการละเล่นพื้นบ้าน เพราะการละเล่นพื้นบ้านเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการเล่น ไม่ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย มีแต่ความสนุกสนานร่าเริง เป็นการเตรียมความพร้อมในพัฒนาการทุก ๆ ด้านโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ในระดับขั้นที่สูงขึ้นต่อไป และส่งผลทำให้เด็กปฐมวัยได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับท้องถิ่น และตระหนักในคุณค่าของภาษา วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่นด้วย ซึ่งผลของการวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมได้ถูกต้องในการพัฒนาความพร้อมของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านล้านนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพร้อมเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้าน ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา
2. เพื่อเปรียบเทียบความพร้อมเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้าน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตประชากร

ประชากรได้แก่ เด็กปฐมวัยที่มีอายุ 4-5 ขวบ ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 44 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กปฐมวัยที่มีอายุ 4-5 ขวบ ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งลำปางอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลากห้องเรียนมา 1 ห้องเรียน จาก 2 ห้องเรียน จำนวน 23 คน

ขอบเขตเนื้อหา

กิจกรรมพื้นบ้านจำนวน 20 กิจกรรม จำแนกได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. กิจกรรมการเล่นที่พัฒนาความพร้อมด้านร่างกาย ซึ่ง ได้ 2 ประเภท คือพัฒนาความพร้อม ในด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็ก

2. กิจกรรมการเล่นที่พัฒนาความพร้อมด้านอารมณ์/จิตใจ ซึ่งแยกได้ 3 ประเภท คือ พัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาด้านเจตคติ

3. กิจกรรมการเล่นที่พัฒนาความพร้อมด้านสังคม และพัฒนาความพร้อม ในการปฏิบัติตน เวลาเล่นหรือทำงานกับผู้อื่น

4. กิจกรรมการเล่นที่พัฒนาความพร้อมด้านสติปัญญา ซึ่งแยกได้ 3 ประเภทคือ พัฒนาด้านปฏิภาณไหวพริบ พัฒนาด้านภาษา และพัฒนาด้านการสังเกต

ขอบเขตระยะเวลา

การทดลองครั้งนี้ทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที โดยบูรณาในช่วงกิจกรรมกลางแจ้ง รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง

สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้าน มีคะแนนความพร้อมแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านอารมณ์ ใจดี ด้านสังคม และด้านสติปัญญาสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้าน

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กปฐมวัยที่มีอายุ 4-5 ขวบ ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งลำปางอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 23 คน

ความพร้อมของเด็กปฐมวัย หมายถึง การเจริญเติบโต การมีความสามารถในการกระทำสิ่งต่างๆ ตามวัย หรือตามประสบการณ์ที่เด็กได้รับโดยแบ่งความพร้อมออกเป็น 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยในงานวิจัยชิ้นนี้จะเลือกใช้เกณฑ์การประเมินที่สอดคล้องกับพัฒนาการเด็กปฐมวัยคือ

1. ด้านร่างกาย หมายถึง ความเจริญของพัฒนาการทางด้านร่างกาย การใช้ร่างกาย การเลือกและบริโภคสิ่งของต่างๆ ทั้งอาหาร และทรัพยากรต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

2. ด้านอารมณ์จิตใจ หมายถึง ความเจริญของพัฒนาการด้านอารมณ์ และมีการแสดงออกของพฤติกรรมที่แสดงถึงความแจ่มใส เบิกบาน มีความเข้มแข็ง อดทน มุ่งมั่น มีคุณธรรม รู้ดี รู้ไม่ดี

3. ด้านสังคม หมายถึง การสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักปฏิบัติตัวให้เหมาะสม การปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลง

4. ด้านสติปัญญา หมายถึง การรับรู้ การเข้าใจความเป็นไปต่างๆ รอบตัว และความสามารถในการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาได้ตามวัยและการใช้ภาษาในการสื่อสาร

การละเล่นพื้นบ้าน หมายถึง การละเล่นต่าง ๆ ของสังคมทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย อันประกอบไปด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดลำพูน จังหวัดลำปาง จังหวัดแพร่ จังหวัดน่าน จังหวัดพะเยา และจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นการเล่นที่เด็กนิยมเล่นกันในชีวิตประจำวันในสมัยโบราณ เป็นการกระทำที่เป็นไปตามสัญชาตญาณของเด็กที่ต้องการความเคลื่อนไหวผ่อนคลาย ความตึงเครียด โดยสืบทอดมาจากคนรุ่นก่อนซึ่งเสาะแสวงหาวิธีการที่จะทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน บางประเภทมีบทหรือและบทราประกอบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ มักมีการกำหนดขึ้นเองตามข้อตกลงของกลุ่มผู้เล่นในแต่ละท้องถิ่น บางครั้งก็เล่นเพื่อความสนุกสนานรื่นเริง แต่บางครั้งก็เล่นเพื่อการแข่งขัน

การจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้าน หมายถึง การจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านในกิจกรรมกลางแจ้ง โดยวิธีการที่เด็กทุกคนมาร่วมกัน เพื่อทำกิจกรรมอย่างเดียวกัน เป็นกิจกรรมที่เน้นการส่งเสริมความพร้อมของเด็กปฐมวัย ดั้งมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม 3 ขั้นตอน ดังนี้คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินกิจกรรม และขั้นสรุป

ขั้นนำ เป็นขั้นที่ครูนำเด็กเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ตื่นตัวและอบอุ่นร่างกายให้พร้อมทำกิจกรรมขั้นต่อไป

ขั้นดำเนินกิจกรรม เป็นขั้นที่ครูอธิบายกฎกติกา สาธิตวิธีการเล่น แนะนำสื่ออุปกรณ์ และเปิดโอกาสให้เด็กทดลองเล่นก่อนปฏิบัติจริง ในขณะที่เด็กลงมือปฏิบัติจริงครูสังเกตพฤติกรรมให้ครอบคลุมตามพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน พร้อมทั้งกระตุ้นให้เด็กดำเนินการเล่นต่อไปด้วยดี ให้กำลังใจ คำชมเชยเมื่อเด็กทำได้

ขั้นสรุป เป็นขั้นที่ครูใช้คำถามให้เด็กช่วยกันเล่าถึงสิ่งที่ตนเองได้ลงมือกระทำในขณะที่เล่น พร้อมทั้งให้แรงเสริมกับทุกคนที่ร่วมกิจกรรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการศึกษาครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับครูและผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย เพื่อไปใช้ในการจัดกิจกรรม อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการส่งเสริมความพร้อมของเด็กปฐมวัยตามพัฒนาการด้านต่างๆ อันได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา จากการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้าน และส่งเสริมความสนใจและทักษะอื่นที่จำเป็นของเด็กปฐมวัยอย่างเต็มศักยภาพต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมของเด็กปฐมวัย

ความหมายของความพร้อมของเด็กปฐมวัย

ความสำคัญของความพร้อมของเด็กปฐมวัย

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการของเด็กปฐมวัย

แนวทางการส่งเสริมความพร้อมของเด็กปฐมวัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมของเด็กปฐมวัย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

ความหมายของการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

หลักการการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

องค์ประกอบในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

สาระการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นที่บ้าน

ประวัติความเป็นมาของการเล่นที่บ้าน

แนวคิดและความหมายของการเล่นที่บ้าน

ลักษณะของการเล่นที่บ้าน

ประเภทของการเล่นที่บ้าน

ประโยชน์ของการเล่นที่บ้าน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นที่บ้าน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมของเด็กปฐมวัย

ความหมายของความพร้อมของเด็กปฐมวัย (วัฒนา ปุญญฤทธิ์, 2536)

การเตรียมความพร้อมเด็กปฐมวัยหมายถึง การที่เด็กมีพัฒนาการทางด้านต่างๆ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพียงพอที่จะรับรู้สิ่งต่างๆ ได้โดยไม่มีสิ่งใดเป็นอุปสรรคก่อให้เกิดความพึงพอใจในการกระทำนั้นๆ ยังให้บังเกิดผลตัวเองที่ดีต่อตัวเองและการเรียนรู้ ความพร้อมของเด็กในการเรียนมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับพัฒนาการ เด็กที่เจริญเติบโตยังไม่ถึงขั้นของการเรียนอย่างหนึ่งจะบังคับให้เด็กเรียนย่อมไม่เกิดประโยชน์ ทั้งยังเป็น การสร้างความคับข้องใจให้กับเด็ก ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาด้วย การเตรียมความพร้อมเด็กก็เหมือนกับการเตรียมตัว

ของผู้ใหญ่ที่จะทำงานให้เสร็จลุล่วงไปด้วยดีนั่นเอง เช่น การเข้าประชุมก็ต้องเตรียมศึกษาเอกสารต่างๆ การไปทัศนจารณ์ต้องมีเวลาเตรียมตัวสัก 1 หรือ 2 วัน เป็นต้น ดังนั้นการที่เด็กเล็กๆ เพิ่งจะออกไปสู่สังคมนอกบ้านเป็นครั้งแรกในชีวิตต้องเรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่างจะต้องปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์ของสังคมใหม่ ต้องเรียนรู้ภาษาพูดที่เป็นมาตรฐาน เด็กก็ต้องมีเวลาเตรียมตัวหรือเตรียมพร้อมเช่นกันเพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจในตนเอง สร้างทัศนคติที่ดีต่อการอยู่ในสังคมและการมาโรงเรียน ลดความล้มเหลวที่จะเกิดขึ้นกับเด็กในระยะแรกของการมาโรงเรียน โดยเฉพาะในปัจจุบันการรับเด็กเข้าเรียนอายุน้อยลงจำเป็น ต้องพยายามทำให้เกิดความพร้อมที่จะเรียนให้มากที่สุด เพราะความพร้อมของเด็กช่วยให้เด็กมีพัฒนาการเจริญตามวัยทุกด้านและเต็มศักยภาพ ถ้าเด็กเริ่มต้นชีวิตการเรียนรู้ด้วยดีจะลดความล้มเหลวของการเรียนและการดำรงชีวิต ทำให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนและการอยู่ร่วมกันในสังคม

หลักสำคัญในการเตรียมความพร้อม คือ ครูและผู้ปกครองต้องสอนเมื่อเด็กมีความพร้อมและจะต้องยอมรับระดับความพร้อมของเด็กในปัจจุบัน จะต้องพอใจในอัตราความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้ของเด็กที่เรียนช้าและเป็นหน้าที่ของครูและผู้ปกครองที่จะต้องจัดประสบการณ์หรือเนื้อหาให้เหมาะสมกับความพร้อมนั้นๆ อาจกล่าวได้ว่าเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ขวบ เป็นช่วงอายุที่มีความสำคัญ เป็นวัยทองของชีวิตเด็กจะเริ่มเรียนรู้ประสบการณ์โลกกว้างและเป็นช่วงที่มีการพัฒนา โดยเฉพาะสติปัญญา ความพร้อมในแต่ละขั้นจะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาในขั้นต่อไปในด้านต่างๆ เช่น บุคลิกภาพ ค่านิยม ทัศนคติ จริยธรรม

ความสำคัญของความพร้อมของเด็กปฐมวัย

การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงปฐมวัยเป็นไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้น หากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย มีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสมก็จะส่งผลดีต่อพัฒนาการของเด็กได้อย่างดีด้วย

หลักการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย จำเป็นต้องคำนึงถึงประเด็นต่างๆ ดังนี้ (วิวัฒนา บุญญฤทธิ์, 2536)

1. องค์ประกอบของการเตรียมความพร้อม ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของเด็กปฐมวัย เป็นความรู้พื้นฐานของการเตรียมความพร้อมที่ยึดตัวเด็กเป็นศูนย์กลาง ซึ่งอาจแบ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญ 5 อย่าง คือ

1.1 พัฒนาการ ในวัยที่แตกต่างกัน เด็กจะมีลำดับขั้นของพัฒนาการแต่ละด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา แตกต่างกัน การเตรียมความพร้อมจำเป็นจะต้องกระทำให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กตามขั้นตอนของพัฒนาการ เช่น ฝึกให้เด็กอายุ 3 ขวบเขียนรูปร่างสามเหลี่ยม เด็กไม่สามารถทำได้เนื่องจากการบังคับความเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อนิ้วมือไม่ดีเท่าที่ควร การให้เด็กฝึกขีดเขียนลากเส้นตามใจชอบ จะช่วยเตรียมความพร้อมที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะและความพร้อมของเด็ก เมื่อถึงเวลาแสดงออก โดยที่ไม่จำเป็นต้องบังคับเด็กให้เปล่าประโยชน์

1.2 ระดับวุฒิภาวะ เด็กแต่ละคนมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองตามเวลาที่กำหนดโดยธรรมชาติ ซึ่งอาจเกิดขึ้นในอัตราเร็วช้า แตกต่างกันได้ การเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นได้อย่างมี

ประสิทธิภาพถ้าเด็กมีระดับวุฒิภาวะที่พร้อมแสดงออก ซึ่งเด็กก็จะสามารถแสดงพฤติกรรมหรือความสามารถนั้นได้ในเวลาอันรวดเร็ว เช่น การฝึกให้เด็กเขียนหนังสือในขณะที่เด็กอายุ 3 ปี ย่อมเกิดขึ้นได้ยากมากและใช้เวลานานกว่าการสอนเด็กอายุ 5 ปี

1.3 ความต้องการ การตอบสนองความต้องการพื้นฐานทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของเด็ก ช่วยให้การเตรียมความพร้อมของเด็กเป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม เด็กที่มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ได้รับอาหารที่มีคุณค่าตามหลักโภชนาการ พร้อมทั้งได้รับความรัก ความอบอุ่นใจ และการยอมรับตนเองจะทำให้เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และมีกำลังใจที่จะพัฒนาตนเองยิ่งขึ้น

1.4 ความสนใจ ลักษณะเด่นของเด็กปฐมวัย คือ ความอยากรู้อยากเห็น ชอบตรวจค้นและสำรวจสิ่งรอบตัว ทั้งยังชอบปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือกระทำค้นคว้า ทดลอง เรียนรู้เล่นอย่างอิสระจากประสบการณ์ตรงที่ตนเองพอใจ จะช่วยสร้างเสริมความพร้อมทางการเรียนรู้แต่ละด้านได้เป็นอย่างดี

1.5 ความสามารถ เด็กทุกคนมีความสามารถเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งแตกต่างกัน ทั้งนี้จากอิทธิพลของการถ่ายทอดทางพันธุกรรมและประสบการณ์ที่ได้รับจากสภาพแวดล้อม สังเกตได้ว่าเด็กที่พ่อแม่เป็นนักดนตรี มักมีความสามารถทางดนตรีเป็นพิเศษ เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา มักมีความสามารถพิเศษทางการได้ยิน จำแนกเสียง การเตรียมความพร้อมได้เหมาะสมกับความสามารถของเด็กจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในด้านนั้นได้ดียิ่งขึ้น

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมของเด็กปฐมวัย

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการ ในที่นี้จะกล่าวถึงทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยและเป็นประโยชน์ต่อพื้นฐานการสร้างความรู้ความเข้าใจในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ดังนี้

ทฤษฎีพัฒนาการของกิเซล

อาร์โนลด์ กิเซล (Arnold Gesell. 1880-1961) (อ้างถึงใน สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2547:35) เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ผู้เริ่มก่อตั้งสถาบันพัฒนาการเด็ก (Institute of Child Development) ณ มหาวิทยาลัยเยล ระหว่างปี ค.ศ.1930-1940 อธิบายทฤษฎีเกี่ยวกับการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กว่าการเจริญเติบโตของเด็กทางร่างกาย เนื้อเยื่อ อวัยวะ หน้าที่ของอวัยวะต่างๆ และพฤติกรรมที่ปรากฏขึ้นเป็นรูปแบบที่แน่นอนและเกิดขึ้นเป็นลำดับขั้น ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมเป็นองค์ประกอบรองที่ต่อเติมเสริมพัฒนาการต่างๆ กิเซลเชื่อว่าวุฒิภาวะจะถูกกำหนดโดยพันธุกรรมและมีในเด็กแต่ละคนมาตั้งแต่เกิด ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เด็กแต่ละวัยมีความพร้อมทำสิ่งต่างๆ ได้ ถ้าวุฒิภาวะหรือความพร้อมยังไม่เกิดขึ้นตามปกติในวัยนั้นสภาพแวดล้อมจะไม่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็ก

อาร์โนลด์ กิเซล (Arnold Gesell) ได้สร้างเกณฑ์มาตรฐานสำหรับวัดพฤติกรรมของเด็กในแต่ละระดับ เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรม ซึ่งเขาได้แบ่งพัฒนาการของเด็กที่ต้องการวัดและประเมินออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่

1. พฤติกรรมทางการเคลื่อนไหว (Motor Behavior) ครอบคลุมการบังคับอวัยวะต่างๆ ของร่างกายและความสัมพันธ์ทางการเคลื่อนไหว
2. พฤติกรรมทางการปรับตัว (Adaptive Behavior) ครอบคลุมความสัมพันธ์ของการใช้มือและสายตา การสำรวจ ค้นหา การกระทำต่อวัตถุ การแก้ปัญหาในการทำงาน
3. พฤติกรรมทางการใช้ภาษา (Language Behavior) ครอบคลุมการที่เด็กใช้ภาษา การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน
4. พฤติกรรมส่วนตัวและสังคม (Personal-Social Behavior) ครอบคลุมการฝึกปฏิบัติส่วนตัว เช่น การกินอาหาร การขับถ่าย และการฝึกต่อสภาพสังคม เช่น การเล่น การตอบสนองของผู้อื่น

จากแนวความคิดของ อาร์โนลด์ กีเซล (Arnold Gesell) สามารถนำมาอธิบายพัฒนาการของมนุษย์ในด้านการเจริญเติบโตพัฒนาการทางร่างกาย และสามารถนำไปเชื่อมโยงกับพัฒนาการทางสติปัญญาได้อีกด้วย นอกจากนี้ อาร์โนลด์ กีเซล (Arnold Gesell) ได้เขียนหนังสือขึ้น 2 เล่ม คือ The First Five Year of Life และ The Child from Five to Ten ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้มีบทบาทมากต่อการจัดกลุ่มเด็กเข้าศึกษาในชั้นอนุบาลศึกษาและชั้นประถมศึกษา เกณฑ์มาตรฐานใช้เป็นแบบทดสอบมาตรฐานในการทำนายพฤติกรรม วิเคราะห์กลุ่ม และทำวิจัย เพื่อบอกลักษณะพัฒนาการของเด็ก โดยใช้อายุทางปฏิทินเป็นเกณฑ์ นอกจากนี้มีบทบาทมากในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็ก โดยการจัดกิจกรรมนั้นต้องให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็กแต่ละคน

ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud)

ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud, 1856-1939) ได้ให้ความสำคัญของเด็กวัย 5 ปีแรกของชีวิต ซึ่งเป็นวัยที่สำคัญที่สุดของชีวิตเขาเชื่อว่าวัยนี้เป็นรากฐานของพัฒนาการด้านบุคลิกภาพและบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเด็กที่สุดคือ แม่จะเป็นผู้มีอิทธิพลอย่างสูงต่อบุคลิกภาพและสุขภาพจิตของเด็ก ฟรอยด์ได้พัฒนาทฤษฎีที่เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยรุ่น โดยให้ชื่อว่าทฤษฎีพัฒนาการทางเพศ (Psychosexual Development) ซึ่งทฤษฎีนี้เชื่อว่า พัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กแต่ละคนจะขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงชีวภาพของร่างกาย โดยร่างกายจะเปลี่ยนแปลงบริเวณแห่งความพึงพอใจเป็นระยะ ๆ ในช่วงอายุต่าง ๆ กัน และถ้าบริเวณแห่งความพึงพอใจต่าง ๆ นี้ได้รับการตอบสนองเต็มที่ เด็กจะมีพัฒนาการที่ดีและสมบูรณ์ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองเต็มที่ก็จะทำให้เกิดการสะสมปัญหาและแสดงออกเมื่อเด็กโตขึ้น

ฟรอยด์ (Freud) ได้แบ่งลำดับขั้นพัฒนาการทางเพศไว้ 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นความพอใจอยู่บริเวณปาก (Oral) พัฒนาการในขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 0-1 ปี ในขั้นนี้จะมี ความสนใจบริเวณปาก ปากนำความสุขเมื่อได้ถูกอาหารสนองความต้องการความหิว ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองก็อาจจะทำให้เกิดความคับข้องใจ
2. ขั้นความพอใจอยู่ที่บริเวณทวารหนัก (Anus) พัฒนาการในขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 1-3 ปี ซึ่งเป็นระยะขับถ่าย เด็กจะเรียนรู้การขับถ่าย ถ้าเด็กไม่ถูกบังคับก็จะเกิดความพอใจ ไม่ขัดแย้งและไม่เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์

3. **ขั้นความพอใจอยู่ที่อวัยวะเพศ (Phallic)** พัฒนาการในขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 3-6 ปี ซึ่งเป็นระยะเกี่ยวข้องกับอวัยวะสืบพันธุ์ สนใจ อยากรู้อยากเห็น สภาพร่างกายแตกต่างกันไปตามเพศ เรียนรู้บทบาททางเพศของตน เลียนแบบบทบาทพ่อแม่ของตน ต้องการความรัก ความอบอุ่นจากพ่อแม่

4. **ขั้นก่อนวัยรุ่น (Latency)** พัฒนาการในขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 6-11 ปี เป็นระยะสนใจสังคมเพื่อนฝูง เด็กจะพยายามปรับตัวให้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ๆ

5. **ขั้นวัยรุ่น** พัฒนาการในขั้นนี้อยู่ในช่วงตั้งแต่วัยรุ่นถึงวัยผู้ใหญ่ เป็นระยะที่มีความสนใจในเพศตรงข้ามมากขึ้น และเป็นจุดเริ่มต้นความรักระหว่างเพศ

นอกจากนี้ ฟรอยด์ ยังกล่าวถึง โครงสร้างของบุคลิกภาพไว้ด้วยว่าบุคลิกภาพประกอบไปด้วยอิด (Id) อีโก้ (Ego) และซูเปอร์อีโก้ (Super Ego) ซึ่งการทำงานของบุคลิกภาพอยู่ภายใต้พลัง 3 สิ่งนี้

อิด (Id) คือ บุคลิกภาพส่วนที่เป็นจิตไร้สำนึก เป็นแรงผลักดันตามธรรมชาติที่สั่งให้มนุษย์กระทำการต่าง ๆ เพื่อให้ได้ตามที่ตนต้องการ เป้าหมาย Id คือ ความพึงพอใจ (Pleasure Principle)

อีโก้ (Ego) คือ บุคลิกภาพส่วนที่มนุษย์พัฒนาขึ้นจากการได้มีปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก เป็นส่วนที่ควบคุมให้มนุษย์ปฏิบัติตามให้สอดคล้องกับความเป็นจริง โดยใช้หลักแห่งความจริง (Reality Principle)

ซูเปอร์อีโก้ (Super Ego) คือ บุคลิกภาพที่มนุษย์พัฒนาขึ้นจากค่านิยมและมาตรฐานจริยธรรมของบิดามารดา เป็นส่วนที่ควบคุมให้มนุษย์เลือกทำแต่สิ่งที่ตนคิดว่าดี (Ego Ideal) และหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ขัดต่อมาตรฐานจริยธรรมของตน (Conscience) บุคคลที่มีบุคลิกภาพที่ดีคือ บุคคลอีโก้ (Ego) สามารถปรับให้เกิดความสมดุลระหว่างแรงขับตามธรรมชาติของอิด (Id) กับมาตรฐานจริยธรรมของซูเปอร์อีโก้ (Super Ego)

ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีริกสัน (Erikson)

อีริกสัน (Erikson อ้างถึงใน สิริมา ภิญญอนันตพงษ์, 2547:46-49) เป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มจิตวิเคราะห์ที่มีอาชีพเป็นจิตแพทย์ ในปี 1955 ได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานของ The Division of Development Psychology อีริกสัน (Erikson) ได้เน้นความสำคัญของเด็กปฐมวัยว่าเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งเป็นสิ่งที่แปลกใหม่และน่าตื่นเต้นสำหรับเด็ก บุคลิกภาพจะสามารถพัฒนาได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละช่วงของอายุเด็กประสบสิ่งที่พึงพอใจตามขั้นพัฒนาการต่าง ๆ ของแต่ละวัยมากเพียงใด ถ้าเด็กได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่ตนพอใจในช่วงอายุนั้น เด็กก็จะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่ดีและเหมาะสมและพัฒนาครอบครัวรวมถึงผู้ใหญ่ด้วย ซึ่งพัฒนาการของมนุษย์มี 8 ขั้น คือ

1. **ขั้นความเชื่อใจหรือขาดความเชื่อใจ (Trust Versus Mistrust)** อายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 1 ปี ในขั้นนี้เด็กจะพัฒนาความรู้สึกว่าตนเป็นที่ยอมรับและสามารถให้ความเชื่อใจเป็นมิตรแก่คนอื่น วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ไม่ว่าจะเป็นการอุ้ม การให้อาหาร หรือวิธีการเลี้ยงดูต่าง ๆ จะส่งผลไปสู่บุคลิกภาพของความเป็นมิตร เปิดเผย และเชื่อถือไว้นับเชื่อใจต่อสภาพแวดล้อมและ

บุคคลต่าง ๆ ถ้าเด็กไม่ได้รับความรักและความอบอุ่นอย่างเพียงพอ เด็กก็จะพัฒนาบุคลิกภาพของความตระหนี่ ปกปิดไม่ไว้วางใจ และมีมุมมองโลกในแง่ร้าย

2. ขั้นการควบคุมด้วยตนเองหรือสงสัย/อาย (Autonomy Versus Doubt or Shame) อยู่ในช่วงอายุ 2-3 ปี เด็กวัยนี้เริ่มเรียนรู้ที่จะช่วยตนเอง สามารถควบคุมตนเอง และสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ เด็กจะสามารถทำงานง่าย ๆ เหมาะสมกับวัยของเด็กให้สำเร็จด้วยตนเอง เช่น การหยิบอาหารเข้าปาก เดิน วิ่ง หรือเล่นของเล่น ถ้าพ่อแม่บังคับหรือห้ามไม่ได้เด็กจะกระทำการสิ่งใดด้วยตนเอง หรือเข้มนวดกินไปจะทำให้เด็กเกิดความสงสัยในความสามารถของตนเอง เกิดความละอายในสิ่งที่ตนกระทำ ซึ่งจะทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณไม่สามารถทำอะไรได้อย่างถูกต้องและได้ผล เกิดความย่อท้อชอบพึ่งผู้อื่น

3. ขั้นการริเริ่มหรือรู้สึกผิด (Initiative Versus Guilt) อยู่ในช่วงอายุ 3-6 ปี เป็นขั้นพัฒนาการความคิดริเริ่ม หรือความรู้สึกผิด (Sense of VS. of Guilt) เด็กจะมีความกระตือรือร้นที่จะเรียกสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเอง เด็กมีการเลียนแบบผู้อยู่ใกล้ชิดหรือสิ่งแวดล้อมที่ตนรับรู้ เด็กเริ่มเรียนรู้และยอมรับค่านิยมของครอบครัว และสิ่งถ่ายทอดสู่เด็ก ถ้าเด็กไม่มีอิสระในการค้นหาจะส่งผลไป สู่ความคับข้องใจที่ไม่สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ตนอยากรู้ ซึ่งจะส่งผลต่อจิตใจของเด็กและความรู้สึกผิดติดตัว

4. ขั้นการประสบความสำเร็จ ความขยันหมั่นเพียรหรือรู้สึกด้อย (Mastery Versus Inferiority) อยู่ในช่วงอายุ 6-12 ปี เป็นขั้นที่ทุ่มเท ขยัน เพื่อเกิดความสำเร็จ ชอบแข่งขันร่วมกับเพื่อนกับกลุ่ม

5. ขั้นการรู้จักตนเองหรือความสับสนไม่รู้สึกตนเอง (Identity Versus Diffusion : Fidelity) อยู่ในช่วงอายุ 13-17 ปี (The College Years) เป็นขั้นการค้นหาความเป็นตนเอง สร้างความเป็นตนเองโดยผู้ใหญ่และสังคมมีอิทธิพล

6. ขั้นรู้สึกโดดเดี่ยว (Intimacy Versus Isolation) อยู่ในช่วงอายุ 18-22 ปี (Early Adolescence and Self Comment) เป็นขั้นความรับผิดชอบ เป็นผู้ใหญ่สร้างตัว

7. ขั้นความรับผิดชอบแบบผู้ใหญ่หรือความรู้สึกเฉื่อยชา (Generativity Versus Aborption) อยู่ในช่วงอายุ 22-40 ปี เป็นขั้นสร้างความปึกแผ่น สืบวงศ์ตระกูล รับผิดชอบต่อหน้าที่รับผิดชอบครอบครัว ลูก

8. ขั้นความมั่งคั่ง สมบูรณ์ หรือหมดหวัง ท้ออาลัยชีวิต (Integrity Versus Despair) อยู่ในช่วงอายุ 40 ปี วัยชราเป็นขั้นมีความภูมิใจในความสำเร็จของชีวิต หรือเกิดความอาลัยท้อแท้ สิ้นหวัง ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพที่เกิดขึ้น

พัฒนาการบุคลิกภาพทั้ง 8 ขั้นของอีริคสัน ในขั้นพัฒนาการที่ 1-3 มีความเกี่ยวข้องกับวัยของเด็กปฐมวัย เด็กมีความสัมพันธ์กับพ่อแม่ และครอบครัว ดังนั้น พ่อแม่ เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพเด็กในวัยนี้เป็นอย่างมาก เด็กมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ในวัยผู้ใหญ่ได้ขึ้นอยู่กับรากฐานพัฒนาการในวัยนี้เป็นสำคัญ

ทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์ (Jerome S. Bruner)

บรูเนอร์ (Bruner, 1956) เป็นนักจิตวิทยาในยุคใหม่ ชาวอเมริกันคนแรกที่สืบสานความคิดของเพียเจต์ โดยเชื่อว่าพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเกิดจากกระบวนการภายในอินทรีย์ (Organism) เน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมเด็ก ซึ่งจะพัฒนาได้ดีเพียงใด

นั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก และชี้ให้เห็นว่าการศึกษาวาดเด็กเรียนรู้อย่างไร ควรศึกษาตัวเด็กในชั้นเรียนไม่ควรใช้หนูและนกพิราบ ทฤษฎีของบรูเนอร์เน้นหลักการกระบวนการคิดซึ่งประกอบด้วยลักษณะ 4 ข้อ คือ แรงจูงใจ (Motivation) โครงสร้าง (Structure) ลำดับขั้นความต่อเนื่อง (Sequence) และการเสริมแรง (Reinforcement)

สำหรับในหลักการที่เป็นโครงสร้างของความรู้ของมนุษย์ บรูเนอร์แบ่งขั้นพัฒนาการคิดในการเรียนรู้ของมนุษย์ออกเป็น 3 ขั้นด้วยกัน ซึ่งคล้ายคลึงกับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ได้แก่

1. ขั้นการกระทำ (Enactive Stage) เด็กเรียนรู้จากการกระทำและการสัมผัส
2. ขั้นคิดจินตนาการหรือสร้างมโนภาพ (Piconic Stage) เด็กเกิดความคิดจากการรับรู้ตามความเป็นจริง และการคิดจากจินตนาการด้วย
3. ขั้นใช้สัญลักษณ์และคิดรวบยอด (Symbolic Stage) เด็กเริ่มเข้าใจเรียนรู้ความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และพัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่พบเห็น

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของแบนดูรา

อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura, 1986) กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์นั้นเกิดจากพฤติกรรมบุคคลนั้นมีการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลนั้น (Person) และสิ่งแวดล้อม (Environment) ซึ่งทฤษฎีนี้เน้นบุคคลเกิดการเรียนรู้โดยการให้ตัวแบบ (Learning Through Modeling) โดยผู้เรียนจะเลียนแบบจากตัวแบบ และการเลียนแบบนี้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ การสังเกตการณ์ตอบสนองและปฏิกริยาต่างๆ ของตัวแบบสภาพแวดล้อมของตัวแบบ ผลการกระทำ คำบอกเล่า และความน่าเชื่อถือของตัวแบบได้ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจึงเกิดขึ้นได้ซึ่งกระบวนการต่างๆ ของการเลียนแบบของเด็กประกอบด้วย 4 กระบวนการ คือ

1. กระบวนการดึงดูดความสนใจ (Attentional Process) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้สังเกตเห็นได้สังเกตตัวแบบ และตัวแบบนั้นดึงดูดให้เด็กสนใจที่จะเลียนแบบ ควรเป็นพฤติกรรมง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อน ง่ายต่อการเอาใจใส่ของเด็กที่เกิดการเลียนแบบและเกิดการเรียนรู้

2. กระบวนการคงไว้ (Retention Process) คือ กระบวนการบันทึกหรือเก็บเป็นความจำ การที่เด็กจะต้องมีความแม่นยำในการบันทึกสิ่งที่ได้เห็นหรือได้ยินเก็บเป็นความจำ ทั้งนี้เด็กดึงข้อมูลที่ได้จากตัวแบบออกมาใช้กระทำตามโอกาสที่เหมาะสม เด็กที่มีอายุมากกว่าจะเรียนรู้จากการสังเกตการณ์กระทำที่ฉลาดของบุคคลอื่นๆ ได้มากกว่า โดยประมวลไว้ในลักษณะของภาพพจน์ (Imaginal Coding) และในลักษณะของภาษา (Verbal Coding) และเด็กโตขึ้นนำประสบการณ์และสัญลักษณ์ต่าง ๆ มาเชื่อมโยงและต่อมาจะใช้การเรียนรู้มีเทคนิคที่นำมาช่วยเหลือความจำคือการท่องจำ การทบทวน หรือการฝึกหัด และการรวบรวมสิ่งที่เกี่ยวข้องกัน เหตุการณ์ซึ่งจะช่วยให้เขาได้เก็บสะสมความรู้ไว้ในระดับซึ่งสามารถนำมาใช้ได้เมื่อต้องการ

3. กระบวนการแสดงออก (Motor Reproduction Process) คือ การแสดงผลการเรียนรู้ด้วยการกระทำ คือ การที่เด็กเกิดผลสำเร็จในการเรียนรู้จากตัวแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดความแม่นยำ เด็กจะต้องแสดงพฤติกรรมได้จากการเรียนรู้ด้วยการเคลื่อนไหวออกมาเป็นการกระทำออกมาในรูปของการใช้กล้ามเนื้อความรู้สึกร่วมกับการกระทำครั้งแรกไม่สมบูรณ์ ดังนั้นเด็กจำเป็นต้องลองทำ

หลายๆ ครั้ง เพื่อให้ได้ลักษณะพฤติกรรมที่ต้องการแล้วเขาก็จะได้รับทราบผลของการกระทำจากประสบการณ์เหล่านั้น เพื่อนำมาแก้ไขพฤติกรรมที่ยังไม่เข้ารูปร่างเรียบร้อย สิ่งนี้จะทำให้เกิดพัฒนาการในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เด็กที่มีอายุมากกว่าจะมีกล้ามเนื้อที่แข็งแรงและสามารถควบคุมได้ดีกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า

4. กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) คือ กระบวนการเสริมแรงให้กับเด็ก เพื่อแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบได้ถูกต้อง โดยเด็กเกิดการเรียนรู้จากการเรียนรู้จากการเลียนแบบตัวแบบที่จะมาจากบุคคลที่มีชื่อเสียงมากกว่าบุคคลที่ไม่มีชื่อเสียง จากการเลียนแบบตัวแบบที่มาจากบุคคลที่เป็นเพศเดียวกับเด็กมากกว่าจะเป็นเพศตรงข้ามกัน จากการเลียนแบบตัวแบบที่เป็นรางวัล เช่น เงิน ชื่อเสียง สถานภาพทางเศรษฐกิจสูง จากพฤติกรรมของบุคคลที่ถูกลงโทษ มีแนวโน้มที่จะไม่ถูกนำมาเลียนแบบ และจากการที่เด็กได้รับอิทธิพลจากตัวแบบที่มีความคล้ายคลึงกับเด็ก ได้แก่ อายุหรือสถานภาพทางสังคม

แนวคิดของแบนดูรา (Bandura,1986) เน้นพฤติกรรมใดๆ ก็ตามสามารถปรับหรือเปลี่ยนได้ตามหลักการเรียนรู้ เป็นการกระตุ้นเด็กมีการเรียนรู้พัฒนาการทางด้านสังคมโดยใช้การสังเกตตัวแบบที่เด็กเห็น เด็กมีระดับการเรียนรู้แล้วเด็กจะมีทางเลือกใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น เพื่อเก็บสะสมพฤติกรรมที่เป็นไปได้เอาไว้และยิ่งกว่านั้นตัวแปรจะช่วยให้เขาเลือกสถานการณ์ที่ดีที่สุดไว้ใช้ปฏิบัติต่อไป

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ลอเรนส์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg อ้างถึงใน สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2547:52-54) ได้ตั้งทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมประกอบด้วย ขั้นตอนพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ขั้น มีระดับความคิดทางจริยธรรม 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับเริ่มมีจริยธรรม (2-10 ปี) มีลักษณะทำตามคำสั่งที่กำหนดว่าดีหรือไม่ ส่วนใหญ่จะมองผลของการกระทำว่าได้รับความเจ็บปวด หรือความพึงพอใจ และจะทำตามกฎเกณฑ์ที่มีผู้มีอำนาจเหนือตนกำหนดไว้เป็น

ขั้นที่ 1 เด็กจะเคารพกฎเกณฑ์เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ

ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหารางวัล เลือกทำแต่สิ่งที่น่าสนใจมาให้น

เท่านั้น การมองความสัมพันธ์ของคนยังแคบมีลักษณะการแลกกันถือเกณฑ์กรรมสนองกรรมอย่าตีคนอื่น เพราะเขาจะตีเราตอบ

2. ระดับมีจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ มีลักษณะคล้ายตามประเพณีนิยม (10-16 ปี)

ขั้นที่ 3 เกณฑ์การตัดสินใจความถูกผิดอยู่ที่ผู้อื่นเห็นชอบการทำดีคือทำสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นพอใจ ช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อให้สังคมยอมรับ

ขั้นที่ 4 เกณฑ์การตัดสินความถูกผิดอยู่ที่ความเป็นระเบียบของสังคมและการกระทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม ทำตามหน้าที่ของตน รักษากฎเกณฑ์

3. ระดับมีจริยธรรมของตนเอง มีลักษณะพยายามกำหนดหลักการทางจริยธรรมที่ต่างไปจากกฎเกณฑ์ของสังคม (16 ปีขึ้นไป)

ขั้นที่ 5 คิดถึงกฎที่จะเป็นประโยชน์สังคม คำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลยอมรับกฎเกณฑ์ส่วนรวม

ขั้นที่ 6 คำนึงถึงหลักจริยธรรมตัดสินความถูกต้องจากจริยธรรมที่ตนยึดถือ จากสามัญสำนึกของตนเองจากเหตุผล คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ไม่คล้อยตามสังคม

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์

เพียเจต์ (Jean Piaget, 1969) เป็นผู้เชี่ยวชาญในทฤษฎีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา หนังสือและบทความทั้งหมดซึ่งเป็นผลงานของเขาเกี่ยวข้องกับทฤษฎีจิตวิทยาและพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก ซึ่งทฤษฎีนี้เน้นถึงความสำคัญของความเป็นมนุษย์ อยู่ที่มนุษย์มีความสามารถในการสร้างความรู้ผ่านการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ซึ่งปรากฏอยู่ในตัวเด็กตั้งแต่วัยแรกเกิด ความสามารถนี้คือการปรับตัว (Adaptation) เป็นกระบวนการที่เด็กสร้างโครงสร้างตามความคิด (Scheme) โดยการมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งแวดล้อม 2 ลักษณะ คือ เด็กพยายามปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม โดยซึมซับประสบการณ์ (Assimilation) และการปรับโครงสร้างสติปัญญา (Accommodation) ตามสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดความสมดุลในโครงสร้างความคิด ความเข้าใจ (Equilibration) ทั้งนี้ เพียเจต์ได้แบ่งลำดับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาไว้ 4 ขั้นดังนี้

1. ขั้นประสาทรับรู้และการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage) พัฒนาการระยะนี้อยู่ในช่วง 2 ปีแรกหลังเกิด ขั้นนี้เป็นขั้นของการเรียนรู้จากประสาทสัมผัส ในขั้นนี้พัฒนาการจะก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาการเรียนรู้ การแก้ปัญหา มีการจัดระเบียบการกระทำ มีการคิดก่อนที่จะทำ การกระทำจะทำงานอย่างมีจุดมุ่งหมายด้วยความอยากรู้อยากเห็น และเด็กยังสามารถเลียนแบบ โดยไม่จำเป็นต้องมีตัวแบบให้เห็นในขณะนั้นได้ ซึ่งแสดงถึงพัฒนาการด้านความจำที่เพิ่มมากขึ้นในช่วง 18-24 เดือน

2. ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational Stage) ขั้นนี้จะอยู่ในช่วง 2-7 ปี ในระยะ 2-4 ปี เด็กยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง มีขีดจำกัดในการรับรู้ สามารถเข้าใจได้เพียงมิติเดียว ในระยะ 5-6 ปี เด็กจะย่างเข้าสู่ขั้น Intuitive Thought ระยะนี้เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการคิด ที่ขึ้นอยู่กับการรับรู้กับการคิดอย่างมีเหตุผลตามความจริง ซึ่งเด็กจะก้าวออกจากการรับรู้เพียงมิติเดียวไปสู่การรับรู้ได้ในหลาย ๆ มิติในเวลาเดียวกันมากขึ้น และจะก้าวไปสู่การคิดอย่างมีเหตุผล โดยไม่ยึดอยู่กับการรับรู้เท่านั้น เด็กจะเริ่มมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัวดีขึ้น แต่ยังคงคิดและตัดสินผลของการกระทำต่าง ๆ จากสิ่งที่เห็นภายนอก

3. ขั้นปฏิบัติการคิดด้วยรูปธรรม (Concrete Operational Stage) ขั้นนี้ เริ่มจากอายุ 7-11 ปี เด็กจะมีความสามารถคิดเหตุผลและผลที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยไม่ยึดอยู่เฉพาะการรับรู้เหมือนขั้นก่อน ๆ ในขั้นนี้เด็กจะสามารถคิดย้อนกลับ (Reversibility) สามารถเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์ (Conservation) สามารถจัดกลุ่มหรือประเภทของสิ่งของ (Classification) และสามารถจัดเรียงลำดับของสิ่งต่างๆ (Seriation) ได้ เด็กในขั้นปฏิบัติการคิดด้วยรูปธรรมจะพัฒนาจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางไปสู่ความสามารถที่จะเข้าใจแนวคิดของสังคมนรอบตัว และสามารถเข้าใจว่าผู้อื่นคิดอย่างไรมากขึ้น แม้ว่าการคิดของเด็กวัยนี้จะพัฒนาไปมากแต่การคิดของเด็กยังต้องอาศัยพื้นฐานของการสัมผัสหรือสิ่งที่เป็นรูปธรรม เด็กยังไม่สามารถคิดในสิ่งที่เป็นนามธรรมที่ซับซ้อนได้เหมือนผู้ใหญ่ อย่างไรก็ตาม ตอนปลายของขั้นนี้เด็กจะเริ่มเข้าใจสาเหตุของเหตุการณ์รอบตัวพร้อมจะแก้ปัญหา ไม่เพียงแต่สิ่งที่สัมผัสได้หรือเป็นรูปธรรมเท่านั้นแต่เด็กจะเริ่มสามารถแก้ปัญหาโดยอาศัยการตั้งสมมติฐานและอาศัยหลักของความสัมพันธ์ของปัญหานั้นๆ บ้างแล้ว

4. ขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรม (Formal Operational Stage) ตั้งแต่อายุ 11 ปี จนถึงวัยผู้ใหญ่ เป็นช่วงที่เด็กจะสามารถคิดไม่เพียงแต่ในสิ่งที่เห็นหรือได้ยินโดยตรงเหมือนระยะก่อนๆ อีกต่อไป แต่จะสามารถจินตนาการเงื่อนไขของปัญหาในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตโดยพัฒนาสมมติฐานอย่างสมเหตุสมผลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งก็หมายถึงว่าในระยะนี้เด็กจะมีความสามารถคิดหาเหตุผลเหมือนผู้ใหญ่นั่นเอง

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner's View)

โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) (อ้างถึงใน สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2547 :39-41) เป็นนักจิตวิทยา (Psychologist) และผู้เชี่ยวชาญทางด้านสติปัญญา (Intelligence Expert) แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้ศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายของสติปัญญา (Theory of Multiple Intelligence:MI) โดยใช้หลักการวิวัฒนาการทางชีววิทยา (Biological Evolution) จำแนกความสามารถหรือสติปัญญาของคนเอาไว้ 7 ประเภท และต่อมาเขาเพิ่มอีก 1 ประเภท เรียกว่า สติปัญญาด้านรักธรรมชาติ (Naturalistic) ต่อมาเพิ่มอีก 1 ประเภทคือ สติปัญญาด้านการดำรงชีวิต (Existential Intelligence) รวมทั้งหมด 9 ด้าน (Sprinthall. 1998) ซึ่งการ์ดเนอร์เชื่อว่าสมองของมนุษย์ได้แบ่งเป็นส่วนๆ แต่ละส่วนได้กำหนดความสามารถที่ค้นหาและแก้ปัญหาที่เรียกว่า “ปัญญา” ซึ่งมีหลายๆ อย่างถือกำเนิดมาจากสมองเฉพาะส่วนแตกต่างกันซึ่งสติปัญญา 9 ด้าน ได้แก่

1. สติปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence) หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถทางด้านภาษาสูง อาทิ นักเล่านิทาน นักพูด (ปฐกถา) ความสามารถใช้อาณาในการหวานล้อม การอธิบายกวี นักเขียนนวนิยาย นักเขียนบทละคร บรรณาธิการ นักหนังสือพิมพ์ นักจิตวิทยา

2. สติปัญญาด้านตรรกและคณิตศาสตร์ (Logical/Mathematical Intelligence) หมายถึง กลุ่มผู้ที่มีความสามารถสูงในการใช้ตัวเลข อาทิ นักบัญชี นักคณิตศาสตร์ นักสถิติ กลุ่มผู้ให้เหตุผลที่ดี อาทิ นักวิทยาศาสตร์ นักตรรกศาสตร์ นักจัดทำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ กลุ่มผู้ที่มีความไวในการเห็นความสัมพันธ์แบบแผนตรรกวิทยา การคิดเชิงนามธรรม การคิดที่เป็นเหตุผล (Cause-Effect) และการคิดคาดการณ์ (If-Then) วิธีการใช้ในการคิด ได้แก่ การจำแนกประเภท การจัดหมวดหมู่ การสันนิษฐาน การสรุป การคิดคำนวณ การตั้งสมมติฐาน

3. สติปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Visual/Spatial Intelligence) หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถมองเห็นภาพของทิศทางแผนที่ที่กว้างไกล อาทิ นายพรานป่าผู้นำทาง พวกเดินทางไกล รวมถึงผู้ที่มีความสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ มองเห็นแสดงออกเป็นภาพรูปร่างในการจัดการกับพื้นที่ เนื้อที่การใช้สี เส้น พื้นผิว รูปร่าง อาทิ สถาปนิก มณฑนากร นักประดิษฐ์ ศิลปินต่างๆ

4. สติปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily/Kinesthetic Intelligence) หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถในการใช้ร่างกายของตนเองแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก อาทิ นักแสดงละคร ภาพยนตร์ นักแสดงทำใบ้ นักกีฬา นักฟ้อนรำทำเพลง และผู้ที่มีความสามารถในการใช้มือประดิษฐ์ เช่น นักปั้น ช่างแกะสลัก รวมถึงความสามารถทักษะทางกาย เช่น ความคล่องแคล่ว ความแข็งแรง ความรวดเร็ว ความยืดหยุ่น ความประณีต และความไวทางประสาทสัมผัส

5. สติปัญญาด้านดนตรี (Musical/Rhythmic Intelligence) หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถทางด้านดนตรี ได้แก่ นักแต่งเพลง นักดนตรี นักวิจารณ์ดนตรี รวมถึงความไวในเรื่องจังหวะ ทำนองเสียง ตลอดจนความสามารถในการเข้าและวิเคราะห์ดนตรี

6. สติปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ (Intrapersonal Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด และเจตนาของผู้อื่น ทั้งนี้ รวมถึงความสามารถในการสังเกต น้ำเสียง ใบหน้า ท่าทาง ทั้งยังมีความสามารถสูงในการรู้ถึงลักษณะต่างๆ ของสัมพันธภาพของมนุษย์และสามารถตอบสนองได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ เช่น สามารถทำให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลปฏิบัติงาน

7. สติปัญญาด้านตน หรือการเข้าใจตนเอง (Interpersonal Intelligence) หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถในการรู้จักตนเอง และสามารถประพฤติปฏิบัติตนได้จากความรู้สึกตนนี้ ความสามารถในการรู้จักตัวตน อาทิ การรู้จักตนเองตามความเป็นจริง เช่น มีจุดอ่อน จุดแข็ง ในเรื่องใดมีความรู้เท่าทันอารมณ์ ความคิด ความปรารถนาของตนเอง มีความสามารถในการฝึกฝนตนเองและเข้าใจตนเอง

8. สติปัญญาด้านการรักธรรมชาติ (Naturalistic Intelligence) หมายถึง ผู้ที่มีความเข้าใจ ความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและปรากฏการณ์ธรรมชาติ เข้าใจความสำคัญของตนเองกับสิ่งแวดล้อม และตระหนักถึงความสามารถของตนที่จะมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ธรรมชาติ เข้าใจถึงพัฒนาการของมนุษย์และการดำรงชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย เข้าใจและจำแนกความเหมือนกันของสิ่งของ เข้าใจการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงของสาร

9. สติปัญญาด้านการดำรงชีวิต (Existential Intelligence) หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถในการไตร่ตรอง คำนึง สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการมีชีวิตอยู่ในโลกมนุษย์ เข้าใจการกำหนดของชีวิต และความรู้เหตุผลของการดำรงชีวิตอยู่ในโลก

จากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่านักจิตวิทยาและผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวถึงความสามารถทางสติปัญญาหลายมิติมากขึ้น การส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญามนุษย์ ควรดำเนินการให้เหมาะสมกับช่วงวัยและหลากหลายครอบคลุมทุกมิติ

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการที่ได้นำเสนอไว้ดังกล่าวนี้สรุปได้ว่าพัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่ปฏิสนธิจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เป็นพัฒนาการที่มีกระบวนการต่อเนื่องมีลำดับขั้นตอน ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการของกิลเซล ทฤษฎีบุคลิกภาพหรือทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ และอิริคสัน ทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก และทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ซึ่งทุกทฤษฎีอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป

พัฒนาการของเด็กปฐมวัย

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2547) ได้กล่าวว่าการศึกษাপฐมวัยเป็นการศึกษาเด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี และเรียนรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กความต้องการของเด็ก สอนให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ฝึกพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน เช่น พัฒนาการทางร่างกาย พัฒนาการทางด้านสังคม พัฒนาการ

ทางด้านอารมณ์และพัฒนาการทางด้านจิตใจ เด็กจะเจริญเติบโตตั้งแต่อยู่ในครรภ์กระทั่งหลังคลอด ร่างกายและสมองจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วง 0-6 ปี แรกของชีวิต ขบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ การเจริญเติบโต และพัฒนาการ

พัฒนาการ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงด้านวุฒิภาวะ (maturity) ของอวัยวะระบบต่างๆและตัวบุคคล ทำให้เพิ่ม ความสามารถของบุคคลให้ทำหน้าที่ต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ทำสิ่งที่ยากและซับซ้อนยิ่งขึ้นได้ ตลอดจนการเพิ่ม ทักษะใหม่และความสามารถในการปรับตัวใน ภาวะใหม่ของบุคคลนั้น

เบรกเคนริดจ์และวินเซนต์ (Breckenridge and Vincent; 1968) ให้ความหมายไว้ว่า พัฒนาการ หมายถึง การเพิ่มพูนความสามารถในแต่ละ ด้านของบุคคล ทำให้บุคคลสามารถกระทำ กิจกรรมต่างๆได้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น เฮอร์ลอค (Hurlock; 1972) อธิบายว่า พัฒนาการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่แสดงถึงความ เจริญก้าวหน้าอย่างมีขั้นตอนมากกว่า จะใช้กับความเสื่อมถอย กิงแกว์ ทรัพย์พระวงศ์(2540) อธิบายว่า พัฒนาการ หมายถึง กระบวนการ เจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆของบุคคล ซึ่งรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพและ ปริมาณ เช่น พัฒนาการทางร่างกาย พัฒนาการทางภาษา พัฒนาการทางด้านสติปัญญา และ พัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพ เป็นต้น

ถวิล ธาราโภชน และศรีนัย ดำริสุข (2541) อธิบายว่า พัฒนาการหมายถึง กระบวนการ เปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ของมนุษย์อย่างมีระเบียบแบบแผนอย่างต่อเนื่อง เป็นไปตามลำดับขั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ก้าวหน้าทางด้านคุณภาพ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์และสมอง พร้อมทั้งแนวทางที่เสื่อมถอยด้วย

สุชา จันทน์เอม (2542) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างของร่างกายและแบบแผน ของร่างกายทุกส่วน การเปลี่ยนแปลงนี้จะก้าวหน้าไปเรื่อยๆ เป็นขั้นตอน จากระยะหนึ่งไปอีกระยะ หนึ่ง ทำให้เด็กมีลักษณะและความสามารถใหม่ๆ เกิดขึ้น ซึ่งมีผลทำให้เจริญก้าวหน้าตามลำดับทั้ง ทางด้านร่างกาย อารมณ์สังคมและสติปัญญา จากคำจำกัดความเหล่านี้พัฒนาการ (Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เช่น ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของบุคคลอย่าง มีขั้นตอนและเป็นระเบียบแบบแผน นับตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิจนกระทั่งเสียชีวิต โดยมากจะเป็นการ เปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพเพื่อให้บุคคลนั้นพร้อมจะแสดงความสามารถในการกระทำกิจกรรมใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับวัย จิตวิทยาพัฒนาการเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและการกระทำของ มนุษย์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีระเบียบ แบบแผน และมีลำดับขั้นตอนทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์จิตใจ และสังคมตลอดเวลาโดยจะไม่มีสิ่งใดคงที่ ซึ่งพฤติกรรมและกระบวนการทาง จิตของมนุษย์นั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ อาจมีการพัฒนาในทางดีขึ้นหรืออาจเสื่อมถอยลงได้ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงจากวัยหนึ่งไปสู่อีกวัยหนึ่งของมนุษย์นั่นเอง พัฒนาการของเด็กจะแบ่ง ออกเป็น 4 ด้านดังนี้

1. พัฒนาการด้านร่างกาย
2. พัฒนาการด้านสติปัญญา
3. พัฒนาการด้านอารมณ์
4. พัฒนาการด้านสังคม

พฤติกรรมและทักษะชีวิตของมนุษย์ได้จากการเรียนรู้และการสะสมประสบการณ์การเรียนรู้ ทักษะบางอย่างจะง่ายและประสบความสำเร็จในช่วงเวลาหนึ่งมากกว่าอีกเวลาหนึ่งและสังคมจะคาดหวังให้เด็กแต่ละคนทำพฤติกรรมที่เหมาะสมให้ได้ ในแต่ละช่วงอายุของบุคคลพัฒนาการที่สำคัญในแต่ละวัย

วัยทารก (0-2 ปี) อายุ 0-6 สัปดาห์

เด็กมองหน้าแม่ ทำเสียงในลำคอ ฟังเสียงคุยแล้วยิ้มตอบ

อายุ 4-6 เดือน

จำหน้าแม่ได้ ส่งเสียงอ้อแอ้และยิ้มตามเสียง เด็กสามารถเอื้อมจับสิ่งของมาเข้าปาก

อายุ 6-9 เดือน

สามารถแยกเสียงของแม่ได้ เริ่มแยกแยะความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ชัดเจน เด็กจำหน้าแม่ได้ เด็กจะแสดงอาการแปลกหน้ากับผู้ที่ไม่คุ้นเคย และจะติดแม่ เรียกว่า กลัวคนแปลกหน้า (Stranger anxiety)

อายุ 9-12 เดือน

เด็กมีความผูกพันใกล้ชิดกับผู้เลี้ยงดู (Attachment) และจะติดผู้เลี้ยงดู เมื่อต้องแยกจากพ่อแม่/ผู้เลี้ยงดู เด็กจะร้องไห้และร้องตาม เมื่อพ่อแม่ผู้เลี้ยงดูกลับมาเด็กจะแสดงความดีใจโผล่เข้ามาและเข้ามาคลอเคลีย เด็กวัยนี้จะเริ่มกลัวการพลัดพราก (Separation anxiety)

อายุ 12-18 เดือน

- เด็กหัดเดินและชอบสำรวจ ระยะนี้เด็กจะกระตือรือร้นที่จะสำรวจสิ่งแวดล้อม ค้นหาสิ่งแปลกใหม่เด็กมัก จะใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการสำรวจตรวจตรา ดังนั้นควรระมัดระวังสิ่งที่เป็นอันตราย

- ในวัยนี้เด็กจะทดสอบสิ่งต่างๆ และดูผลของการกระทำต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ถ้าพอใจเด็กจะโยนของเล่น ว่าจะตกลงมาอย่างไร ถ้าพอใจเด็กจะโยนซ้ำ ถ้าไม่พอใจเด็กจะหยุดหรือหาวิธีอื่นๆ บางครั้งเด็กจะกรี๊ดร้องจะเอาของมาโยนอีก

- เด็กเริ่มพูดได้ เป็นคำๆ อย่างน้อย 10 คำ

อายุ 18-24 เดือน

เด็กเรียนรู้ภาษาอย่างรวดเร็ว และจดจำคำศัพท์ได้ดี

อายุ 2-3 ปี

- เด็กเคลื่อนไหวได้ดีขึ้น

- เด็กรู้ว่าตนเองเป็นบุคคลหนึ่งที่แยกจากสภาพแวดล้อมทำให้เด็กต้องการเป็นตัวของตัวเองเด็กจะพยายามทำทุกอย่างด้วยตัวเอง เช่น จับช้อนตักอาหารเอง เด็กจึงมีพฤติกรรมต่อต้าน (Negativism) ชอบพูดว่า “ไม่” “ไม่เอา” “ไม่ทำ” เป็นต้น

พัฒนาการด้านร่างกาย

- เด็กบังคับกล้ามเนื้อได้ดีขึ้น เด็กชอบปีนป่าย เตะบอล รับลูกบอล ชอบเล่นในสนามเด็กสามารถขี่จักรยานสามล้อได้ พัฒนาการด้านสติปัญญา
- เด็กเชื่อว่าสิ่งของทุกอย่างมีชีวิต (Animism) เด็กชอบเล่นสมมุติโดยจะเอาตุ๊กตามาเล่นแล้วสมมุติเป็นพ่อแม่ลูก แสดงท่าป้อนข้าวลูก อาบน้ำ แต่งตัวให้ลูก แสดงเป็นเรื่องราวเหมือนว่าตุ๊กตาเป็นสิ่งมีชีวิต
- เด็กเชื่อว่าทุกสิ่งในโลกมีจุดหมาย เด็กมักถามว่า “ทำไม” “ทำไมรถจึงวิ่ง” ฯลฯ
- เด็กจะเชื่อมโยงปรากฏการณ์ 2 อย่างที่เกิดขึ้นพร้อมกันว่าเป็นเหตุและเป็นผลซึ่งกันและกัน พัฒนาการด้านภาษาพัฒนาอย่างรวดเร็ว เด็กชอบใช้คำถาม “นั่นอะไร” “นี่อะไร” “พ่อไปไหน” เด็กสามารถเข้าใจคำสั่งง่ายๆ ได้ เด็กอายุ 4 ขวบ ชอบใช้คำถาม “ทำไม”

พัฒนาการด้านอารมณ์

- เด็กเริ่มมีลักษณะอารมณ์แบบผู้ใหญ่ คือ โกรธ อิจฉา กังวล ก้าวร้าว พอใจ เป็นต้น เด็กจะแสดงความโกรธ ด้วยการกรีดร้อง ดิ้นกับพื้น หรือทำร้ายตัวเองแสดงความอิจฉาเมื่อมีน้องใหม่เวลาเล่นสนุกๆ ก็จะแสดง ความพอใจ แต่เมื่อได้ยินเสียงฟ้าร้องเด็กก็จะกลัวพัฒนาการด้านสังคม
  - เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้ดีขึ้น อาบน้ำ แต่งตัว ใส่รองเท้าเอง บอกเวลาจะถ่ายได้ ถอดกางเกงเข้าห้องน้ำเอง และทำความสะอาดหลังขับถ่ายได้
  - เด็กเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตัวเพื่อให้สังคมยอมรับ ทำตัวให้เข้ากับกลุ่มได้ รู้จักให้ รับ รู้จักผ่อนปรน รู้จักแบ่งปัน
  - เด็กเรียนรู้จากคำสอน คำอธิบายและการกระทำของพ่อแม่
  - เด็กรู้สึกละอายใจเมื่อทำผิด เด็กเริ่มรู้จักเห็นใจ ผู้อื่น เมื่อเห็นแม่เสียใจเด็กอาจเอาตุ๊กตามาปลอบ เป็นต้น
- พ่อแม่ควรฝึกหัดและส่งเสริมให้เด็กวัยอนุบาลได้ช่วยเหลือตนเอง เช่น รับประทานอาหาร อาบน้ำ แต่งตัว การขับถ่าย เป็นต้น เด็กอายุ 1-5 ปี อาจติดสิ่งของบางอย่าง เช่น ผ้าห่ม ตุ๊กตา เด็กจะนำสิ่งของเหล่านี้ติดตัวไปด้วยทุกแห่งหรือเข้านอนด้วยการนำมาอุ้ม กอด และถือไว้ใช้สำหรับปลอบใจ ทำให้รู้নির্ভরใจและสบายใจ โดยเฉพาะเวลาที่ต้องห่างจากแม่ เวลาไม่สบายหรือเวลาเข้านอนเพื่อทดแทนความสัมพันธ์ที่ห่างเหิน และเด็กก็เริ่มไปมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น สิ่งของเหล่านี้เรียกว่า Transitional-object การเลี้ยงดูที่เหมาะสมจะทำให้เด็กพัฒนาไปได้ดี ในขณะที่เดียวกันสังคมก็จะคาดหวังเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กในแต่ละวัยซึ่งเราเรียกว่า งานพัฒนาการ (Deelopmental task) ถ้าเด็กสามารถทำได้ตามขั้นตอนพัฒนาการเด็กจะยอมรับนับถือตนเอง ได้รับการยอมรับจากผู้อื่นและเด็กก็จะมีความสุขตามมา เมื่อเด็กมีความสุขเด็กจะมีกำลังใจ มีแรงจูงใจในการทำงานตามที่มุ่งหวัง และสามารถทนต่อความขัดแย้งได้ดี ทำให้ประสบความสำเร็จตามมา ถ้าเด็กไม่สามารถทำได้ตามขั้นตอนพัฒนาการ เด็กจะรู้สึกเป็นปมด้อย และจะทำงานในขั้นตอนพัฒนาการที่สูงขึ้นได้ยาก

แนวทางการส่งเสริมความพร้อมของเด็กปฐมวัย

สุริยา ช้องเสนาะ (2559) ได้อธิบายความพร้อมต้องประกอบด้วยวุฒิภาวะ ประสบการณ์ เดิมและแรงจูงใจ การเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กปฐมวัย ให้มีความพร้อมสูงในการเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครองจึงมีบทบาทที่สำคัญยิ่งเพราะชีวิตในช่วงแรกของเด็กอยู่ที่บ้าน พ่อแม่ไม่ควรคิดว่าภาระการเตรียมความพร้อมเป็นของครูอนุบาลเท่านั้น แต่ก่อนที่ผู้ปกครองจะใช้เทคนิควิธีเตรียมความพร้อมใดๆ จะต้องคำนึงถึงความแตกต่างในตัวเด็กแต่ละคนด้วย

เด็กมักจะแตกต่างกันทั้งทางสุขภาพกายและจิตใจ แม้ว่าเด็กๆ เหล่านั้นจะอยู่ในครอบครัวเดียวกันก็ตาม ความแตกต่างดังกล่าวอาจแสดงให้เห็นถึงภายนอก เช่น รูปร่าง น้ำหนักต่างกัน การแสดงออกแตกต่างกันในเรื่องความตั้งใจ กิริยาตอบโต้ การบังคับอารมณ์ ความทรงจำ เป็นต้น ผู้มีหน้าที่เลี้ยงดูเด็ก ไม่ว่าจะพ่อแม่หรือคนหนึ่งคนใด ต้องทำความเข้าใจลักษณะเฉพาะที่แตกต่างของเด็กเสียก่อนจึงจะเตรียมความพร้อมให้ได้ผลดีตามต้องการ

บทบาทของพ่อแม่ในการเตรียมความพร้อม

พ่อแม่จะช่วยเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย ทางอารมณ์ ทางสังคม ทางสติปัญญา ไปได้พร้อมๆ กับการเลี้ยงดูตามปกติ

1. การเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย พ่อแม่จะต้องฝึกฝนลูกในเรื่องการกินอาหาร การนอน การขับถ่าย การเคลื่อนไหว และการใช้กล้ามเนื้อเป็นสำคัญ

การฝึกฝนให้เด็กรู้จักกินเป็นเวลาต้องกำหนดให้เด็กได้กินอาหารวันละสามมื้อ โดยให้กินเป็นเวลา ความไม่สม่ำเสมอในการจัดอาหารควรเป็นเวลาที่มีความสุข การสนทนาควรเป็นแต่เรื่องที่เด็กสนใจ ไม่ใช่เรื่องราวหวาดเสียวมาเล่าหรือตั้งปัญหาถกเถียงกัน ไม่ควรเปรียบเทียบปริมาณการกินอาหารระหว่างเด็กด้วยกัน การนำเอาความกินจุของเด็กคนหนึ่งขึ้นมากล่าวอาจจะทำให้เด็กคนอื่น คิดว่าการเป็นคนกินน้อยจะได้รับ ความสนใจจากผู้ใหญ่มากกว่า เด็กที่เพิ่งจะเริ่มไปโรงเรียนบางทีก็เป็นเหตุให้กินอาหารมื้อเช้าไม่ค่อยได้พ่อแม่ไม่ควรบังคับจนกว่าเด็กจะเคยชินกับโรงเรียนเด็กก็จะกินอาหารเข้าได้ตามปกติ

การฝึกให้เด็กนอนเป็นเวลา การนอนเป็นเวลานั้นส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับฝึกหัดและนิสัยเฉพาะของแต่ละคน การหยุดทำงานต่างๆ ภายในบ้านเพื่อให้เด็กได้นอนหลับโดยปราศจากเสียงรบกวนนั้นเป็นการสร้างสถานการณ์ที่เลวเพราะเด็กจะลำบากภายหลังเมื่อเขาต้องนอนในสภาพแวดล้อมที่ไม่อำนวย งานบ้านของแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กควรจะดำเนินต่อไปไม่หยุดยั้งระหว่างที่เด็กนอนเพื่อให้เด็กได้เคยชินกับเสียงอื่นๆ บ้างพอประมาณ เด็กควรจะนอนตามลำพังซึ่งสิ่งนี้มักจะไปไม่ได้ในทุกบ้านของครอบครัวไทย หลักการอบรมเลี้ยงดูแนวใหม่เชื่อว่าเด็กๆ ไม่ควรนอนร่วมเตียงกับพ่อแม่เมื่อพ้นระยะการเป็นทารกไปแล้ว เด็กควรได้รับการอบรมตั้งแต่ต้นถึงเหตุผลของการตั้งเวลานอนและพ่อแม่ก็ต้องปฏิบัติตามเวลาเข้านอนของตนเช่นกันเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก

การฝึกนิสัยในการขับถ่าย การฝึกนิสัยและการควบคุมการขับถ่ายของเด็กเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับแม่ แม่ที่เลี้ยงดูลูกเองควรฝึกหัดให้เด็กหัดขับถ่ายตามธรรมชาติที่ละน้อย เริ่มจากการให้เด็กรู้จักนั่งหม้อถ่ายเป็นประจำเป็นเวลานานกว่าเด็กจะยอมรับสิ่งต่างๆ ฉะนั้นแม่จึงต้องดูแลอย่างใกล้ชิดในระยะหนึ่ง การเริ่มฝึกเด็กตั้งแต่เนิ่นๆ จะเป็นผลให้เด็กรู้จักรับผิดชอบอย่างสมบูรณ์ เมื่อเด็กอายุได้ 3 ½ - 4 ปี เด็กจะควบคุมการขับถ่ายและทำด้วยตนเองได้ดีขึ้นตามลำดับ ความกังวลเกี่ยวกับการขับถ่ายมากเกินไปหรือการย้ายสถานที่ขับถ่ายใหม่ เช่น มีการเดินทาง เด็กอาจจะถ่ายรดออกมาได้ ฉะนั้นพ่อแม่ควรหัดให้เด็กได้คุ้นเคยกับสถานที่อื่นๆ บ้าง ไม่เฉพาะการขับถ่ายที่บ้านเท่านั้น

2. การเตรียมความพร้อมทางด้านอารมณ์ การเรียนรู้ของเด็กมีความสัมพันธ์กับอารมณ์ พ่อแม่ต้องรู้เรื่องอารมณ์ของเด็กเพื่อจะให้เด็กรู้จักใช้อารมณ์ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง ไม่ใช่ให้โทษเมื่อมีปัญหาหลายอย่างเกิดขึ้นแก่เด็กพร้อมกัน ซึ่งเด็กไม่มีคำตอบหรือการกระทำเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น ความเปลี่ยนแปลงภายในจากการนี้เราเรียกว่า “อารมณ์” ซึ่งทำให้เด็กใช้หาทางออกได้ เช่น เด็กที่แย่งของเล่นกันบางครั้งจะหาทางออกโดยการผลักเพื่อนออกไป ถ้าเด็กที่ถูกผลักยอมให้ของเล่นเด็กนั้นจะรู้สึกว่ามีวิธีผลักใช้ได้ผล แต่ถ้าเด็กที่ถูกผลักไม่ยอมให้ง่ายๆ เด็กนั้นก็รู้สึกเช่นกันว่ามีวิธีผลักไม่ได้ผลเสียแล้ว เด็กที่ได้รับการเอาใจใส่ช่วยเหลือในการฝึกอารมณ์ให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องแล้ว เด็กจะไม่มีอาการลำบากเมื่อโตขึ้น ฉะนั้นพ่อแม่จึงควรที่จะชี้แจงแสดงวิธีการอื่นๆ ที่ถูกต้องให้เด็ก เพื่อเด็กจะได้นำไปใช้เมื่อมีเหตุการณ์เฉพาะหน้าเกิดขึ้น

การเตรียมความพร้อมทางอารมณ์ของเด็กให้เกิดผล ควรปรับปรุงสิ่งที่ไปกระทบเด็กในเวลาที่เกิดอารมณ์ เช่น ในเวลาที่เด็กโกรธและขัดขืนแม่ ถ้าแม่ของเด็กโกรธหวาดเด็กดังๆ หรือตีเด็กแล้ว จะทำให้เด็กเป็นคนเจ้าอารมณ์ยิ่งขึ้น แต่ถ้าแม่ใจเย็นและหาสาเหตุที่ทำให้เด็กโกรธและขัดขืนแม่ก็จะไม่ลำบากใจในอารมณ์ของลูกเมื่อลูกโตขึ้น

การหาสิ่งแวดล้อมที่ธรรมดาและเป็นระเบียบ จะเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กกระงับอารมณ์ได้ดีกว่าสิ่งอื่นใดเด็กควรจะได้เล่นกับเด็กวัยเดียวกันกับเขามากกว่าที่จะเล่นคนเดียวหรือเล่นกับผู้ใหญ่ การที่เด็กต้องอยู่ตามลำพังกับผู้ใหญ่ตลอดเวลา ทำให้เด็กเกิดความตึงเครียดซึ่งพ่อแม่ไม่ได้นึกถึงเลย ความประพฤติของผู้ใหญ่ไม่ได้เป็นแบบอย่างที่ดีที่สุดตลอดเวลาที่เด็กจะเอาอย่าง ถ้าหากผู้ใหญ่เป็นคนชอบจับผิดหรือขาดระเบียบวินัย เด็กก็จะหาแบบอย่างที่ดีไม่ได้ เด็กทุกคนควรจะได้รับ การสนับสนุนให้มีทำที่ที่คล่องแคล่ว เมื่อเขาต้องเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่ยังไม่ได้แก้ไขอารมณ์โกรธบางครั้งจะช่วยเสริมพลังให้บุคคลฟันฝ่าอุปสรรคที่ยากได้ เด็กๆ ควรได้รับการสอนให้เผชิญหน้ากับสถานการณ์ปัญหาต่างๆ อย่างเฉลียวฉลาด เด็กควรจะรู้ว่าเมื่อไรจึงจะขัดเคืองความประพฤติของผู้อื่น เมื่อใดควรจะให้ความร่วมมือและเมื่อไรควรจะเป็นผู้นำ

3. การเตรียมความพร้อมทางด้านสังคม พ่อแม่จำเป็นจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคมของลูกทุกขั้นตอน การฝึกหัดหรือเตรียมความพร้อมให้ลูก ควรสอนให้รู้จักยับยั้งชั่งใจตนเอง เช่น ไม่ทำเสียงอึกทักเกินไปให้เป็นที่รำคาญ ไม่ละเมียดทรัพย์สินและสิทธิของผู้อื่น ไม่เอาเปรียบผู้อื่น แต่พ่อแม่ต้องไม่ทำให้ทุกสิ่งเป็นข้อห้ามไปเสียหมด จุดหมายที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมทางสังคม คือ การฝึกให้เด็กรู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา

การฝึกฝนให้มีความร่วมมือกันตลอดเวลาที่ยังอยู่ในวัยเด็กปรากฏมาในรูปแบบการเล่นและเกมส์ต่างๆ มีการติดต่อกับเด็กที่มีอายุและอารมณ์แตกต่างกันไปจากตนเอง เด็กที่มีความเข้าใจถึงความรู้สึกและความต้องการของคนอื่นย่อมมีโอกาสจะเข้าใจกับบุคคลอื่นได้ดีที่สุด ฉะนั้นเราก็ควรช่วยให้เด็กได้มีความพร้อมทางสังคม โดยสนับสนุนให้เด็กมีความสนใจในการกระทำและความนึกคิดของผู้อื่น สารเหล่านี้มีความสำคัญมากในสังคมไทยยุคปัจจุบัน เราจะเห็นว่าความล้มเหลวของเด็กที่ไม่เคยเรียนรู้ถึงตัวของตัวเอง ไม่ตระหนักว่าการดำเนินชีวิตที่ดีของคนเราจะต้องหลีกเลี่ยงความเห็นแก่ตัวให้มาก ถ้าเด็กยังหวังแต่จะให้คนอื่นนำความสุขและความเป็นอยู่ที่ดีมาให้ตนเอง และจะไม่พอใจเมื่อความต้องการของตนเองไม่ได้รับความสะดวก ฉะนั้นเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงนิสัยที่ทำไม่ให้เป็นสุขเหล่านี้พ่อแม่ควรเลี้ยงดูเด็กให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างระมัดระวังมิฉะนั้นเด็กก็จะหาความสุขโดยการคิดถึงแต่ตัวเองเป็นใหญ่ ข้อสำคัญพ่อแม่ต้องไม่ตามใจพะเนิ่นพะนอนลูกจนเกินไปจะทำให้เด็กเข้าใจว่าตนมีความสำคัญมากจนไม่นึกถึงความคิดความต้องการของผู้อื่นในที่สุดก็ไม่นึกถึงแต่พ่อแม่ตัวเอง การเตรียมความพร้อมทางด้านสติปัญญา ประสบการณ์พื้นฐานของเด็กที่จะทำให้เกิดความพร้อมทางด้านสติปัญญา คือ การเล่นเพราะการเล่นเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้การเล่นของเด็กจะทำให้เด็กเกิดการเคลื่อนไหวได้ง่าย ได้ออกกำลังกายโดยอิสระและทำให้เด็กเพลิดเพลินด้วย ในการให้เด็กหัดปีนป่ายควรมีบันได หีบ แก้ว จะเป็นประโยชน์มากในการให้เด็กฝึก ปีนหรือแบกมากกว่าจะใช้นั่งอย่างอื่นก็มีรถสำหรับลากเชือกสำหรับเล่นชิงช้า สิ่งเหล่านี้ทำให้กล้ามเนื้อแขนขาและหลังรู้จักการทรงตัวที่ดี ถ้าบ้านที่มีบริเวณกว้างขวางหน่อยควรมีลูกบอลใหญ่ๆ สำหรับกลิ้งทรายผสมน้ำให้เด็กทำขนมและเครื่องเล่นที่ใช้หุบและตอย สิ่งเหล่านี้ทำให้เปลี่ยนความสนใจของเด็ก เด็กๆ ชอบจับสิ่งของต่างๆ มาก เช่น ดอกตะปูลงบนก้อนสบู่ ตีนน้ำในอ่าง ชอบหมุนเครื่องมือหรือล้อที่หมุนได้ นอกจากนั้นยังชอบเก็บของมารวมกันเป็นกองๆ การเล่นนอกบ้านมีความเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับเด็กเพราะจะทำให้ได้ออกกำลังกาย ได้ใช้กล้ามเนื้อและมีสุขภาพจิตที่ดี แต่ในปัจจุบันการเล่นนอกบ้านของเด็กในเมืองแทบจะไม่มีโอกาสเสียเลย เพราะสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปทำให้เด็กหลายคนต้องอยู่ในตึกแถวและเล่นรวมกันในสนามเด็กเล่น การปีนป่ายต้นไม้ชายทุ่งเป็นอันต้องยกเลิกไปให้แตกต่างจากรุ่นพ่อแม่โดยสิ้นเชิง เมื่อไม่มีต้นไม้ให้เด็กปีนป่ายก็ต้องมีบันไดแทน มีเชือกซึ่งมีกระบะทรายให้เด็กๆ ได้เล่นกัน

สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการเล่นของเด็กก็คือ การเลือกของเล่นให้เด็กควรเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของเด็กด้วย เช่น ถ้าเรานำของเล่นที่เหมาะสมกับเด็กวัย 7 ขวบ มาให้เด็กอายุ 4 ขวบเล่น เด็กจะเห็นความแปลกเพียงครู่เดียวต่อจากนั้นก็ไม่นิยมและค่อยๆ ทิ้งหายไปทีละชิ้นสองชิ้น

บทบาทของโรงเรียนในการเตรียมความพร้อม

โรงเรียนจะเตรียมความพร้อมตามแนวการจัดประสบการณ์ที่นักวิชาการวางไว้โดยสรุปดังนี้

ก. การเตรียมความพร้อมด้านทักษะ เป็นการเตรียมความพร้อมที่รวมทักษะสามด้านคือ ทักษะภาษาไทย ทักษะคณิตศาสตร์ และทักษะการคิด

1. การเตรียมความพร้อมด้านทักษะภาษาไทย โดยปกติในช่วงอายุระหว่างวัยทารกถึง 6 ปี จะมีพัฒนาการทางภาษาเป็นไปโดยธรรมชาติและมีขั้นตอน ซึ่งทักษะการฟังและการพูดภาษาจะ

พัฒนาได้ก่อนการอ่านและการเขียน เด็กที่ไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างเหมาะสม เมื่อเข้าเรียน จึงมีปัญหาการอ่านและการเขียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546) แนะนำการสร้างประสบการณ์ทางภาษา สำหรับเด็กช่วงอายุ 4-6 ปี ว่าควรหัดให้เด็กพูดและตอบคำถามเต็มประโยค ถูกหลักไวยากรณ์และให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งรอบตัวไปด้วย ให้อ่านและจัดประเภท เช่น แทนที่จะชูรูปแมวพร้อมกับพูดว่า “ลูกแมว” ก็ให้พูดเป็นประโยคว่า “นี่คือลูกแมว” และอธิบายต่อไปว่า “แมวเป็นสัตว์สี่ขา” “แมวเป็นสัตว์เลี้ยง” ฝึกการจัดแบ่งประเภทโดยพูดว่า “ดินสอ แท่งไม้ ทำด้วยไม้เป็นพวกเดียวกัน” “ส้ม จาน ใบหน้าเราเป็นวงกลมเหมือนกัน” คำที่ใช้ทุกคำโดยเฉพาะลักษณะนามและคำวิเศษณ์เกี่ยวกับสั้น-ยาว สูง-ต่ำ หนัก-เบา ไกล-ใกล้ ควรค่อยๆ ฝึกให้เด็กได้ใช้อย่างระมัดระวังไม่ให้สับสน

กิจกรรมในการเตรียมความพร้อมด้านภาษาที่สำคัญ คือ การอ่านหนังสือ การเล่านิทาน การเล่นหุ่น การท่องคำกลอนพร้อมจังหวะ ซึ่งครูอาจเป็นผู้ทำเองหรือให้เด็กทำด้วยก็ได้ สำหรับการอ่านหนังสือของเด็กปฐมวัยนั้นเป็นการอ่านภาพ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรับรู้และประสบการณ์หลายๆ อย่างพร้อมทั้งฝึกการเคลื่อนย้ายสายตาจากซ้ายไปขวาอีกด้วย

ทักษะการเขียนเป็นทักษะสุดท้ายที่ได้จะต้องรวบรวมความพร้อมทุกๆ ด้านมาใช้จะต้องใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าระหว่างตาและมือ การควบคุมกล้ามเนื้อให้ลากเส้นหรือเขียนได้ตามความคิด การเตรียมความพร้อมทำได้โดยการฝึกกล้ามมือ การทำงานศิลปะ และเล่นเกมต่างๆ

2. การเตรียมความพร้อมด้านทักษะคณิตศาสตร์ โดยปกติแล้วทั้งผู้ปกครองและครูต่างก็มีความสำคัญในการเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์ให้แก่ลูกแต่ในสภาพสังคมปัจจุบันดูเหมือนว่าครูมีบทบาทมากกว่าและผู้ปกครองก็มักจะยกภาระนี้ให้แก่ครู

การจำแนกความแตกต่างกิจกรรมการจำแนกความแตกต่าง เด็กจะต้องใช้ทักษะการสังเกต เข้าช่วยมากที่สุด เริ่มตั้งแต่การแยกประเภทสิ่งของเครื่องใช้ใกล้ตัว เช่น เสื้อ กางเกง หมวก ของเล่น ของใช้ในห้องน้ำ ของใช้ในครัว แล้วรู้จักเก็บสิ่งของเครื่องใช้เป็นหมวดหมู่ เช่น ของเล่นเก็บไว้ด้วยกัน เสื้อผ้าใส่ไว้ในตู้ หนังสือวางบนโต๊ะหรืออยู่บนชั้นหนังสือ รู้จักจำแนกสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัว พวกพืช สัตว์ จำแนกสิ่งของตามสีต่างๆ ไว้เป็นกลุ่ม เป็นต้น

การเปรียบเทียบขนาด รูปร่าง ส่วนใหญ่การฝึกจะแฝงมาพร้อมกับการเล่นของเด็ก เช่น การใส่รูปทรงให้หลังพอดีกับช่อง การต่อภาพ การต่อชิ้นส่วนไม้เป็นรูปตามจินตนาการของเด็ก การใส่ของลงในขวด การแต่งตัวตุ๊กตา การคัดขนาดผลไม้ เป็นต้น

การบอกตำแหน่ง คำบอกตำแหน่งที่ควรให้เด็กปฐมวัยคุ้นเคยและใช้อยู่เสมอได้แก่ บน-ล่าง หน้า-หลัง ไกล-ใกล้ ซ้าย-ขวา การบอกตำแหน่งเหล่านี้เด็กจะต้องฝึกใช้เป็นประโยคที่มีความหมาย สมบูรณ์และสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน เช่น ดินสอวางอยู่บนสมุด รองเท้าอยู่ใต้โต๊ะ ครูเดินนำหน้านักเรียน รถจอดใกล้เสาไฟฟ้า

การเปรียบเทียบจำนวน เด็กระดับปฐมวัยต้องฝึกการเปรียบเทียบจำนวนสิ่งของต่างๆ ได้ที่ละ 2 กลุ่ม ว่าจำนวนสิ่งของเหล่านั้นเท่ากันหรือไม่เท่ากัน กลุ่มใดมากกว่ากลุ่มใต้น้อย โดยไม่ใช้วิธีการนับแต่จะอาศัยวิธีการจับคู่แบบหนึ่งต่อหนึ่งระหว่างสิ่งของทั้งสองกลุ่มนั้น เช่น ฝูงนกมากกว่าพุดชา ซ่อนกับ ส้อมหนึ่งคู่มือเท่ากัน ฝึกให้สังเกตโดยการจับคู่สิ่งของที่ใช้เป็นคู่มือในชีวิตประจำวันจะช่วยให้เด็กเรียน พัฒนาความพร้อมในการเปรียบเทียบจำนวนได้ดีขึ้น

3. การเตรียมความพร้อมด้านทักษะการคิด คำว่า “ทักษะการคิด” อาจใช้คำว่าสติปัญญา เซาว์ปัญญา หรือสติปัญญาและความคิดซึ่งเป็นคำที่มีความหมายในด้านความพร้อมเช่นเดียวกันคือ ความสามารถทางสมองที่คนเรามีมาตั้งแต่แรกเกิด

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2537) เสนอแนวคิดเบื้องต้นว่าความคิดในระดับปฐมวัย ศึกษามาถึง การรับรู้ สังเกต และนำประสบการณ์จากการรับรู้มาใช้คิดหาเหตุผล ดังนั้นการจัด ประสบการณ์หรือกิจกรรมต่างๆ ให้แก่เด็กควรจัดให้เด็กมีส่วนร่วมกระทำ สัมผัสรับรู้ สังเกตและ เปรียบเทียบด้วยตัวเองเพราะจะสร้างพื้นฐานให้แก่เด็กในด้านสติปัญญา

อย่างไรก็ตามพ่อแม่และครูต้องระลึกอยู่เสมอว่าพัฒนาการทางความคิดของเด็กปฐมวัยอยู่ใน ขั้นรู้จักและสามารถใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ได้ในช่วงนี้เด็กจะเริ่มเข้าใจสัญลักษณ์และรู้จักใช้ภาษาในการ สื่อสารความหมายเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือสิ่งของ มีการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจ องค์ประกอบและชนิดของสิ่งของ เก็บเอาไว้ในโครงสร้างทางสติปัญญาเพื่อจะนำมาใช้ในเวลาที่ต่อมา ในช่วงนี้เด็กยังไม่สามารถคิดวิธีแก้ปัญหาแบบต่างๆ เหมือนผู้ใหญ่ได้ไม่เข้าใจการคงที่ของวัตถุแต่ สามารถจัดลำดับจัดพวกได้แต่พิจารณาได้เพียงมิติเดียว

ความพร้อมด้านทักษะการคิดของเด็กไทยในยุคปัจจุบันได้รับการเตรียมโดยทางอ้อมจาก สื่อมวลชนโดยเฉพาะวิทยุและโทรทัศน์ เด็กจะมีพัฒนาการทางการคิดได้จากการฟัง การรับรู้ทางตา และจดจำเลียนแบบได้

การฝึกความพร้อมด้านทักษะการคิดในโรงเรียนมักจะใช้ภาพเรื่องราวและรูปทรงเลขาคณิต เป็นสื่อให้เด็กหัดระบายสี รู้จักการสังเกตการเปลี่ยนแปลงความแตกต่างของแต่ละรูป ความสมบูรณ์ และไม่สมบูรณ์ของรูป การจับคู่รูปในลักษณะการอุปมาอุปไมย ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เด็กจะต้องใช้สมาธิ และความคิดตลอดเวลา

ข. การเตรียมความพร้อมด้านประสบการณ์ชีวิตประกอบด้วย ประสบการณ์พื้นฐานในการ ดำเนินชีวิตที่ดีในสังคม ความสนใจในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การคิดแก้ปัญหาด้วยเหตุผล ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้มักจะจัดเป็นเนื้อหาให้เด็กได้เรียนรู้

ค. การเตรียมความพร้อมด้านลักษณะนิสัย ครูจะจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังความประพฤติที่ดี งามให้แก่เด็ก เช่น การรักษาความสะอาดร่างกาย การกินอาหาร การเล่น การใช้คำพูด การแสดง ความเคารพ เป็นต้น

ความหมายของการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนอง ต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กให้เด็กมีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและ สติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการสร้างรากฐานชีวิต ให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณค่าต่อตนเองและสังคม ตามปรัชญาการศึกษา ปฐมวัย ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

หลักการการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการ(2546)ได้เรียบเรียงการเรียนรู้ของเด็กควรเป็นการเรียนรู้โดยผ่านการเล่น เพราะเด็กในวัยนี้จะ ไม่จัดการเรียนรู้เป็นรายวิชา แต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการโดยผ่านการเล่น เพื่อให้เด็ก เกิดการเรียนรู้ ได้รับประสบการณ์ตรง ได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งกิจกรรม ที่จัดขึ้นควรให้มีความยืดหยุ่นตามความคิดที่เด็กริเริ่ม สนใจและต้องการ นอกจากนี้ในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก ควรจะคำนึงถึงสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย ซึ่งมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ส่วนที่เป็นประสบการณ์สำคัญ และส่วนที่ 2 ส่วนที่เป็นสาระที่ควรรู้ ซึ่งทั้งสองส่วน ใช้เป็น สื่อในการจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดพัฒนาการครบทุกด้าน และมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ที่อยู่รอบตัว ซึ่งผู้เลี้ยงดูเด็กอาจจัดในลักษณะหน่วยการสอนแบบบูรณาการ หรือเลือกใช้วิธีการแบบใดก็ได้ที่สอดคล้องกับ ปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย และต้องปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ตลอดจน ฝึกทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะทางสังคม ทักษะทางภาษา ทักษะทางการคิด เป็นต้น

ส่วนที่ 1 ส่วนที่เป็นประสบการณ์สำคัญ

ประสบการณ์สำคัญเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็กทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ช่วยให้เด็กเกิดทักษะที่สำคัญสำหรับการสร้างองค์ความรู้ โดยให้เด็กได้มี ปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ บุคคลต่างๆ ที่อยู่รอบตัว รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมไปพร้อมกัน ด้วย ประสบการณ์สำคัญมีดังนี้

1.1 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ได้แก่

- 1) การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่
  - การเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่
  - การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์
  - การเล่นเครื่องเล่นสนาม
- 2) การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็ก
  - การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส
  - การเขียนภาพและการเล่นกับสี
  - การปั้นและประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ด้วยดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งไม้ เศษวัสดุ
  - การต่อของ บรจุ เท และแยกชิ้นส่วน

1.2 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ได้แก่

- 1) ดนตรี
  - การแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี
  - การเล่นเครื่องดนตรีง่ายๆ เช่น เครื่องดนตรีประเภทเคาะ ประเภทตี ฯลฯ
  - การร้องเพลง
- 2) สุนทรียภาพ
  - การชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม

- การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลก ขำขัน และเรื่องราว/
เหตุการณ์ที่สนุกสนานต่างๆ

3) การเล่น

- การเล่นอิสระ
- การเล่นรายบุคคล กลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่
- การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

4) คุณธรรม จริยธรรม

- การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่นับถือ

1.3 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ได้แก่ การเรียนรู้ทางสังคม

- การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง
- การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- การวางแผน ตัดสินใจเลือก และลงมือปฏิบัติ
- การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจและความต้องการของตนเองและผู้อื่น
- การมีประสบการณ์ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของ

ผู้อื่น

- การแก้ปัญหาในการเล่น
- การมีประสบการณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย

1.4 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่

1) การคิด

- การรู้จักสิ่งต่างๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรส และดกลิ้น
- การเลียนแบบการกระทำและเสียงต่างๆ
- การเชื่อมโยงภาพ ภาพถ่าย และรูปแบบต่างๆ กับสิ่งของหรือสถานที่จริง
- การรับรู้และแสดงความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุ ของเล่นและผลงาน
- การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อวัสดุต่างๆ

2) การใช้ภาษา

- การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด
- การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเองหรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับ

ตนเอง

- การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ
- การฟังเรื่องราวนิทาน คำคล้องจองคำกลอน
- การเขียนในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก เขียนภาพ เขียนขีดเขียน เขียนคล้ายตัวอักษร เขียนเหมือนสัญลักษณ์ เขียนชื่อตนเอง
- การอ่านในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก

อ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทาน/เรื่องราวที่สนใจ

3) การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ

- การสำรวจและอธิบายความเหมือนความต่างของสิ่งต่างๆ
- การจับคู่ การจำแนก และการจัดกลุ่ม
- การเปรียบเทียบ เช่น ยาว/สั้น ชรุขระ/เรียบ ฯลฯ
- การเรียงลำดับสิ่งต่างๆ
- การคาดคะเนสิ่งต่างๆ
- การตั้งสมมติฐาน
- การทดลองสิ่งต่างๆ
- การสืบค้นข้อมูล
- การใช้หรืออธิบายสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

4) จำนวน

- การเปรียบเทียบจำนวน มากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน
- การนับสิ่งต่างๆ
- การจับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง
- การมีประสบการณ์กับจำนวนหรือปริมาณที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง

5) มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ)

- การต่อเข้าด้วยกัน กายแยกออก การบรรจุและการเทออก
- การสังเกตสิ่งต่างๆ และสถานที่จากมุมมองที่ต่างๆ กัน
- การมีประสบการณ์และการอธิบายในเรื่องทิศทางการเคลื่อนที่ของคน

และสิ่งต่างๆ

- การสื่อความหมายของมิติสัมพันธ์ด้วยภาพวาด ภาพถ่าย และรูปภาพ

6) เวลา

- การเริ่มต้นและการหยุดการกระทำโดยสัญญาณ
- การมีประสบการณ์และเปรียบเทียบเวลา เช่น ตอนเช้า ตอนเย็น

เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้ ฯลฯ

- การมีประสบการณ์และการเรียงลำดับเหตุการณ์ต่างๆ
- การสังเกตความเปลี่ยนแปลงของฤดู

ส่วนที่ 2 ส่วนที่เป็นสาระที่ควรเรียนรู้

สาระที่ควรเรียนรู้

เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ และความสนใจของเด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่สำคัญที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งนี้อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก สาระที่เด็กอายุ 3-5 ปี ควรเรียนรู้มีดังนี้

1. เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อนามสกุล รูปร่าง หน้าตา รู้จักอวัยวะต่างๆ วิธีระวังรักษาร่างกายให้สะอาด ปลอดภัย เรียนรู้ที่จะเล่นและทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองคนเดียวหรือกับผู้อื่น ตลอดจนเรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และแสดงมารยาทที่ดี
2. เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรมีโอกาสรู้จักและรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน รวมทั้งบุคคลต่างๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องหรือมีโอกาสใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน
3. ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรรู้จักสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมเด็กตามธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล กลางวัน กลางคืน ฯลฯ
4. สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรรู้จักสี ขนาดรูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก ผิวสัมผัสของสิ่งต่างๆ รอบตัว สิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ และการสื่อสารต่างๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน

การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3-5 ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่นเพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการและแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

1. หลักการจัดประสบการณ์
  - 1.1 จัดประสบการณ์เล่นและการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
  - 1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
  - 1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต
  - 1.4 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
  - 1.5 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก
2. แนวทางการจัดประสบการณ์
  - 2.1 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะกับอายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
  - 2.2 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้คือ เด็กได้ลงมือกระทำเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลองและคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง
  - 2.3 จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้
  - 2.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่มคิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำและนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนอำนวยความสะดวกและเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

2.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่างๆ กัน

2.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

2.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2.8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

2.9 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผนการสนับสนุนสื่อการสอนการเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

2.10 จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นการศึกษารายบุคคลเพื่อนำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

2.11 การสนทนากับเด็ก ครูสามารถใช้การสนทนากับเด็กได้ทั้งแบบรายบุคคลและเป็นกลุ่มอย่างสอดคล้องกับกิจวัตรประจำวันเพื่อประเมินความสามารถในการแสดงความคิดเห็น พัฒนาการด้านการใช้ภาษา ฯลฯ เช่น เมื่อครูเล่านิทานให้เด็กฟังแล้วครูอาจถามคำถามให้เด็กแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังเพื่อให้รู้ความคิดของเด็ก ทั้งนี้ครูควรจดบันทึกคำพูดของเด็กไว้เพื่อการวิเคราะห์และปรับการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมต่อไป ในกรณีที่ต้องการสนทนากับเด็กเป็นรายบุคคลครูควรพูดคุยในสถานะที่เหมาะสมไม่ทำให้เด็กเครียดหรือเกิดความวิตกกังวล

2.12 การเก็บตัวอย่างผลงานที่แสดงความก้าวหน้าของเด็ก เป็นวิธีการที่ครูรวบรวมและจัดระบบตัวอย่างผลงานที่แสดงความก้าวหน้าของเด็กจากชิ้นงานที่เด็กสร้างขึ้นในกิจวัตรประจำวัน ครูควรกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในการเก็บรวบรวมผลงาน เช่น เก็บตัวอย่างผลงานการตัดกระดาษที่แสดงการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการด้านการตัดกระดาษของเด็กเดือนละ 1 ชิ้นงาน แล้วนำมาจัดรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ เป็นต้น การเก็บสะสมผลงานอย่างต่อเนื่องนี้ ครูต้องประเมินว่าผลงานแต่ละชิ้นแสดงความก้าวหน้าของเด็กอย่างไร ไม่ใช่การนำมาเก็บรวมกันไว้เฉยๆ ครูอาจให้เด็กมีส่วนร่วมในการเลือกและจัดเก็บผลงาน และครูสามารถนำผลงานที่จัดรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบมาใช้ในการสื่อสารกับผู้ปกครองให้รับทราบเกี่ยวกับความก้าวหน้าของเด็กด้วย

3. วิเคราะห์และจัดทำบันทึกข้อมูลของเด็ก

ครูควรนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้มาวิเคราะห์ และจัดทำบันทึกข้อมูลของเด็กทั้งในลักษณะของบันทึกข้อมูลเด็กรายบุคคลและบันทึกข้อมูลเด็กทั้งชั้นเรียน ดังนี้

3.1 บันทึกข้อมูลเด็กรายบุคคล การทำบันทึกข้อมูลเด็กรายบุคคลจะช่วยให้ครูรู้จักความสามารถที่แท้จริงของเด็ก ทำให้ครูติดตามความก้าวหน้าของเด็กได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังช่วยให้ครูประเมินเด็กอย่างครอบคลุมทุกรายการประเมิน ครูที่ทำบันทึกข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคลจะสามารถช่วยส่งเสริมความสามารถของเด็ก หรือให้ความช่วยเหลือเด็กได้อย่างเหมาะสม

3.2 บันทึกข้อมูลเด็กทั้งชั้นเรียน การทำบันทึกข้อมูลเด็กทั้งชั้นเรียนช่วยให้ครูรู้ว่าเด็กในห้องเรียนที่รับผิดชอบมีความสามารถหรือมีพัฒนาการในแต่ละด้านเป็นอย่างไร ส่งผลให้ครูสามารถออกแบบการจัดประสบการณ์ได้เหมาะสมกับเด็กในชั้นเรียนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังแสดงให้เห็นความก้าวหน้าของเด็กทั้งชั้นเรียน การสรุปเช่นนี้ควรทำเป็นระยะอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถนำมาใช้ได้เหมาะสม

ทั้งนี้การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ตัดต้องผสมผสานเป็นเนื้อเดียวกันกับการจัดประสบการณ์ การประเมินช่วยให้ครูทราบพัฒนาการของเด็ก เข้าใจเด็กและรู้ว่าควรทำอย่างไรจึงจะสามารถส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเต็มที่ ครูปฐมวัยจึงควรศึกษาวิธีการเครื่องมือและเกณฑ์การประเมินที่เหมาะสมกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยวางแผนการประเมินให้เหมาะสม ใช้ผลการประเมินในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมือที่ช่วยทำให้ครูสามารถจัดประสบการณ์อย่างมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

วิธีการรวบรวมข้อมูล

เพื่อการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่ตัดต้องใช้วิธีการที่หลากหลายไม่ใช่วิธีใดวิธีหนึ่ง โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น พ่อแม่ หรือครูผู้ช่วยมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลด้วยเพราะวิธีการแต่ละวิธีจะมีจุดแข็งและจุดอ่อนที่แตกต่างกัน มีความเหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลที่แตกต่างกัน โดยวิธีการที่นำเสนอข้างต้นเป็นวิธีที่ครูต้องฝึกฝนจนมีทักษะในการสังเกตเด็ก พูดคุยกับเด็กและพ่อแม่อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีความไวต่อสิ่งที่ควรบันทึกหรือเก็บตัวอย่าง หากครูมีทักษะเหล่านี้ก็จะทำให้การประเมินตรงตามสภาพจริงยิ่งขึ้น

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) การจัดกิจกรรม สื่อ วัสดุอุปกรณ์ สภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนโดยคำนึงถึงวัยและความสามารถของเด็กแต่ละคน เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับประสบการณ์ตรง พัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ อันจะเป็นการส่งเสริมพัฒนาการในทุกๆ ด้านความสำคัญของการจัดกิจกรรม

เด็กจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อเด็กได้รับประสบการณ์ตรง ได้ฝึกการคิดแสดงออกอย่างอิสระและสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์นั้นๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาของตนเองและส่วนรวม เนื่องจากเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ในช่วงวัยนี้จะมุ่งเน้นการตอบสนองธรรมชาติและความต้องการตามวัยของเด็กอย่างสมดุล

องค์ประกอบในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้ส่งเสริมกิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด อย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

1. หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

1.1 กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน

1.2 กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที

1.3 กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที

1.4 กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลังจัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนักเพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

2. ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวันต้องให้ครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้

2.1 การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้วัยวะต่างๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

2.2 การพัฒนากล้ามเนื้อเล็กเพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมส์ ต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นส่วน ใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

2.3 การพัฒนาอารมณ์ จิตใจและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่นกล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือจึงควรจัดกิจกรรมต่างๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

2.4 การพัฒนาสังคมนิสัยเพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

2.5 การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนา อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทดลอง ศึกษาออกสถานที่ ประกอบอาหารหรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่าง หลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่หรือ รายบุคคล

2.6 การพัฒนาทางภาษาเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่านและบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

2.7 การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่างๆ รอบตัวโดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่างๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่างๆ เช่น แท่งไม้ รูปทรงต่างๆ ฯลฯ

สาระการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) สาระการเรียนรู้ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้สาระการเรียนรู้ประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการและคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ความรู้สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัวและสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก

การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย

การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและความสามารถของเด็กในด้านต่างๆ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง แล้วนำมาเรียบเรียงอย่างเป็นระบบเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับเด็กหรือการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ควรเกิดขึ้นควบคู่ไปกับการจัดประสบการณ์ตามปกติในกิจวัตรประจำวัน ครูที่ประเมินอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบจะสามารถใช้หลักสูตรและจัดประสบการณ์ได้อย่างเหมาะสมกับวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก

(กระทรวงศึกษาธิการ,2546)ได้จัดทำหลักการประเมินพัฒนาการของเด็กหลักการประเมินพัฒนาการของเด็กตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีดังนี้

1. ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านและนำมาพัฒนาเด็ก
2. ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี
3. สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับกิจกรรมประจำวัน
4. ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนเลือกใช้เครื่องมือและจัดบันทึกไว้เป็น

หลักฐาน

5. ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลายๆ ด้าน ไม่ควรใช้การทดสอบ

แนวทางการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามสภาพจริง

การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามสภาพจริงมีแนวทางดังต่อไปนี้

1. ใช้เครื่องมือประเมินที่เหมาะสมกับพัฒนาการและธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย กล่าวคือ ครูต้องศึกษาพัฒนาการทุกด้านของเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เพื่อกำหนดตัวบ่งชี้ในเครื่องมือการประเมิน การที่ครูรู้พัฒนาการและเข้าใจจุดหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจนและเหมาะสมจะทำให้ครูสามารถประเมินพัฒนาการและผลการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริงได้

2. ใช้เครื่องมือในการประเมินที่หลากหลาย การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยควรเป็นการประเมินแบบไม่เป็นทางการ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินที่เหมาะสม คือ การสังเกตหรือการสนทนากับเด็ก แล้วบันทึกอย่างเป็นระบบ วิธีการบันทึกอาจใช้วิธีการสำรวจรายการ การจดบันทึกพฤติกรรม มาตรฐานประเมินค่า อาจใช้วิธีการบันทึกวิดิทัศน์ บันทึกเสียง เก็บตัวอย่างงาน หรือใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ทั้งนี้ ครูควรเรียนรู้วิธีใช้เครื่องมือในแต่ละประเภท และเลือกใช้เครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถสะท้อนการเรียนรู้ของเด็กอย่างแท้จริง

3. บูรณาการการสอนกับการประเมิน การประเมินถือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ การประเมินอย่างต่อเนื่องทำให้ครูทราบพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เข้าใจเด็กและรู้ว่าจะพัฒนาเด็กอย่างไรต่อไป งานที่สำคัญของครูในส่วนนี้คือ ครูต้องทบทวนว่าจะประเมินพัฒนาการตามรายการใด เลือกใช้เครื่องมือประเมินชนิดใด ประเมินในช่วงเวลาใดในกิจกรรมประจำวันที่จัดขึ้น การวางแผนการประเมินที่เหมาะสมและยืดหยุ่นได้จะช่วยให้ครูสามารถจัดประสบการณ์โดยทำการประเมินควบคู่กันไปได้อย่างราบรื่น

4. เน้นที่ความก้าวหน้าของเด็ก ในการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ ครูควรบันทึกสิ่งที่เด็กสามารถทำได้เพื่อเป็นการประเมินความก้าวหน้าของเด็ก ไม่ควรมุ่งสังเกตสิ่งที่เด็กยังไม่สามารถทำได้ การทราบสิ่งที่เด็กทำได้จะช่วยให้ครูสามารถแนะนำ สนับสนุนให้เด็กก้าวไปสู่พัฒนาการในขั้นที่สูงขึ้นได้ การเน้นที่ความก้าวหน้าของเด็กนี้ถือเป็นการวินิจฉัยและช่วยแก้ปัญหาให้แก่เด็กได้เป็นอย่างดี

5. ให้ความสนใจทั้งกระบวนการและผลผลิต ขณะที่เด็กร่วมกิจกรรมครูควรให้ความสนใจกับกระบวนการในการเรียนรู้ของเด็ก เช่น ขณะที่เด็กกำลังลงชื่อมาโรงเรียน เมื่อครูสังเกตกระบวนการทำงานของเด็กจะพบว่าเด็กบางคนใช้วิธีคัดลอกชื่อของตนโดยมองจากชื่อที่ปักที่เสื้อ ทำให้ผลงานการเขียนมีลักษณะกลับหัว บางคนอาจเขียนได้อย่างคล่องแคล่วจากความจำของตนเองโดยที่ผลผลิตมีลักษณะใกล้เคียงกับคนที่เขียนโดยการคัดลอกจากแบบที่ครูเตรียมไว้ หากไม่สังเกตกระบวนการย่อมทำให้ครูไม่สามารถให้ความช่วยเหลือเด็กได้อย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตามครูควรให้ความสนใจและควรตรวจสอบทั้งกระบวนการและผลผลิตควบคู่กันไป

6. ประเมินจากบริบทที่หลากหลาย ครูจำเป็นต้องประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กจากบริบทที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่ตรงตามสภาพจริงของเด็ก การด่วนสรุปจากบริบทใดบริบทหนึ่งอาจทำให้ไม่ได้ผลการประเมินที่แท้จริง เนื่องจากเด็กอาจจะทำกิจกรรมในบริบทหนึ่งได้ดีกว่าอีกบริบทก็ได้

7. ประเมินเด็กเป็นรายบุคคล การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กครูต้องเฝ้าสังเกตเด็กแต่ละคนเพื่อให้รู้จักเด็กเป็นรายบุคคล การประเมินเป็นรายบุคคลนอกจากจะทำให้ครูทราบความก้าวหน้าของเด็กแล้วยังช่วยให้ครูทราบความสนใจ ทักษะคติ ความคิด ฯลฯ เกี่ยวกับเด็ก ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการวางแผนการช่วยเหลือสนับสนุนเด็กได้อย่างเหมาะสมอีกด้วย

8. ให้เด็กมีโอกาสประเมินตนเอง เด็กควรได้รับการกระตุ้นให้คิดไตร่ตรองเพื่อประเมินความก้าวหน้าของตนเอง การที่เด็กมีส่วนร่วมในการติดตามความก้าวหน้าของตนเองจะช่วยให้เด็กภูมิใจและเกิดความต้องการที่จะพัฒนาตนเองต่อไป โดยครูอาจนำแฟ้มสะสมงานของเด็กมาใช้ในการให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง

วิธีการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยควรเป็นการประเมินอย่างไม่เป็นทางการ โดยวิธีการที่เหมาะสมในการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ได้แก่

1. เก็บรวบรวมข้อมูล ครูควรวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลควบคู่กับการจัดประสบการณ์ โดยเป็นการวางแผนล่วงหน้า ทั้งนี้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีดังนี้

1.1 การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมหรือคำพูดของเด็ก ครูควรใช้เวลาในการสังเกตและเฝ้าดูเด็ก เพื่อให้ทราบว่าเด็กแต่ละคนมีจุดเด่น ความต้องการ ความสนใจ และต้องการความช่วยเหลือในเรื่องใด ทั้งนี้ครูต้องกำหนดเวลา แนวทางที่ชัดเจน และจดบันทึกไว้เพื่อนำมาใช้ในวิเคราะห์และสรุป ทั้งนี้การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมหรือคำพูดของเด็ก

1.2 การสนทนากับเด็ก ครูสามารถใช้การสนทนากับเด็กได้ทั้งแบบรายบุคคลและเป็นกลุ่มอย่างสอดคล้องกับกิจวัตรประจำวัน เพื่อประเมินความสามารถในการแสดงความคิดเห็น พัฒนาการด้านการใช้ภาษา ฯลฯ เช่น เมื่อครูเล่านิทานให้เด็กฟังแล้ว ครูอาจถามคำถามให้เด็กแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังเพื่อให้รู้ความคิดของเด็ก ทั้งนี้ครูควรจดบันทึกคำพูดของเด็กไว้เพื่อ

การวิเคราะห์และปรับการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมต่อไป ในกรณีที่ต้องการสนทนากับเด็กเป็นรายบุคคล ครูควรพูดคุยในสถานะที่เหมาะสม ไม่ทำให้เด็กเครียดหรือเกิดความวิตกกังวล

1.3 การเก็บตัวอย่างผลงานที่แสดงความก้าวหน้าของเด็ก เป็นวิธีการที่ครูรวบรวมและจัดระบบตัวอย่างผลงานที่แสดงความก้าวหน้าของเด็กจากชิ้นงานที่เด็กสร้างขึ้นในกิจวัตรประจำวัน ครูควรกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในการเก็บรวบรวมผลงาน เช่น เก็บตัวอย่างผลงานการตัดกระดาษที่แสดงการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการด้านการตัดกระดาษของเด็กเดือนละ 1 ชิ้นงาน แล้วนำมาจัดรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ เป็นต้น การเก็บสะสมผลงานอย่างต่อเนื่องนี้ ครูต้องประเมินว่าผลงานแต่ละชิ้นแสดงความก้าวหน้าของเด็กอย่างไร ไม่ใช่การนำมาเก็บรวมกันไว้เฉยๆ ครูอาจให้เด็กมีส่วนร่วมในการเลือกและจัดเก็บผลงาน และครูสามารถนำผลงานที่จัดรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบมาใช้ในการสื่อสารกับผู้ปกครองให้รับทราบเกี่ยวกับความก้าวหน้าของเด็กด้วย

วิธีการรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่ดีต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย ไม่ใช่วิธีใดวิธีหนึ่ง โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น พ่อแม่ หรือครูผู้ช่วยมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลด้วย เพราะวิธีการแต่ละวิธีจะมีจุดแข็งและจุดอ่อนที่แตกต่างกัน มีความเหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลที่แตกต่างกัน โดยวิธีการที่นำเสนอข้างต้นเป็นวิธีที่ครูต้องฝึกฝนจนมีทักษะในการสังเกตเด็ก พูดคุยกับเด็กและพ่อแม่อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีความไวต่อสิ่งที่ควรบันทึกหรือเก็บตัวอย่าง หากครูมีทักษะเหล่านี้ก็จะทำให้การประเมินตรงตามสภาพจริงยิ่งขึ้น

2. วิเคราะห์และจัดทำบันทึกข้อมูลของเด็ก ครูควรนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้มาวิเคราะห์และจัดทำบันทึกข้อมูลของเด็ก ทั้งในลักษณะของบันทึกข้อมูลเด็กรายบุคคลและบันทึกข้อมูลเด็กทั้งชั้นเรียน ดังนี้

2.1 บันทึกข้อมูลเด็กรายบุคคล การทำบันทึกข้อมูลเด็กรายบุคคลจะช่วยให้ครูรู้จักความสามารถที่แท้จริงของเด็ก ทำให้ครูติดตามความก้าวหน้าของเด็กได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังช่วยให้ครูประเมินเด็กอย่างครอบคลุมทุกรายการประเมิน ครูที่ทำบันทึกข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคลจะสามารถช่วยส่งเสริมความสามารถของเด็กหรือให้ความช่วยเหลือเด็กได้อย่างเหมาะสม

2.2 บันทึกข้อมูลเด็กทั้งชั้นเรียน การทำบันทึกข้อมูลเด็กทั้งชั้นเรียนช่วยให้ครูรู้ว่าเด็กในห้องเรียนที่รับผิดชอบมีความสามารถหรือมีพัฒนาการในแต่ละด้านเป็นอย่างไร ส่งผลให้ครูสามารถออกแบบการจัดประสบการณ์ได้เหมาะสมกับเด็กในชั้นเรียนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังแสดงให้เห็นความก้าวหน้าของเด็กทั้งชั้นเรียน การสรุปเช่นนี้ควรทำเป็นระยะอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม

ทั้งนี้การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ดีต้องผสมผสานเป็นเนื้อเดียวกันกับการจัดประสบการณ์ การประเมินช่วยให้ครูทราบพัฒนาการของเด็ก เข้าใจเด็กและรู้ว่าควรทำอย่างไรจึงจะสามารถส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเต็มที่ ครูปฐมวัยจึงควรศึกษาวิธีการเครื่องมือและเกณฑ์การประเมินที่เหมาะสมกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย วางแผนการประเมินให้เหมาะสม ใช้ผลการประเมินในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมือที่ช่วยทำให้ครูสามารถจัดประสบการณ์อย่างมีคุณภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพื้นบ้าน

ประวัติความเป็นมาของการเล่นพื้นบ้าน

ปนัดดา แววเพชร (2554) ได้กล่าวว่า ในอดีตมีกีฬาพื้นบ้านต่างๆให้เล่นมากมายตั้งแต่รุ่นก่อนๆ จนกระทั่งถึงรุ่นปัจจุบันก็ยังมิให้เห็นอยู่ซึ่งแต่ก็น้อยกว่าในสมัยก่อนมากเพราะสมัยปัจจุบันมีเทคโนโลยีเข้ามา มากจึงทำให้คนรุ่นใหม่ไม่ค่อยได้เล่นกันนัก กิจกรรม การเล่นของสังคมเป็นกิจกรรมนันทนาการหนึ่งซึ่งได้รับการยอมรับร่วมกันในสังคม โดยมีรากฐานมาจากความเป็นจริงแห่งวิถีชีวิตของชุมชนที่มีการประเพณีปฏิบัติ สืบต่อกันมาจากอดีตสู่ปัจจุบัน การเล่นแสดงออกด้วยการเคลื่อนไหวกายภาพเป็นหลักอาจมีดนตรี การขับร้องหรือการฟ้อนรำประกอบการเล่น มีจุดมุ่งหมายเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ในโอกาสต่างๆ การเล่นบางชนิดได้รับการถ่ายทอดสืบสานต่อกันมาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนารูปแบบอย่างต่อเนื่องจนมีลักษณะเฉพาะถิ่น ดังนั้นการเล่นพื้นบ้านจึงเป็นผลผลิตอันเกิดจากความคิดและจินตนาการของมนุษย์ ย่อมสะท้อนถึงโลกทัศน์ ภูมิธรรม และจิตวิญญาณของบรรพชนในท้องถิ่นที่ได้ถูกหล่อหลอมจนตกลึกเป็นภูมิปัญญาอันทรงคุณค่า และได้กลายเป็นมรดกวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของประเทศชาติ การเล่นนับว่ามีความสัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์มาโดยตลอดไม่ว่าจะเป็นการเล่นของเด็กและของผู้ใหญ่ ล้วนแสดงออกถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่

ขนบธรรมเนียมประเพณีค่านิยมและความเชื่อของสังคมนั้นๆ ทั้งยังก่อคุณค่าแก่ผู้เล่นและผู้เฝ้าดู ในด้านการผ่อนคลายอารมณ์ ความเครียด เสริมสร้างพลังกายให้แข็งแรง ฝึกความคิด ความเข้าใจ การแก้ปัญหานอกจากนี้ยังก่อให้เกิดระเบียบวินัย เกิดดารยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคม สรรค์สร้างความเป็นกับญาติมิตรขึ้นในชุมชนทำให้สังคมเกิดความเข้มแข็งจนก่อเป็นความดีงามอันเป็นเป้าหมายสูงสุดแห่ง ชีวิต

การเล่นของไทยไม่สามารถลำดับให้เห็นพัฒนาการตามกาลเวลาได้อย่างชัดเจนทั้งนี้เนื่องจากการเล่นส่วนใหญ่เป็นกระบวนการถ่ายทอดด้วยการปฏิบัติมิใช่ตำราจึงขาดการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรที่จะใช้เป็นข้อมูลในการสร้างลำดับอายุ สมัยของการเล่นแต่ละอย่างได้ยิ่งไปกว่านั้นการเล่นของไทยส่วนใหญ่มีลักษณะของการพัฒนาตนเองและค่อยเป็นค่อยไปเพราะจดจำสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง และโดยเหตุที่การเล่นเกิดขึ้นมายาวนานและปรากฏอยู่ทั่วไปในท้องถิ่นต่างๆ โดยทั่วไป เช่นนี้ทำให้เกิดความหลากหลายของการเล่นพื้นบ้านมีทั้งลักษณะร่วมและลักษณะที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น อย่างไรก็ตามสิ่งที่ตรงกันในทุกท้องถิ่นก็คือมีการเล่นพื้นบ้านทั้งที่เป็นของเด็กและผู้ใหญ่ การเล่นพื้นเมืองคือ การเล่นที่แสดงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่มีอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทยโดยสามารถแบ่งตามการเล่นแต่ละภาค ดังนี้

1. การเล่นภาคกลางและภาคตะวันออก
2. การเล่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน
3. การเล่นภาคเหนือ
4. การเล่นภาคใต้

ความแตกต่างของการเล่นจะปรากฏในลักษณะท่าทางการร่ายรำ คำร้อง ดนตรี และการแต่งกาย การเล่นเป็นกิจกรรมบันเทิงที่แฝงไว้ด้วยสัญลักษณ์อันเนื่องด้วยวัฒนธรรมและประเพณีสะท้อนวิถีชีวิตและความเชื่อของสังคมที่สืบทอดมาแต่โบราณ การเล่นบางอย่างของแต่ละภาคอาจได้รับอิทธิพลจากประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียงที่มีพรมแดนติดต่อกันหรือใกล้เคียงกัน เช่น ประเทศลาว กัมพูชา พม่า จีน อินโดนีเซีย มาเลเซีย เป็นต้น

แนวคิดและความหมายการเล่นพื้นบ้าน

แนวคิดเกี่ยวกับการเล่น

ความหมายของการเล่น

ในวัยที่กำลังเจริญเติบโตของมนุษย์และสัตว์จะขาดกิจกรรมการเล่นไปเสียไม่ได้ การเล่นมีความสำคัญยิ่งต่อการเจริญเติบโต อย่างน้อยๆ ก็ในด้านของการออกกำลังกาย การฝึกใช้อวัยวะต่างๆ ของร่างกาย เป็นต้น ถึงแม้ว่าจะยังไม่มีใครสามารถสรุปความสัมพันธ์ของการเล่นกับการเจริญเติบโตให้ชัดเจนได้ แต่ก็คงไม่มีใครปฏิเสธว่าการเล่นมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของคน คือ พัฒนาการทางกาย ทางอารมณ์ ทางสังคม และทางสติปัญญา

รูดอล์ฟ และโคเฮน (Rudolph and Cohen. 1984:96) การเล่นของเด็กมีลักษณะเป็นการทดลองใช้ความรู้ที่ตนมีอยู่ต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรมอื่นๆ โดยอาศัยความสามารถเฉพาะตัวของเด็กเองเป็นการทดลองปฏิบัติการด้วยตนเองอย่างอิสระและสนุกสนานเพลิดเพลิน การเล่นจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็ก

ความสำคัญของการเล่นที่มีต่อเด็กเอาไว้ว่า การเล่นของเด็กเป็นวิธีการแสวงหาสิ่งใหม่ๆ ในโลกที่ช่วยให้เด็กได้ทดลองสร้างความสัมพันธ์ของตนเองกับสิ่งแวดล้อม ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้วิธีการปรับตัวให้เข้ากับโลก ได้ฝึกฝนทักษะหรือความชำนาญที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตทำให้เด็กค้นพบตัวเองทีละน้อยและมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง หรือจะกล่าวได้อย่างสรุปว่า การเล่นของเด็กคือวิธีการศึกษาของเด็กที่ได้รับการจัดระบบโดยธรรมชาติ

การเรียนการสอนในโรงเรียนซัมเมอร์ฮิลล์ของ เอ.เอส.นิลล์ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงที่สุดแห่งหนึ่งของโลก เป็นตัวอย่างที่ดีของการนำเอาหลักความสำคัญของการเล่นของเด็กไปใช้ในการให้การศึกษาเด็กอย่างได้ผลดียิ่ง การเล่นของเด็กมีอยู่ 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ การเล่นที่เป็นการแสดงออกของความฝันเฟื่อง ไม่มีข้อกำหนดหรือข้อจำกัดใดๆ ประเภทหนึ่ง อีกประเภทหนึ่งเป็นกิจกรรมที่มีกฎกติกาและการแข่งขัน การเล่นอย่างแรกนี้นักจิตวิทยาได้พยายามศึกษาเพื่อนำมาใช้สำหรับการบำบัดรักษาโรคจิตประเภทต่างๆ โดยอาศัยทฤษฎีของ ซิกมันด์ฟรอยด์ ที่ว่า “การเล่นคือกิจกรรมทดแทนแห่งสัญชาตญาณของคน” และความคิดที่ว่า “ภายใต้สถานการณ์ที่จัดขึ้นสำหรับการบำบัดคนไข้อาจจะแสดงความเครียด ความขัดแย้งภายในของตนเองออกมาได้ โดยผ่านกิจกรรมการเล่น”

ความหมายการเล่น คำว่า “การเล่น” หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมใดๆ ที่ก่อให้เกิดความสนุกสนานรื่นเริงบันเทิงใจ ซึ่งมีกติกากฎการเล่นหรือการแข่งขันง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อนมากนัก จุดประสงค์ส่วนใหญ่มุ่งเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน เพื่อออกกำลังกายและก่อให้เกิดความสามัคคีทั้งระหว่างผู้เล่นและผู้ชม กติกาอาจกำหนดขึ้นไว้ก่อนและเคยปฏิบัติมาแล้วหรือตกลงกัน

ตั้งขึ้นขณะจะเริ่มเล่นก็ได้ คือ ไม่ค่อยพิถีพิถันในเรื่องกติการามากนัก สรุปการเล่นพื้นบ้านจึงหมายถึง กิจกรรมที่ประชาชนร่วมกันทำขึ้นเพื่อให้สนุกสนานและอื่นๆ ในแต่ละท้องถิ่นหรือตำบลหมู่บ้าน บางอย่างอาจเหมือนกันกับท้องถิ่นอื่น และบางอย่างอาจแตกต่างกันไปบ้างตามความนิยมของท้องถิ่น นั้นๆ การเล่นต่างกับกีฬา การเล่นแตกต่างจากกีฬาตรงที่การเล่น จัดทำเพื่อมุ่งความ สนุกสนานเป็นใหญ่ ไม่มุ่งที่จะเอาชนะกันอย่างจริงจัง ทั้งผู้เล่นก็ไม่จำเป็นต้องได้ฝึกซ้อมเตรียมตัวมา ก่อนแต่อย่างใด คือ จะเล่นเมื่อไรก็อาจเข้าร่วมกิจกรรมเลยก็ได้ ส่วนกีฬา หมายถึง การเล่นที่ต้อง ใช้กำลังพอสมควร การแข่งก็มักตีความไว้แน่นอน และเป็นการกระทำที่ สลับซับซ้อน มีกติกการเล่น และผู้เล่นซึ่งเรียกว่า นักกีฬา ก็ต้องได้รับการฝึกฝนมาก่อนพอสมควร ทั้งมีเทคนิคหรือกติกการเล่น ต่างๆ มากมายเพื่อหวังให้ได้ชัยชนะ และการเล่นกีฬาไม่ว่าจะไปเล่นที่ไหนก็ต้องเล่นแบบนั้น เหมือนกัน เพราะมีกติกากำหนดไว้เป็นการแน่นอนตายตัวอยู่แล้ว การเล่นพื้นบ้านจึงแตกต่างไป จากกีฬาตรงที่เป็นการเล่นแบบง่ายๆ เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินมากกว่าหวังแพ้ชนะเช่นการเล่น กีฬา แต่การเล่นบางอย่างก็อาจอนุโลมเข้าเป็นนักกีฬา โดยยากที่แยกจากกันอย่างเด็ดขาดคืออาจ เป็นกึ่งกีฬากึ่งการเล่น แต่คนโบราณภาคอีสานนิยมเรียการเล่นว่าการเล่นกันทั้งนั้นไม่นิยม เรียกว่ากีฬา แม้จะมีการแข่งขันกันเหมือนกับการเล่นกีฬาก็ตาม ความสำคัญของการเล่นได้กล่าว แล้วข้างต้นว่าธรรมชาติของมนุษย์เกิดมาย่อมมีการเคลื่อนไหวจะอยู่นิ่งไม่ได้ ยิ่งเป็นเด็กแล้วจะต้องมี การเคลื่อนไหวบ่อยๆ ทั้งนี้เพื่อบริหารร่างกายให้มีการเจริญเติบโต การเคลื่อนไหวหรือออกกำลังกาย นับเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งของมนุษย์ ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ตลอดถึงผู้สูงอายุและมนุษย์มีนิสัยชอบสังคม คือชอบอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม จึงต้องมีการคบหาสมาคมกันและมีการระบายออกทางจิตใจ เพื่อให้มี ความสบายทั้งกายและใจด้วยการเล่นจึงเป็นการแสดงออกของการเชื่อมความสัมพันธ์ของคน ทำให้ คนคบหากันได้อย่างสนิทสนมจึงนับเป็นนันทนาการอย่างหนึ่ง นอกจากนี้การเล่นเมื่อมีการจัดเป็น ระบบหรือแบบแผน มีกติกาให้คนในกลุ่มปฏิบัติ ย่อมเป็นการแสดงถึงความเจริญงอกงามของคนใน กลุ่มนั้นและเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งด้วย อันแสดงถึงความเป็นผู้มีวัฒนธรรมของคนกลุ่มนั้นด้วย การเล่นจึงเป็นเครื่องช่วยส่งเสริมให้มีการพัฒนา ทั้งกายและจิตใจของคน ทำให้คนได้มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และความสามัคคีกลมเกลียวก้าวหน้าขึ้นนับเป็นวัฒนธรรมได้อย่างหนึ่ง ดังนั้นหากได้มีการฟื้นฟู แก้ไขเปลี่ยนแปลงและส่งเสริมการเล่นของคนในกลุ่ม ในแต่ละหมู่บ้านให้คงมีอยู่ ผลที่ ตามมาก็คือ นอกจากประชาชนได้ออกกำลังกายและทำให้จิตใจสบายแล้วยังทำให้คนในกลุ่มอยู่ ด้วยกันด้วยความรักใคร่กลมเกลียวกันและมีความสุขด้วย การเล่นพื้นบ้านจึงนับมีความสำคัญซึ่ง เราควรจะได้มีการอนุรักษ์ให้คงมีอยู่ และหาทางส่งเสริมหรือพัฒนาให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

การเล่นของไทยในสมัยก่อนนั้นมีวิธีการเล่นที่สนุกสนานและหลากหลาย การเล่นของเด็กสมัยก่อนที่นิยมเล่นกันในชีวิตประจำวันนั้นและสืบทอดมาจากคนรุ่นก่อน ซึ่งบางประเภทมีบทร้อง และท่าทางประกอบ ส่วนกฎเกณฑ์ต่างๆ มักมีการกำหนดขึ้นเองตามข้อตกลงของกลุ่มผู้เล่นในแต่ละ ท้องถิ่น บางครั้งก็เล่นตามความสนุกสนานร่าเริง แต่บางครั้งก็เล่นเพื่อการแข่งขันซึ่งทำให้ได้รับความ บันเทิงจากการเล่นไม่ใช่น้อย ขณะเดียวกันก็ยังได้เพิ่มพูนทักษะทางร่างกายและจิตใจไปพร้อมกัน ด้วย ซึ่งการเล่นพื้นบ้านของไทยเราก็มีให้เลือกเล่นมากมายตามแต่เวลา โอกาสและสถานที่ เอื้ออำนวย แต่ในปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปทำให้การเล่นพื้นบ้านของไทยนั้นเลือนหายไป

จึงเป็นเรื่องน่าเสียดายที่คนรุ่นต่อมาอาจไม่ทราบถึงการละเล่นของไทยที่สนุกสนานเพราะไม่รู้ถึงวิธีการเล่นและประโยชน์ของการละเล่นพื้นบ้าน

ดังนั้นเรื่องการเล่นพื้นบ้านของเราที่เป็นที่นิยมเล่นกันกับเพื่อนๆ ในสมัยเด็กๆ ในหมู่บ้านเราซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวเรามากและเราก็ได้ผ่านช่วงนี้มาแล้วด้วยเหมือนกันซึ่งเชื่อว่าทุกคนจะต้องผ่านวัยเด็กมาแล้วกันทั้งนั้น หรือบางคนอาจจะกำลังอยู่ในช่วงนี้ได้ ในช่วงวัยเด็กเป็นช่วงที่สนุกมากจนไม่อยากจะผ่านช่วงนี้มาเลย กลุ่มผู้ศึกษาจึงเลือกศึกษาเรื่องการละเล่นพื้นบ้านของเรา เพื่อเป็นอนุรักษ์วัฒนธรรมการละเล่นของหมู่บ้านและการละเล่นของไทยที่กำลังจะสูญหายให้เป็นที่รู้จักเพื่อคนรุ่นหลังสืบไป

การเล่นพื้นบ้าน หมายถึง กิจกรรมการเล่นของสังคม เป็นกิจกรรมนันทนาการหนึ่ง ซึ่งได้รับการยอมรับร่วมกันในสังคม โดยมีรากฐานมาจากความเป็นจริงแห่งวิถีชีวิตของชุมชนที่มีการประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาจากอดีตสู่ปัจจุบัน การเล่นแสดงออกด้วยการเคลื่อนไหวกายอาการเป็นหลัก อาจมีดนตรี การขับร้อง หรือการฟ้อนรำประกอบการเล่น มีจุดมุ่งหมายเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินในโอกาสต่างๆ การเล่นบางชนิดได้รับการถ่ายทอดสืบสานต่อกันมาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนารูปแบบอย่างต่อเนื่องจนมีลักษณะเฉพาะถิ่น ดังนั้นการเล่นพื้นบ้านจึงเป็นผลิตภัณฑ์อันเกิดจากความคิดและจินตนาการของมนุษย์ ย่อมสะท้อนถึงโลกทัศน์ ภูมิธรรม และจิตวิญญาณของบรรพชนในท้องถิ่นที่ได้ถูกหล่อหลอมจนตกผลึกเป็นภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าและได้กลายเป็นมรดกวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของประเทศชาติ การเล่นนั้นว่ามีความสัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์มาโดยตลอดไม่ว่าจะเป็นการละเล่นของเด็กและของผู้ใหญ่ล้วนแสดงออกถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม และความเชื่อของสังคมนั้นๆ ทั้งยังก่อคุณค่าแก่ผู้เล่นและผู้เฝ้าดูในด้านการผ่อนคลายอารมณ์ ความเครียด เสริมสร้างพลังกายให้แข็งแรง ฝึกความคิด ความเข้าใจ การแก้ปัญหานอกจากนี้ยังก่อให้เกิดระเบียบวินัย เกิดดารยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคม สรรค์สร้างความเป็นกัลยาณมิตรขึ้นในชุมชน ทำให้สังคมเกิดความเข้มแข็งจนก่อเป็นความดีงามอันเป็นเป้าหมายสูงสุดแห่งชีวิต

การเล่นของไทยไม่สามารถลำดับให้เห็นพัฒนาการตามกาลเวลาได้อย่างชัดเจนทั้งนี้เนื่องจากการละเล่นส่วนใหญ่เป็นกระบวนการถ่ายทอดด้วยการปฏิบัติมิใช่ตำรา จึงขาดการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรที่จะใช้เป็นข้อมูลในการสร้างลำดับอายุสมัยของการละเล่นแต่ละอย่างได้ ยิ่งไปกว่านั้นการเล่นของไทยส่วนใหญ่มีลักษณะของการพัฒนาตนเองและค่อยเป็นค่อยไปเพราะจดจำสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง (ปริยา หิรัญประดิษฐ์ 2535 : 13) และโดยเหตุที่การเล่นเกิดขึ้นมายาวนานและปรากฏอยู่ทั่วไปในท้องถิ่นต่างๆ โดยทั่วไป เช่นนี้ทำให้เกิดความหลากหลายของการละเล่นพื้นบ้าน มีทั้งลักษณะร่วมและลักษณะที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น อย่างไรก็ตามสิ่งที่ตรงกันในทุกท้องถิ่นก็คือมีการละเล่นพื้นบ้านทั้งที่เป็นของเด็กและของผู้ใหญ่

ลักษณะของการละเล่นพื้นบ้าน

ลักษณะของกิจกรรมบันเทิงที่จัดอยู่ในการละเล่น ได้แก่

การแสดง หมายถึง การละเล่นที่รวมทั้งที่เป็นแบบแผนและการแสดงทั่วไปของชาวบ้าน ในรูปแบบการร้อง การบรรเลง การฟ้อนรำ ซึ่งประกอบด้วยดนตรี เพลงและนาฏศิลป์ มหรสพ หมายถึงการแสดงที่ฝ่ายบ้านเมืองจะเรียกเก็บค่าแสดงเป็นเงินภาษีแผ่นดินตามพระราชบัญญัติที่กำหนดไว้ตั้งแต่พุทธศักราช 2404 เป็นต้นมา ประภาคมหรสพว่าด้วยการละเล่นหลายประเภทดังนี้ ละคร จีวหุ่นหนังต่างๆ สักวา เสภาลิเก กลองยาว ลาวแพน มอญรำและทวยรำ พิณพาทย์ มโหรี กลองแขก คฤหัสถ์สวดศพ และจำอวด

กีฬาและนันทนาการ คือ การละเล่นเพื่อความสนุกสนานตามเทศกาลและเล่นตามฤดูกาล และการละเล่นเพื่อการแข่งขันหรือกิจกรรมที่ทำตามความสมัครใจในยามว่าง เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และ ผ่อนคลายความตึงเครียด

การละเล่นของเด็กแบบไทย การละเล่นแบบไทยมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยจากการขุดศิลาจารึก พ่อขุนรามคำแหง มาอ้างอิงเป็นหลักฐานได้ร่างๆ

ประเภทของการละเล่นพื้นบ้าน

กรมพลศึกษา (2539) แบ่งการละเล่นเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) การละเล่นกลางแจ้ง และ 2) การละเล่นในร่ม และในแต่ละประเภทก็ยังแบ่งย่อยอีกเป็นการละเล่นที่มีบทร้องประกอบกับที่ไม่มีบทร้องประกอบการละเล่นกลางแจ้งที่มีบทร้องประกอบได้แก่ โพงพาง เสือไล่หมู อ้ายเข้อ้ายโขง ซ่อนหาหรือโป่งแปะ เอาเถิด มอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร ที่มีคำโต้ตอบ เช่น งูกันหาง แม่นาคพระโขนง มะลือก๊กกอกแก๊ก เข่งแก๊งกอย ที่ไม่มีบทร้องประกอบ ได้แก่ ล้อต๊อก หยอดหลุม บ้อหุ่น ลูกดิ่ง ลูกข่าง ลูกหิน เตยหรือตาล่อง ข้าวหลามตัด วัวกระทิง ลูกช่วง ห่วงยาง เสือข้ามห้วยเคี้ยว เสือข้ามห้วยหมู ตีจับ ตะเซ่หุ่น ตาเข่ง ยิงหนังสติ๊ก ปลาหมอ ตกกะทะ ตีลูกล้อ การเล่นว่าว กระโดดเชือกเดี่ยว กระโดดเชือกคู่ กระโดดเชือกหมู่ ร่อนรูป หลุมเมือง ทอดกะทะ หรือหมุนนาฬิกา ซี่ม้าส่งเมือง กาฟักไข่ ตีโป่ง ซักคะเย่อ โปลิศจับขโมย สะบ้า เสือกันวัว ซี่ม้าก้านกล้วย กระดานกระดก วังสามขา วังสวมกระสอบ วังหน ยิงเป็นก้านกล้วย การละเล่นในร่มที่มีบทร้องประกอบ ได้แก่ ขี่ตุ๊กกลางนา ซักสาว โยกเยก แมงมุม จับปูดำขยำปูนา จีจ้อเจี้ยบ เด็กเอ๋ยพาย จ้ำจี้ ที่ไม่มีบทร้องประกอบ ได้แก่ ดิดเม็ดมะขามลงหลุม อีซิดอีเขียน อีตัก เสือตกลัง เสือกันวัว หมากกินอ้ม สีซอ หมากเก็บ หมาก ตะเกียบ ปั่นแปะ หัวก้อย กำทาย ทายใบสน ตีไก่ เป่ากบ ตีตบแผละ กัดปลา นาฬิกาทางมะพร้าว กงจักร ต่อบ้าน พับกระดาษ ฝนรูป จู๋นางเจ้าห้อง การเล่นเกมแบบผู้ใหญ่เช่นเล่นเป็นพ่อเป็นแม่ เล่นแต่งงาน เล่นหม้อข้าวหม้อแกง แคะขนมครกเล่นชายของ เล่นเข้าทรง ทายคำปริศนา นอกจากนั้นยังมีบทร้องเล่น เช่น จันท์เอ๋ย จันท์เจ้า ขอข้าวขอแกงแกง และบทร้องเลียน เช่น ผมงู คลุกน้ำปลา เห็นขี้หมานั่งไห้วกระจิ่งหง่อง เป็นต้น การละเล่นที่เล่นกลางแจ้งหรือในร่มก็ได้ที่ไม่มีบทร้อง ได้แก่ ลิงชิงหลัก ขายแดงโม แก้อัฒนตรี แข่งเรือคน ตมดอกไม้ปิดตาตีหม้อ ปิดตาต่อหาง โยกปีบ เป่ายิงดูบ

เนื่องจากในแต่ละภาคมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกันทั้งในด้านภาษา วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ สภาพแวดล้อม ทำให้การละเล่นของเด็กแต่ละภาคมีความแตกต่างกันไปบ้างในเรื่องของ บทร้องประกอบการละเล่น กติกา และอุปกรณ์การละเล่น แต่โดยส่วนรวมแล้วลักษณะการเล่นจะ คล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่

ประโยชน์ของการละเล่นพื้นบ้านจึงมีประโยชน์สรุปได้ดังนี้ (แพง ชินพงศ์,2552)

1. เป็นการช่วยบริหารร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรง ในขณะที่แสดงการละเล่นร่างกายได้ เคลื่อนไหว การละเล่นบางอย่างได้มีการออกแรงและแข่งขันกันด้วย จึงทำให้ผู้เล่นได้บริหารร่างกาย ผู้ร่วมกิจกรรมได้ออกกำลังกายได้ด้วย อันเป็นผลให้ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงจึงมีสุขภาพพลานามัยดี มีอำนาจต้านทานโรค ช่วยทำให้สุขภาพจิตดีเปล็ดเปล็น เนื่องจากการละเล่นเป็นนันทนาการส่วนหนึ่ง ทำให้ผู้เล่นรู้สึกสนุกสนานเปล็ดเปล็น จิตใจร่าเริงแจ่มใส จึงทำให้จิตใจสบาย มีอารมณ์ดี เป็นการช่วย รักษาสุขภาพจิตของผู้แสดงการละเล่น และคลายความตึงเครียดของประสาทได้เป็นอย่างดีด้วย

2. เป็นการส่งเสริมให้เกิดความสามัคคี รักหมู่คณะ การละเล่นพื้นบ้านแทบทุกอย่าง จะมีคน ร่วมกันเล่นครวระหลาย ๆ คน นอกจากนี้ ยังมีผู้ร่วมชมและการสนับสนุนการแสดงการละเล่นด้วย บุคคลเหล่านี้จะร่วมกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้ได้มีส่วนร่วมการแข่งขัน การแสดงหรือร่วม สนุกสนานกับกลุ่มคนเหล่านี้ เมื่อได้ร่วมกิจกรรมกัน ความรักใคร่กลมเกลียว ความคุ้นเคยเป็นกันเอง ย่อมมีขึ้นดุจญาติพี่น้องอันแท้จริง ย่อมก่อให้เกิดความรักใคร่สามัคคีในหมู่คณะ บางโอกาสเมื่อผู้ใดมี ธุระการงาน ได้รับความเดือดร้อน หรือมีความจำเป็นอะไรบางอย่าง ก็จะได้รับความช่วยเหลือจากผู้ สนิทคุ้นเคยเหล่านั้นเป็นอย่างดี ฝึกให้เป็นผู้มีน้ำใจต่อผู้กล้าหาญและมีน้ำใจนักกีฬา การละเล่น บางอย่างย่อมจะมีการต่อสู้และแข่งขันกัน ระหว่างบุคคลต่อบุคคลและหมู่คณะต่อหมู่คณะ การต่อสู้นี้ ย่อมต้องอาศัยความสามารถทั้งด้านกำลังกายและกำลังใจ ผู้ใดได้แข่งขันบ่อยๆ ย่อมทำให้ร่างกาย และจิตใจเข้มแข็งพร้อมที่จะเผชิญปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เป็นการฝึกคนให้รู้จักต่อสู้และกล้าหาญ ทั้งเป็น การอบรมให้เป็นผู้มีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย เป็นต้น นับเป็นการสร้างเสริมนิสัยที่ดีแก่ ผู้แสดงการละเล่น

3. เป็นการส่งเสริมการริเริ่มสร้างสรรค์ ก่อนแสดงการละเล่น ย่อมมีการปรึกษาหารือและ ตกกลงกันถึงวิธีการเล่นหรือกติกา การจัดหาอุปกรณ์และค้นหาตัดแปลงวิธีการเล่นแปลกๆ ที่เหมาะสมเพิ่มเติม เป็นการฝึกให้บุคคลเหล่านั้นรู้จักคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในสิ่งที่ตั้งงาม ซึ่งการริเริ่ม สร้างสรรค์นี้ควรฝึกให้มีขึ้นโดยเฉพาะเด็กๆ และเยาวชนควรได้มีการฝึกให้มากช่วยสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิตนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน การละเล่นบางอย่าง เช่น การละเล่นของเด็ก เป็นการ เลียนแบบของผู้ใหญ่ ทำให้เด็กมีจินตนาการและได้ฝึกปฏิบัติตามอย่างผู้ใหญ่ เป็นการฝึกให้มีปฏิญาณ ไหวพริบ ช่วยให้เกิดความรอบรู้บางอย่างเป็นการส่งเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยครูอาจารย์อาจ นำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนในโรงเรียน และผลที่ได้จากการแสดงการละเล่นอาจนำไปใช้เป็น ประโยชน์ในชีวิตประจำวันต่อไปด้วย

4. เป็นการฝึกปฏิญาณไหวพริบ เพราะการละเล่นต่างๆ ส่วนมากมักจะมีการแข่งขันกัน การแข่งขันกันจะมีชัยชนะได้จะต้องอาศัยปฏิญาณไหวพริบของผู้เล่นแต่ละคนประกอบด้วย หากผู้เล่นมีปฏิญาณไหวพริบดีย่อมมีส่วนช่วยให้ผู้เล่นมีชัยชนะในที่สุด ในขณะที่เล่นผู้เล่นทุกคนต้องพยายามใช้สมองหรือไหวพริบของตนเอง เมื่อมีการฝึกใช้สมองหรือไหวพริบบ่อยๆ เข้า ย่อมจะช่วยให้ผู้ช่วยให้ผู้เล่นนั้นมีปฏิญาณไหวพริบดีขึ้น นอกจากนี้การละเล่นบางอย่างอาจช่วยฝึกการสังเกตและฝึกความจำด้วย ฝึกระเบียบวินัย การเชื่อฟัง และรู้จักหน้าที่ ธรรมดการละเล่นย่อมมีกติกากฎ ผู้เล่นต้องอยู่ในขอบข่ายของกติกา และจะต้องถือระเบียบวินัยแห่งการเล่นและปกติการละเล่นย่อมมักมีผู้ตัดสิน บางทีมีหัวหน้าทีม ผู้เล่นจะต้องเชื่อฟังผู้ตัดสิน และจะต้องเชื่อฟังหัวหน้าทีมด้วย จึงจะทำให้การเล่นดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและการเล่นถ้าจะให้ได้ดีชัยชนะข้อสำคัญอย่างหนึ่งคือ ผู้เล่นจะต้องรู้จักหน้าที่ของตน และพยายามทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด การละเล่นจึงนับเป็นการฝึกสิ่งดังกล่าวไปในตัว ช่วยแก้ปัญหาเรื่องเด็กชุกชุนหรือเล่นเป็นโทษ ตามธรรมชาติของเด็ก ย่อมไม่ชอบอยู่นิ่ง ๆ บางทีการไม่อยู่นิ่งของเด็กอาจเล่นเป็นโทษ เช่น ทำให้เกิดเสียหายหรืออันตรายต่อ ตนเองหรือผู้อื่น ตลอดจนทรัพย์สินของด้วย เมื่อมีการละเล่นขึ้น เด็กย่อมมีโอกาสระบายออกซึ่งความอัดอั้นในด้านกำลังกายและจิตใจ ทั้งการเล่นส่วนมากย่อมมีผู้ควบคุมและอยู่ในกรอบแห่งกติกาการเล่นจึงช่วยให้ผู้เล่นได้แสดงออกในทางที่เหมาะสมที่ควรทั้งเป็นการแก้ปัญหาในด้าน ความชุกชุนหรือการเล่นเป็นโทษของเด็ก ได้เป็นอย่างดี ช่วยทำให้งานประเพณีสนุกสนานครึกครื้น ในงานเทศกาลตามประเพณี เช่น งานบุญตรุษสงกรานต์ งานบุญเข้าพรรษา บุญข้าวสาก บุญออกพรรษา เป็นต้น นอกจากนี้ การคบขันและจัดกิจกรรมต่างๆ แล้ว เมื่อมีการละเล่นประกอบด้วย ก็จะทำให้งานนั้นๆ สนุกสนาน ครึกครื้นเป็นการส่งเสริมให้งานมีชีวิตชีวา ช่วยทำให้มีผู้มาร่วมงานมากขึ้น ทำให้ผู้ร่วมงานรู้จัก คำนึง และรักใคร่สามัคคี มีความรื่นเริงบันเทิงใจ

5. เป็นการสร้างเสริมในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เนื่องจากการละเล่นพื้นบ้านบางอย่างประชาชนได้นำมาเล่นในงานประเพณี ช่วยให้งานนั้นสนุกสนานยิ่งขึ้น การละเล่นจึงนับมีส่วนส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีด้วย นอกจากนี้การละเล่นยังเป็นมาดกตกทอดลอกเลียนแบบต่อกันมาแต่โบราณ เป็นเครื่องบอกถึงความเจริญก้าวหน้าของบรรพบุรุษเป็นการแสดงออกของวิถีชีวิต การพัฒนาสังคม ความสามัคคี กลมเกลียวก้าวหน้า จึงนับเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม และการละเล่นของบางท้องถิ่นก็แตกต่างกันไป จึงนับเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นด้วยที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าการละเล่นพื้นบ้านนับว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์เป็นอย่างมากควรจะได้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมให้คงมีอยู่ต่อไป และควรจะได้มีการดัดแปลงแก้ไขการเล่นบางอย่างให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ก็เชื่อว่าการละเล่นพื้นบ้านคงจะอำนวยประโยชน์แก่ประชาชน ทั้งเด็กและผู้ใหญ่เป็นอย่างมาก ข้อควรปฏิบัติการเล่น การแสดงการเล่นพื้นบ้าน มีข้อควรปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

- ก่อนแสดงการเล่น ก่อนแสดงการเล่นควรจะได้มีการเตรียมบางอย่างไว้ให้พร้อม เพื่อให้การเล่นเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เป็นต้นว่าจัดสถานที่ที่เหมาะสม เตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ไว้ให้พร้อมเรียบร้อย หากจำเป็นต้องมีอุปกรณ์ก็ควรเตรียมจัดทำให้พร้อมมีสภาพเรียบร้อยครบถ้วนและปลอดภัย จัดสถานที่เล่นให้เหมาะสมแก่การเล่นแต่ละอย่าง ก่อนลงมือเล่นควรซักซ้อมวิธีการเล่น ตลอดจนกติกาให้เข้าใจ เพื่อมิให้มีปัญหา ถกเถียงกันภายหลัง จัดแบ่งผู้เล่นตามกำลังความสามารถพอเหมาะสมกันทุกฝ่าย เพื่อความเป็นธรรม

- ขณะแสดงการละเล่น ในขณะดำเนินการละเล่นผู้ควบคุมหรือผู้เป็นหัวหน้าควรดูแลอย่างใกล้ชิด ให้ผู้เล่นได้รับความเป็นธรรม และปลอดภัยมิให้ผู้เล่นเอาเปรียบซึ่งกันและกัน แก้ปัญหาเมื่อเกิดขึ้นและพยายามดูแลการละเล่นให้ดำเนินไปตามกติกาหรือข้อตกลง ให้เป็นที่สนุกสนานและพอใจของทุกฝ่าย เป็นต้น ภายหลังการละเล่นควรเสนอแนะผู้เล่นให้มีใจกว้าง รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย ร่วมมือกันด้วยความยินดีสนุกสนาน หากมีข้อบกพร่องอะไรก็เสนอแนะเพื่อจะได้แก้ไข หากจะมีการเล่นในโอกาสหน้าจัดเก็บอุปกรณ์และความสะอาดของสถานที่เล่นให้เรียบร้อย นัดหมายผู้เล่น หากจะมีการเล่นอีกในวันต่อไป เป็นต้น ส่งเสริมการวิธีการละเล่น การละเล่นพื้นบ้านมีความสำคัญและให้ประโยชน์อย่างไรท่านก็ทราบแล้ว ซึ่งเราควรหาทางส่งเสริมให้คงมีอยู่ พยายามพัฒนาให้ก้าวหน้าและเผยแพร่ให้เป็นที่ทราบอย่างแพร่หลาย ตลอดจนการนำไปปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง และจริงจังยิ่งขึ้นกว่าเท่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ การส่งเสริมการละเล่นที่ควรดำเนินการ ได้แก่ มีการฟื้นฟูการละเล่นพื้นบ้านที่มีอยู่แต่เดิม ซึ่งกำลังจะสูญหายไปให้คงมีอยู่ โดยให้คิดว่าการละเล่นเป็นมรดกของบรรพบุรุษที่ได้สร้างสรรค์ขึ้น ถือว่าเป็นวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ซึ่งอนุชนรุ่นหลังควรจะต้องอนุรักษ์ให้คงมีอยู่ตลอดต่อไป ให้มีการค้นคว้าบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้านขึ้นไว้เป็นหลักฐาน ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและปฏิบัติ พยายามเผยแพร่ผลงานที่ค้นคว้า ให้เป็นที่แพร่หลายโดยทั่วกัน ผู้ใหญ่หรือคนเฒ่าคนแก่ที่มีความรู้เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน ควรให้ความร่วมมือ ชี้แจงแนะนำและถ่ายทอดวิธีการละเล่นที่เคยและเคยปฏิบัติมา ให้คนรุ่นหลังได้ทราบ โดยการชี้แจงให้เข้าใจหรือสาธิตวิธีการละเล่นให้ผู้ที่สนใจได้ทราบ ผู้นำท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระสงฆ์ และผู้ที่ประชาชนเชื่อถือ ฯลฯ ควรจะได้เป็นความสำคัญและหาทางสนับสนุน ให้มีการฟื้นฟูการละเล่นพื้นบ้านขึ้น แนะนำคนอื่นให้เป็นความสำคัญของการละเล่น และร่วมจัดกิจกรรมการละเล่นในโอกาสต่าง ๆ เช่น ในงานทำบุญตามประเพณี ได้แก่ บุญตรุษสงกรานต์ บุญเข้าพรรษา บุญข้าวสาก บุญออกพรรษา เป็นต้น สถานศึกษาหรือโรงเรียนควรเห็นความสำคัญของการละเล่นพื้นบ้าน ครูอาจารย์ควรจะได้สนใจศึกษาไม่ควรมองไปว่า การละเล่นพื้นบ้านที่เรามีอยู่เป็นของล้าสมัย และควรพยายามนำเอาการละเล่นพื้นบ้านไปฝึกให้เด็กได้เล่นกัน และการละเล่นบางอย่างครูอาจารย์อาจนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอน ให้เกิดประโยชน์แก่เด็กให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เมื่อทางราชการหรือหน่วยงานของรัฐจัดงานอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น ควรจะได้จัดให้มีการละเล่นพื้นบ้าน ในงานเทศกาล หรืองานประเพณีนั้นๆ ควรพยายามนำการละเล่นไปเสริมกิจกรรมของงาน หากสามารถจัดทำได้เป็นประจำจนให้ประชาชนมองเห็นความสำคัญของการละเล่นและจัดให้มีการละเล่นในงานที่จัดขึ้นโดยสม่ำเสมอได้ยิ่งดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยภายในประเทศ

ยุพิน สีแก่ (2555) การศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของนักเรียนระดับปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย พบว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ของกลุ่มตัวอย่างสูงขึ้นหลังจากจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีพัฒนาการด้านอื่นๆ เพิ่มขึ้นเช่นทักษะทางภาษา ทักษะทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ในการเล่นกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนได้ดีขึ้น

อรุณ เยาวมาลย์ (2552) การวิจัยเรื่องการพัฒนาโน้ตค้นด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้ชุดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทยที่ใช้ในการพัฒนาโน้ตค้นด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทยพัฒนาโน้ตค้นด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ที่มีต่อการร่วมกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทยเพื่อพัฒนาโน้ตค้นด้านคณิตศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนอนุบาลเมืองราชบุรี อำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 จำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) กิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย จำนวน 18 กิจกรรม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 93.37/94.12 2) แผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย จำนวน 18 แผน มีค่าความสอดคล้อง (IOC) เฉลี่ยเท่ากับ 4.48 3) แบบประเมินพัฒนาการเพื่อวัดมโนทัศน์ด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 40 ข้อ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 4) แบบสังเกตพฤติกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย จำนวน 18 ฉบับ 5) แบบบันทึกการตอบคำถามระหว่างการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย จำนวน 18 ฉบับ และแบบประเมินความพึงพอใจของเด็ก จำนวน 10 ข้อ มีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.93 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เปรียบเทียบคะแนนโดยใช้วิธีทดสอบที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทยที่ใช้พัฒนาโน้ตค้นด้านคณิตศาสตร์ มีประสิทธิภาพ 93.37/94.12 ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย โดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดประสบการณ์ เท่ากับ 37.65 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดประสบการณ์ที่มีค่าเท่ากับ 18.88 และความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์ทั้ง 6 ด้าน ดังนี้ ด้านเวลามีคะแนนเฉลี่ยหลังจัดประสบการณ์เท่ากับ 6.62 ก่อนจัดประสบการณ์มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 ด้านการนับจำนวนมีคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดประสบการณ์เท่ากับ 5.82 ก่อนจัดประสบการณ์มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 ด้านการนับเพิ่มนับลดมีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดประสบการณ์ เท่ากับ 5.71 ก่อนจัดประสบการณ์มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.38 ด้านการเปรียบเทียบจำนวนมากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน มีค่าคะแนนหลังการจัดประสบการณ์เท่ากับ 6.65 ก่อนการจัดประสบการณ์มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 ด้านจำนวนคู่จำนวนคี่ มีคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดประสบการณ์เท่ากับ 6.71 ก่อนจัดประสบการณ์ที่ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ด้านการเรียงลำดับจำนวนมีคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดประสบการณ์เท่ากับ 6.18 ก่อนจัดประสบการณ์มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.44 และด้านความพึงพอใจของเด็กต่อการร่วมกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย เพื่อพัฒนาโน้ตค้นทางคณิตศาสตร์เด็กมีความพึงพอใจเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ผลการพัฒนาโน้ตค้นด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โดยใช้กิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย ในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ทุกข้อ กล่าวคือ กิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทยมีประสิทธิภาพสูงสามารถนำไปใช้พัฒนา

มโนทัศน์ด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีคุณภาพ เด็กเกิดความพึงพอใจต่อการร่วมกิจกรรมเป็นอย่างมาก

อนัญญา ไทยบุญนาค (2548) ได้ศึกษาการออกแบบเพื่อพัฒนาชุดทักษะการออกแบบประดิษฐ์ของเล่นพื้นบ้านสำหรับเด็กอายุ 9-11 ปี เพื่อประเมินทักษะความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและประเมินผลสัมฤทธิ์และทักษะการประดิษฐ์ของเล่นตามเกณฑ์ พบว่าชุดทักษะการประเมินมีความเหมาะสมมากโดยมีกระบวนการออกแบบตามขั้นตอน 8 ขั้นตอน สมบูรณ์เหมาะสมที่สุดถึงแม้ว่าเราอาจจะไม่ใช่ขั้นตอนทั้งหมด

พัชรินทร์ พุทธิอินทร์ (2547) ได้ศึกษาบทบาทหน้าที่การละเล่นของเด็กในชุมชนวัดสังข์กระจาย เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ พบว่าการละเล่นของเด็กในชุมชนวัดสังข์กระจายในปัจจุบันมี 30 ชนิด แบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ การเล่นกลางแจ้งและในที่ร่ม และด้านบทบาทหน้าที่ของการเล่นมี 4 ด้าน คือ ด้านการให้ความบันเทิง ด้านให้ความรู้ ด้านการฝึกทักษะ และด้านการปลูกฝังจริยธรรม

ศรัวิทย์ พุทธิโยธา (2548) ได้ศึกษาการพัฒนาความพร้อมของนักเรียนชั้นอนุบาลโดยการใช้การละเล่นพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมกลางแจ้ง พบว่าแผนการจัดประสบการณ์พัฒนาความพร้อมของนักเรียนชั้นอนุบาลโดยการใช้การละเล่นพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมกลางแจ้งที่สร้างขึ้นโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านการละเล่นที่มีความหมาย ส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาความพร้อมด้านร่างกาย ด้านอารมณ์/จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา สังเกตได้จากพฤติกรรมระหว่างเรียนตามวัตถุประสงค์แต่ละแผนปรากฏว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถพัฒนาความพร้อมจากระดับควรปรับปรุงก่อนเรียนเป็นระดับพอใช้ และระดับดีทุกด้าน และผลการประเมินหลังการเรียนจากแผนการจัดประสบการณ์พัฒนาความพร้อมของนักเรียนโดยใช้การละเล่นพื้นบ้านล้านนาปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยความพร้อมของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทั้ง 4 ด้าน

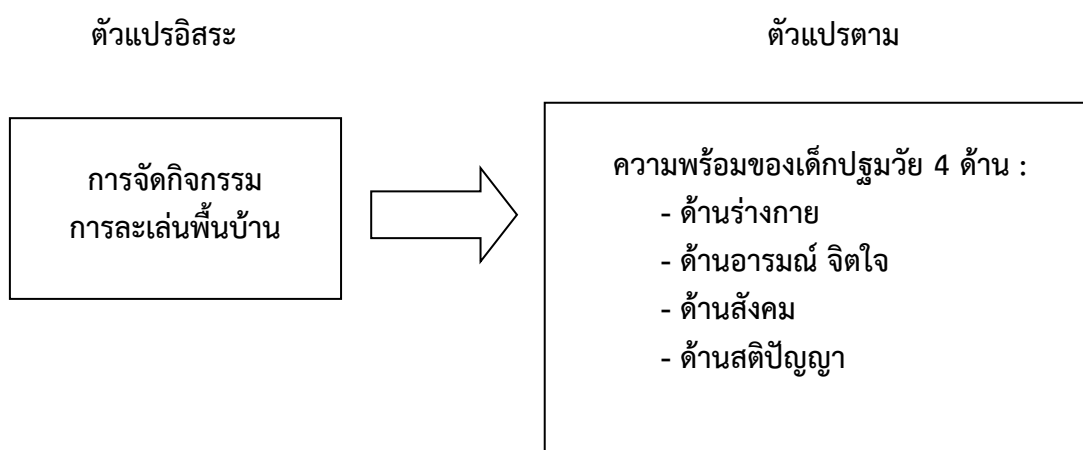
งานวิจัยต่างประเทศ

แร็คลิว และแร็ค (Racklife and Raag, 1998) ได้ศึกษาการรับรู้ความคาดหวังทางสังคมต่อเพศของเด็กก่อนวัยเรียนมีความสัมพันธ์กับการเลือกของเล่นของเด็กก่อนวัยเรียนมีความสัมพันธ์กับการเลือกของเล่นโดยให้เด็กเล่นแบบไม่แบ่งเพศ พบว่าความแตกต่างในการรับรู้ความคาดหวังทางสังคมต่อเพศของเด็กมีความสัมพันธ์กับการเลือกของเล่นและเด็กชายมีแนวโน้มที่จะยึดติดกับเกณฑ์การเล่นมากกว่าหญิง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภทโดยยึดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 มาตรา 6 กระทรวงศึกษาธิการ(2546)ได้ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาโดยเน้นเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคมและวัฒนธรรมไทย ให้มีการพัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย ได้รับการ

ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก รวมทั้งจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข ซึ่งความสุขเป็นสิ่งสำคัญต่อการขับเคลื่อนการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมของเด็กปฐมวัยจากคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547) แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการประเมินผล พัฒนาการเด็กปฐมวัย (นันทิยา น้อยจันทร์.2548) การพัฒนาเด็กปฐมวัยตามแนวพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ทิพย์สุดา สุเมธเสนีย์.2543) ผู้วิจัยจึงได้นำการจัดกิจกรรม การละเล่นพื้นบ้านมาศึกษาเพื่อใช้ในการพัฒนาความพร้อมของเด็กปฐมวัย โดยนำเสนอเป็นกรอบ แนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่ เด็กปฐมวัยที่มีอายุ 4-5 ขวบ ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งลำปาง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 44 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กปฐมวัยที่มีอายุ 4-5 ขวบ ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งลำปาง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลากห้องเรียนมา 1 ห้องเรียน จาก 2 ห้องเรียน จำนวน 23 คน

เครื่องมือในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดกิจกรรมการเล่นที่บ้าน

1.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเล่นที่บ้าน เพื่อใช้ในการส่งเสริมความพร้อมของเด็กปฐมวัย

1.2 คัดเลือกการเล่นที่บ้าน จำนวน 20 กิจกรรม โดยกำหนดเกณฑ์ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย 4 รูปแบบ ได้แก่ กิจกรรมการเล่นที่พัฒนาความพร้อมด้านร่างกาย ซึ่ง ได้ 2 ประเภท คือพัฒนาความพร้อมในด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็ก กิจกรรมการเล่นที่พัฒนาความพร้อมด้านอารมณ์/จิตใจ ซึ่งแยกได้ 3 ประเภท คือ พัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาด้านเจตคติ กิจกรรมการเล่นที่พัฒนาความพร้อมด้านสังคม และพัฒนาความพร้อม ในการปฏิบัติตนเวลาเล่นหรือทำงานกับผู้อื่น และกิจกรรมการเล่นที่พัฒนาความพร้อมด้านสติปัญญา ซึ่งแยกได้ 3 ประเภท คือ พัฒนาด้านปฏิภาณไหวพริบ พัฒนาด้านภาษา และพัฒนาด้านการสังเกต แล้วนำมาเขียนเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเล่นที่บ้าน

1.3 นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่นที่บ้านเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาเพื่อหาความสอดคล้องของจุดประสงค์ เนื้อหา การดำเนินกิจกรรมการเล่นที่บ้าน และการประเมินผล จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

อาจารย์สุมิตรา ชาทานันท์ หัวหน้าฝ่ายอนุบาล โรงเรียนอนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์) อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

อาจารย์ ดร.นิกรมล สุวรรณศรี อาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

อาจารย์นิตยา เทพนามวงศ์ ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ สาขาลำปาง

1.4 ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมการเล่นที่บ้านตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องรูปแบบการดำเนินกิจกรรมให้มีความชัดเจนและภาษาเข้าใจง่าย

1.5 แผนการจัดกิจกรรมการเล่นที่บ้านไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของแผนการจัดกิจกรรมแล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์

2. แบบประเมินความพร้อมของเด็กปฐมวัย

2.1 ศึกษาเอกสารทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมของเด็กปฐมวัย ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา และศึกษาแบบประเมินพัฒนาการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินความพร้อมของเด็กปฐมวัย อายุ 4-5 ปี

2.2 สร้างแบบประเมินโดยกำหนดรายการประเมินและเกณฑ์ประเมินให้ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านที่แสดงถึงความพร้อมของเด็กปฐมวัย จำนวน 40 รายการ โดยสร้างแบบประเมินค่ากำหนดตัวเลข 3 ระดับ (Numerical Rating Scales) ดังนี้

รายการประเมินความพร้อมด้านร่างกาย	จำนวน 10	ข้อรายการ
รายการประเมินความพร้อมด้านอารมณ์-จิตใจ	จำนวน 10	ข้อรายการ
รายการประเมินความพร้อมด้านสังคม	จำนวน 10	ข้อรายการ
รายการประเมินความพร้อมด้านสติปัญญา	จำนวน 10	ข้อรายการ

2.3 หาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยนำแบบประเมินความพร้อมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อรายการประเมินหรือข้อคำถามว่าสอดคล้องกับพฤติกรรมตามค่านิยมเชิงปฏิบัติการหรือไม่ โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ดังนี้

อาจารย์วิรัตน์ สานุมิตร ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2

อาจารย์อรรธรณ ปินตา หัวหน้าฝ่ายอนุบาล โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่

อาจารย์ชนิสรา ใจชัยภูมิ อาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งลำปาง

ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาลงความเห็นและให้คะแนนตามกฎเกณฑ์ดังนี้

+ 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องตามค่านิยม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องตามค่านิยมหรือไม่

- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องตามค่านิยม

แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับค่านิยมเชิงปฏิบัติการโดยใช้เกณฑ์ตัดสินจากค่า IOC ที่มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2557: 90) ถือว่าใช้ได้ ซึ่งในการศึกษาคครั้งนี้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับค่านิยมเชิงปฏิบัติการมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

2.3 นำแบบประเมินความพร้อมของเด็กปฐมวัยไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คนโดยใช้ผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัย 1 คนและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน ซึ่งมีหลักในการเลือกผู้ช่วยผู้วิจัย คือ เป็นครูที่มีคุณวุฒิปริญญาตรีครุศาสตร์บัณฑิต การศึกษาปฐมวัย และมีประสบการณ์ในการสอนเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี ร่วมกันประเมินแล้วนำคะแนนมาคำนวณหาค่าการวิเคราะห์ ได้มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Corrected Item-Total Correlation) อยู่ระหว่าง 0.26 - 0.38 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินด้วยสูตรแอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) 0.71 ซึ่งมีความเชื่อถือได้สูงตามเกณฑ์ 0.70 สามารถนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองแบบแผนการวิจัยแบบ pretest – posttest Design ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละประมาณ 30 นาที ในช่วงกิจกรรมกลางแจ้งในช่วงเวลา 10.30 – 11.00 น. โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขอความร่วมมือกับผู้บริหารและครูประจำชั้นของโรงเรียนในการทำวิจัย
2. ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มตัวอย่างและจัดเตรียมสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
3. ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดของแบบประเมินความพร้อมของเด็กปฐมวัยให้แก่ผู้ช่วยวิจัยและให้ผู้ช่วยวิจัยทำความเข้าใจในแบบประเมินก่อนทำการประเมิน
4. ผู้ช่วยวิจัยทำการประเมินความพร้อมของเด็กปฐมวัย (Pretest) ก่อนการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 23 คน ด้วยแบบประเมินความพร้อมของเด็กปฐมวัย จำนวน 4 ด้าน จากนั้นนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์และเก็บคะแนนไว้เป็นหลักฐาน
5. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านกับกลุ่มตัวอย่าง ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละประมาณ 30 นาที ในช่วงกิจกรรมกลางแจ้งจนสิ้นสุดการทดลอง
6. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองจนครบ 8 สัปดาห์ จากนั้นผู้ช่วยวิจัยทำการประเมินความพร้อมของเด็กปฐมวัย (Posttest) หลังการทดลองซึ่งใช้แบบประเมินฉบับเดิมมาวัดซ้ำแล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
7. นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินความพร้อมของเด็กปฐมวัยไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติในการวิเคราะห์เครื่องมือและข้อมูล ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 หาค่าความเที่ยงตรงของแบบประเมินความพร้อมของเด็กปฐมวัยโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคำนิยามเชิงปฏิบัติการ ซึ่งคำนวณจากสูตร (บุญเชิด ภิญโญ อนันตพงษ์. 2557: 90) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคำนิยามเชิงปฏิบัติการ

R แทน คะแนนผลการประเมิน +1, 0, -1

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อ

n แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

1.2 หาค่าวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามของแบบประเมินความพร้อมของเด็กปฐมวัย ซึ่งคำนวณจากสูตร วิเคราะห์สหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนข้ออื่นๆที่เหลือของ ใช้สูตร (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2557: 95) ดังนี้

$$CITC = \frac{Cov(I,T)}{S_I S_T}$$

เมื่อ CITC แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของข้อคำถามกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆที่เหลือ

Cov(I, T) แทน คะแนนของข้อคำถาม

S_I แทน คะแนนผลรวมของข้ออื่นที่เหลือทุกข้อ

S_T แทน จำนวนคนในกลุ่ม

1.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความพร้อมของเด็กปฐมวัย ซึ่งคำนวณจากสูตร สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2557: 137) ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt}	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบประเมิน
k	แทน	จำนวนข้อของแบบประเมิน
S_t	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินรายข้อ
S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบประเมิน

2. สถิติพื้นฐาน

ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows ทำการวิเคราะห์

2.1 หาค่าเฉลี่ยของคะแนน ซึ่งคำนวณจากสูตร (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์.2557: 134)

ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมคะแนนทั้งหมด
	n	แทน	จำนวนนักเรียน

2.2 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน (Standard Deviation) ซึ่งคำนวณจากสูตร (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2557: 135) ดังนี้

$$S = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$	แทน	ผลรวมคะแนนทั้งหมด
	$\sum x^2$	แทน	ผลรวมคะแนนแต่ละตัวอย่างยกกำลังสอง

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 หาค่าวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองโดยใช้การทดลอง ซึ่งคำนวณจากสูตร t-test แบบ Dependent Samples (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2557:138) ดังนี้

$$t = \frac{\bar{D}}{S_{\bar{D}}}$$

เมื่อ $S_{\bar{D}} = \frac{S_D}{\sqrt{n}}$

และ t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t- distribution

D แทน คะแนนความแตกต่าง

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

$\bar{D}$ แทน ค่าเฉลี่ยคะแนนความแตกต่าง

$S_{\bar{D}}$ แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคะแนนความแตกต่าง

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลตามลำดับต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาระดับความพร้อมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่น
ที่บ้านลำานนา

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนความพร้อมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม
การเล่นที่บ้านลำานนา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การศึกษาระดับความพร้อมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม
การเล่นที่บ้านลำานนา

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบประเมินความพร้อมของเด็กปฐมวัย
ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญาที่ประเมินก่อน
และหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นที่บ้านมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ดังแสดงในตาราง 1 โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับ	แปลความหมาย
25.00-30.00	ระดับมากที่สุด	คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับมากที่สุด
19.00-24.99	ระดับมาก	คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับมาก
13.00-18.99	ระดับปานกลาง	คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง
06.00-12.99	ระดับน้อย	คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับน้อย
00.00-05.99	ระดับน้อยที่สุด	คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตาราง 1.1 ระดับค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความพร้อมของเด็กปฐมวัยรายด้านและโดยรวมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านล้านนา

ความพร้อม ของเด็กปฐมวัย	ประเมินก่อนทดลอง			ประเมินหลังทดลอง		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ	$\bar{x}$	SD	ระดับ
ด้านร่างกาย	12.00	1.44	ระดับน้อย	28.43	1.70	ระดับมากที่สุด
ด้านอารมณ์ จิตใจ	15.00	2.21	ระดับปานกลาง	28.60	2.31	ระดับมากที่สุด
ด้านสังคม	15.50	2.52	ระดับปานกลาง	28.95	1.36	ระดับมากที่สุด
ด้านสติปัญญา	15.43	2.23	ระดับปานกลาง	29.08	1.37	ระดับมากที่สุด
รวม	14.48	2.10	ระดับปานกลาง	28.76	1.68	ระดับมากที่สุด

จากตาราง 1.1 ปรากฏว่า ความพร้อมทางด้านร่างกายก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.00 คะแนน อยู่ในระดับน้อย คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับน้อย หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.43 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับมากที่สุด ความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.00 คะแนน อยู่ในระดับปานกลาง คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.60 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับมากที่สุด ความพร้อมด้านสังคม ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.50 คะแนน อยู่ในระดับปานกลาง คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.95 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับมากที่สุด และความพร้อมด้านสติปัญญา ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.43 คะแนน อยู่ในระดับปานกลาง คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 29.08 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยภาพรวมของความพร้อมทุกด้านก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.48 คะแนน อยู่ในระดับปานกลาง คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.76 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนความพร้อมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านล้านนา

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบประเมินความพร้อมของเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา โดยคะแนนรวมทั้งประเมินก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความแตกต่างและทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างโดยใช้ Paired-Sample t- test ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 1.2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยแบบประเมินความพร้อมของเด็กปฐมวัยรายด้านและโดยรวมที่ประเมินก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านล้านนา

ความพร้อม ของเด็กปฐมวัย	n	Post		Pre		$\bar{D}$	S_D	t
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			
ด้านร่างกาย	23	28.43	1.70	12.00	1.44	16.43	1.80	43.674*
ด้านอารมณ์ จิตใจ	23	28.60	2.31	15.00	2.21	13.60	2.93	22.239*
ด้านสังคม	23	28.95	1.36	15.50	2.52	13.45	2.06	30.577*
ด้านสติปัญญา	23	29.08	1.37	15.43	2.23	13.65	1.66	39.250*
รวม	23	28.76	1.68	14.48	2.10	14.28	2.11	33.93*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 1.2 ปรากฏว่าการเปรียบเทียบความพร้อมด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา ก่อนเรียนและหลังเรียนของเด็กปฐมวัย ผลการวิเคราะห์พบว่าเด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาความพร้อมของเด็กปฐมวัยหลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้าน
ล้านนามีผลของการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาความพร้อมของเด็กปฐมวัยโดยรวมทุกด้านก่อนการจัดกิจกรรมการเล่น
พื้นบ้านล้านนามีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.48 คะแนน อยู่ในระดับปานกลาง คือ เด็กมีความพร้อม
ของพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง หลังการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ
28.76 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบความพร้อมด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคมและด้าน
สติปัญญา ก่อนเรียนและหลังเรียนของเด็กปฐมวัย ผลการวิเคราะห์พบว่าเด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ย
หลังเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยมีความพร้อมสูงขึ้นทั้งโดยรวมและรายด้านหลังจากได้รับ
การจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านล้านนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ซึ่งเป็นไปตาม
สมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านล้านนาสามารถส่งเสริมความ
พร้อมของเด็กปฐมวัยได้ดีขึ้น ทั้งนี้สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ความพร้อมของเด็กปฐมวัยโดยรวมทุกด้านก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านล้านนา
มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.48 คะแนน อยู่ในระดับปานกลาง คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการ
อยู่ในระดับปานกลาง หลังการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านล้านนา ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 28.76
คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจา
การเล่นเป็นกิจกรรมที่เด็กชอบที่จะปฏิบัติ เป็นการทดลองใช้ความรู้ที่เด็กมีต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม
หรือสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรมอื่นๆ โดยอาศัยความสามารถเฉพาะตัวของเด็กเป็นการทดลอง
ปฏิบัติการด้วยตนเองอย่างอิสระและสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นไปตามสัญชาตญาณของเด็กที่
ต้องการความเคลื่อนไหวผ่อนคลายความตึงเครียด โดยการแสวงหาวิธีการที่จะทำให้เกิดความ
สนุกสนาน โดยการเล่นมีบทบาทต่อการพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ พัฒนาการทางกาย ทางอารมณ์
ทางสังคมและสติปัญญาดังที่ ฟอर्टและไคลน์ (Frost and Klein, 1979 : 29-30) ที่ได้กล่าวว่าเป็น
เวลานานที่มีการมองเห็นความสำคัญของการเล่นและมีการตระหนักถึงความสำคัญของการเล่นที่ช่วย
เสริมสร้างพัฒนาการของเด็ก จากการศึกษาได้มีการให้ความเห็นว่า การเล่นเป็นสิ่งที่สนุกสนานซึ่งไม่
เกี่ยวข้องกับการทำงาน สอดคล้องกับ เฮวพา เดชะคุปต์ (2546 : 112) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรม
การเล่นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมแก่เด็กปฐมวัยอันจะนำไปสู่
การพัฒนาาร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ซึ่ง ธรรมชาติของเด็กปฐมวัยซึ่งในขณะที่เล่นเด็กจะเกิด

ความสนุกสนานและนำไปสู่การเรียนรู้และเกิดการปรับตัว (วรศักดิ์ เพียรชอบ. 2545:91) การละเล่นพื้นบ้านล้านนาเป็นกิจกรรมสนุกสนานที่มีมาช้านานในแต่ละท้องถิ่นภาคเหนือหรือตำบลหมู่บ้านบางอย่างอาจเหมือนกันกับท้องถิ่นอื่นและบางอย่างอาจแตกต่างกันไปบ้างตามความนิยมของท้องถิ่นนั้นๆ โดยการละเล่นต่างกับตรงที่การเล่น จัดทำเพื่อมุ่งความสนุกสนานเป็นใหญ่ ไม่มุ่งที่จะเอาชนะกันอย่างจริงจัง ทั้งผู้เล่นก็ไม่จำเป็นต้องได้ฝึกซ้อมเตรียมตัวมาก่อนแต่อย่างใด การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกมาจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านล้านนา เช่น ปั่นหนังว่อง ไกชนมมะม่วง ตำกระโดดหรือซิกกระแตะ ล้อกลิ้ง เตียวกะโหล่งบะบัว โจ่งห้วงลงเสา ฯลฯ ล้วนเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็กในการเล่น สอดแทรกด้านคุณธรรม จริยธรรมและพัฒนาด้านเจตคติที่ดีต่อการร่วมกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ฝึกปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำและผู้ตามเวลาเล่นหรือทำงานกับผู้อื่น ใช้ปฏิภาณไหวพริบ พัฒนาด้านภาษาการสื่อสารพูดคุยร่วมกับครูและเพื่อนและพัฒนาด้านการสังเกต คิดแก้ปัญหาในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม ในขณะที่เด็กเล่นเด็กแต่ละคนจะได้คิดและแก้ปัญหาตลอดเวลาว่าจะทำอย่างไรจึงจะเล่นจนจบ และลักษณะเด่นของการละเล่นพื้นบ้านล้านนามีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกับการละเล่นของลักษณะอื่นๆ คือเป็นการละเล่นที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตภูมิปัญญา วิถีชีวิตของความพอเพียงประยุกต์การเล่นจากวัสดุและสภาพแวดล้อม สถานการณ์รอบตัว ซึ่งได้มากกว่าการแข่งขันแพ้ชนะ ซึ่งสอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542:10-16) ที่กล่าวว่าการเล่นเป็นกระบวนการและประสบการณ์ที่สำคัญของเด็ก อุปกรณ์ สถานที่และเวลาที่เด็กเล่นเป็นตัวช่วยของการเรียนอย่างมีศรัทธาของเด็กกล่าวคือเด็กได้ค้นหาความคิดเป็นการระบายออกของความคิด อารมณ์ และการแก้ปัญหา

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านล้านนาเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ เกิดการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ซึ่งช่วยส่งเสริมความพร้อมของพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เด็กได้สัมผัสของจริงคือเปิดโอกาสในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อีกทั้งการเล่นพื้นบ้านล้านนาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีอยู่ในท้องถิ่นและสืบทอดกันมาในชีวิตของคนในสังคมไทยภาคเหนือตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้คุณค่าทางวัฒนธรรมแล้วยังส่งเสริมความพร้อมของเด็กปฐมวัยได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับทิตานา แคมมณี และคณะ (2535:91-181) ที่กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาเด็กควรเป็นสิ่งที่เด็กคุ้นเคย สะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยมและวัฒนธรรมพื้นฐานในการใช้เป็นสื่อการเรียนรู้เพื่อให้เด็กได้มีการทำซ้ำๆ อันจะเป็นฐานสำหรับการพัฒนาเด็กในทุกด้านต่อไป

2. การเปรียบเทียบความพร้อมของเด็กปฐมวัย ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ก่อนเรียนและหลังเรียนของเด็กปฐมวัย ผลการวิเคราะห์พบว่าเด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้นั้นสามารถอภิปรายผลได้วา

2.1 ความพร้อมทางด้านร่างกาย ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 12.00 คะแนน อยู่ในระดับน้อย คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับน้อย หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.43 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านล้านนาเป็นกิจกรรมที่ตรงกับธรรมชาติและพัฒนาการของ

เด็กปฐมวัยที่ชอบเคลื่อนไหวเด็กจะได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย การนำอุปกรณ์การเล่น วิธีการเล่นมาช่วยส่งเสริมพัฒนาทักษะการเดิน การยืน การทรงตัว และการกระโดด ของเด็กให้มีความมั่นคง เช่น ในกิจกรรมเสื่อข้ามห้วยเตียวกะโหล่งบะบัว ต่ากระโดด เป็นต้น อีกทั้งกิจกรรมที่ฝึกความแม่นยำและการประสานสัมพันธ์ระหว่างของมือกับตาหรือการใช้อวัยวะในส่วนต่างๆ เช่น กิจกรรมโจ่งห้วงลงเสา โจ่งกระป๋อง ไก่ชนบะม่วง ล้อกลิ้ง เป็นต้น ซึ่งเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพด้านร่างกายให้เต็มศักยภาพส่งผลให้ความพร้อมทางด้านร่างกายสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ นภเนตรธรรมบวร (2540:73) ที่กล่าวว่าการทำงานของกล้ามเนื้อใหญ่ควรมีการพัฒนาความสามารถในการบังคับกล้ามเนื้อที่ใช้ในการเคลื่อนไหวร่างกาย ได้แก่ การเดิน การวิ่ง การกระโดด การเตะลูกบอล การปีนป่าย และการจับหรือขว้างสิ่งของ เป็นต้น รวมถึง กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545: 33) ที่กล่าวไว้ว่าการหยิบจับสัมผัสเป็นสื่อสร้างการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยและเป็นด่านแรกของการสร้างเสริมที่สัมพันธ์กับการกระตุ้นความองงามของใยประสาท การที่เด็กได้รับการกระตุ้นให้ใช้กล้ามเนื้อด้วยการหยิบจับ สัมผัส เป็นการพัฒนาเส้นใยประสาทที่องงามไปพร้อมกับการพัฒนาทางด้านสติปัญญาต่อไป อันสอดคล้องกับกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านล้านนาที่ผู้วิจัยส่งเสริมให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กในการปฏิบัติกิจกรรมได้ใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายในการทรงตัวในอิริยาบถต่างๆ และการเคลื่อนไหวเคลื่อนไหวที่ไปโดยใช้กล้ามเนื้อใหญ่ เช่น การนั่ง ยืน วิ่ง กระโดด (นิตยา คชภักดี. 2543:2) โดยกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านล้านนาเป็นการส่งเสริมการใช้สัมผัสรับรู้และการใช้ตาและมือประสานกันผ่านการเล่นด้วยตัวของเด็กเอง อันจะส่งผลต่อความพร้อมทางด้านร่างกายที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัย ความแข็งแรงของส่วนต่างๆ ทางร่างกาย สมรรถภาพการเคลื่อนไหว ความสัมพันธ์ของประสาทสัมผัส การรู้จักช่วยเหลือตนเองของเด็กปฐมวัยต่อไป

2.2 ความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.00 คะแนน อยู่ในระดับปานกลาง คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.60 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านล้านนาเป็นกิจกรรมการเล่นที่ไม่เน้นการแข่งขัน เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระ โดยจะสังเกตได้จากพฤติกรรมการแสดงออกในขณะที่เด็กเล่น เด็กรู้จักให้ มีจิตใจเอื้ออารี รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น แสดงออกซึ่งความเห็นอกเห็นใจเมื่อเพื่อนทำไม่ได้ นอกจากจะแสดงออกโดยการพยายามเข้าช่วยเหลือผู้อื่นแล้วในการปฏิบัติกิจกรรมผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยจะให้กำลังใจในการปฏิบัติกิจกรรมเกมส์การเล่นใหม่ๆ ที่ต้องอาศัยระยะเวลาและความพยายามในการเล่น ให้คำชมเชยเมื่อเด็กสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองซึ่งสอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547:224) ที่กล่าวว่าความใส่ใจต่อความรู้สึกของเด็กจะช่วยลดภาวะความเครียดทางอารมณ์ได้ สิ่งที่เด็กปฐมวัยต้องการมากในการปฏิบัติกิจกรรม คือ ความมั่นใจ ความเป็นตัวของตัวเอง การแสดงออก ความต้องการให้คนฟัง ซึ่งได้จากความใส่ใจ ให้คำชมและให้กำลังใจ นอกจากนั้นกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านล้านนายังช่วยส่งเสริมคุณธรรมทางจิตใจของเด็ก รู้จักแพบ-ชนะ รู้จักอภัย และจากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มก่อให้เกิดความสนุกสนานร่าเริง เกิดการเรียนรู้ในการปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีน้ำใจ รู้จักการแบ่งปัน เกิดการเคารพในกฎกติกา ข้อตกลงที่สร้างร่วมกัน มีบุคลิกภาพที่เปิดเผย เป็นตัวของตัวเอง ซึ่งตรงกับทฤษฎีพัฒนาการของ อิริคสัน (Erikson. 1902) ที่กล่าวไว้ว่าเด็กวัยอายุ 3-6 ปี เริ่มมีการริเริ่มโดยการสมมุติจากการเล่น

เลียนแบบ เด็กจะมีความกระตือรือร้นจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว แต่หากสภาพจิตใจไม่ดีพอหรือเกิดความคับข้องใจแล้วมักจะรู้สึกตนว่ามีความผิดติดตัว (Initiative VS. Guilt) ในทางตรงกันข้ามถ้าหากสภาพแวดล้อมที่เด็กประสบอยู่ทำให้เด็กมีความสุข เด็กจะมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง และเกิดความไว้วางใจต่อผู้อื่น จะเห็นได้ว่าความพร้อมทางอารมณ์และจิตใจ เป็นรากฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาเด็กในระดับสูง การส่งเสริมความพร้อมทางอารมณ์ให้กับเด็กจึงต้องได้รับการช่วยเหลือให้กำลังใจ แนะนำในสิ่งที่เด็กควรทำและสิ่งใดไม่ควรทำจากผู้ใหญ่ที่อยู่แวดล้อมเด็กด้วยความรัก ความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย เป็นแบบอย่างที่ดีของเด็ก สร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับเด็กให้เด็กได้พูดได้ แสดงออกอย่างเหมาะสม เพื่อให้เด็กเห็นคุณค่าของตนเอง ยอมรับความแตกต่างของตนเองและผู้อื่น

2.3 ความพร้อมด้านสังคม ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 15.50 คะแนน อยู่ในระดับปานกลาง คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 28.95 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเล่นที่บ้านล้าสามารถสร้างแรงจูงใจให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นอยากจะทำกิจกรรมไม่เกิดความเบื่อหน่าย ตอบสนองธรรมชาติตามวัย มีกฎกติกาที่เข้าใจง่ายสามารถยืดหยุ่นได้ ส่งผลให้เกิดความพร้อมด้านสังคม มีความเชื่อมั่น กล้าพูด กล้าแสดงออก กล้าทดลองปฏิบัติกิจกรรมใหม่ โดยพฤติกรรมที่สังเกตเด็กที่แสดงพฤติกรรมอย่างชัดเจน เช่น ช่วยพูดอธิบายวิธีการเล่นให้ผู้อื่นเข้าใจ ชวนผู้อื่นมาร่วมเล่นด้วย ดูแลเพื่อนที่บาดเจ็บขณะเล่น ช่วยหยิบจับอุปกรณ์การเล่นให้กับเพื่อน ช่วยเก็บอุปกรณ์เมื่อสิ้นสุดการเล่นแล้ว ในบางครั้งอาจช่วยเคลื่อนย้ายอุปกรณ์ช่วยจัดสถานที่ในการเล่น สอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547: 224) ที่ได้กล่าวถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมว่าต้องมีทั้งกิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่ม โดยกิจกรรมเดี่ยว เป็นกิจกรรมที่เด็กต้องพัฒนาทักษะเฉพาะบุคคลที่เป็นความแตกต่าง ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้การปรับตัวและการเอื้ออาทรต่อกัน ซึ่งจากกิจกรรมการเล่นที่บ้านล้ามีการจัดกิจกรรมทั้งในลักษณะเดี่ยวและกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ทั้งกับเพื่อนและครู เรียนรู้การปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันภายใต้กฎเกณฑ์ ข้อตกลง กติกาการเล่น เกม อันส่งผลต่อการปลูกฝัง กฎเกณฑ์มารยาทที่สังคมยอมรับและปฏิบัติ ส่วน พชร สวนแก้ว (2536: 58) กล่าวถึงประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากการเล่นหรือการปฏิบัติกิจกรรมจะนำไปสู่การรับผิดชอบต่อตนเอง ช่วยให้เด็กเกิดการปรับตัวเข้ากับสังคม รู้จักร่วมมือและรู้จักปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน ซึ่งตรงตามทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (มาลินี จุฑะรพ. 2541: 140 ; อ้างอิงจาก Maslow. 1978) ที่ว่าเด็กทุกคนต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อน ต้องการความรักและการยกย่อง นอกจากนี้เด็กจะได้เรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับสังคม เรียนรู้ความผิดหวัง การช่วยเหลือ แบ่งปัน ฝึกความอดทนและมีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้นตลอดจนเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน พัฒนาสมอง ไตรศรับถ่วงตามชีวิตจริงที่ควรมี

2.4 ความพร้อมด้านสติปัญญา ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 15.43 คะแนน อยู่ในระดับปานกลาง คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 29.08 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมการเล่นที่บ้านล้าเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า และการเคลื่อนไหวของอวัยวะส่วนต่างๆ โดยเป็นสิ่งที่สำคัญที่ส่งผล

ต่อพัฒนาการทางสติปัญญาและเนื่องจากเด็กวัยนี้มีความอยากรู้อยากเห็นและสนใจในสิ่งที่อยู่รอบตัว กระทำสิ่งต่างๆ ตามที่เห็นหรือเลียนแบบสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทางภาษาและเข้าใจจากการสื่อสาร การวางแผนผ่านการเล่น ดังที่เด็กๆ ได้เล่นการละเล่นกิจกรรมที่จับ เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวจะต้องแก้ปัญหาและหาวิธีการในการรอดพ้นจากการถูกจับตามกติกาที่วางไว้โดยต้องอาศัยการคิดเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมหรือเลียนแบบการเคลื่อนไหวของสิ่งต่างๆ สอดคล้องกับ แบนดูรา (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2541: 235–236 ; อ้างอิงจาก Bandura. 1963) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้จากการสังเกตและเลียนแบบ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความร่าเริงในระยะยาว และกมลพรรณ ชิวพันธ์สุศรี (2547:59–60) ได้ให้ทัศนะต่อการเล่นของเด็กกว่า เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพสมอง เพราะการเล่นเป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดของเด็กโดยเฉพาะถ้าพ่อแม่ผู้ปกครอง ครู หรือผู้ใหญ่เล่นกับเด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะหลากหลาย ผักผ่อนการสร้างไหวพริบ รู้จักสร้างกลยุทธ์ การวางแผน การแก้ปัญหา ผักผ่อนสังเกต การลำดับเหตุการณ์ เกิดความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ซึ่งสอดคล้องทฤษฎีของ ดิวอี้ (Dewey) ที่กล่าวว่า เด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้ด้วยการลงมือกระทำ (Learning by Doing) ซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้ของเด็กต้องมาจากสิ่งที่เด็กสนใจและเด็กได้กระทำด้วยตนเอง

จากเหตุผลดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเล่นที่บ้านลำานาสามารถพัฒนาความพร้อมของเด็กปฐมวัยได้ทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย เป็นการเสริมสร้างพัฒนากล้ามเนื้อแข็งแรง คล่องแคล่วว่องไว ด้านอารมณ์ จิตใจ เป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กสนุกสนานเพลิดเพลิน ผ่อนคลาย ความเครียด เด็กเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อม โดยได้เรียนรู้ว่าการละเล่นเป็นการแสดงออกของการเชื่อมความสัมพันธ์ของคน ทำให้คนคบหากันได้อย่างสนิทสนม เป็นกิจกรรมผ่อนคลายและมีความสุขอย่างหนึ่ง นอกจากนี้การเล่นเมื่อมีการจัดเป็นระบบหรือแบบแผน มีกติกาให้เด็กในกลุ่มปฏิบัติตามเป็นการแสดงถึงความเจริญงอกงามของเด็กในกลุ่มการเล่นนั้น และเป็นเอกลักษณ์ไทยอย่างหนึ่งซึ่งแสดงถึงความเป็นผู้มีวัฒนธรรมของคนในสังคมนั้น นอกจากนี้แล้วการเล่นยังเป็นเครื่องช่วยส่งเสริมให้มีการพัฒนาทั้งกายและจิตใจของคน ทำให้คนได้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความสามัคคีกลมเกลียวกัน นับเป็นวัฒนธรรมที่งดงามของคนไทยอย่างหนึ่งอันส่งผลให้เด็กปฐมวัยตระหนักถึงความสำคัญวัฒนธรรมประจำชาติ ประจำท้องถิ่นที่แสดงให้เห็นถึงอดีตที่มีความเจริญมาช้านานของสังคมว่าเป็นสิ่งสำคัญที่เด็กควรสงวนรักษาไว้และควรภาคภูมิใจในชาติของตน สอดคล้องกับ อุดม เขยกีวงศ์ และคณะ (2547:196–197) ที่กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณี ไว้ว่า เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์และความเจริญของแต่ละท้องถิ่น เป็นแนวทางประเพณีและปฏิบัติของคนในแต่ละสังคม ส่งผลให้คนในสังคมล้วนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้คนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข จากกิจกรรมครั้งนี้เด็กเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมและปรากฏการณ์ต่างๆ ในชุมชน จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญที่ใกล้ชิดเด็ก การได้เห็น ได้สัมผัสกับของจริงในท้องถิ่น ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่สอดคล้องกันความเป็นอยู่ทางวัฒนธรรมประเพณีการเล่นด้วยตัวของเด็กเอง ดังที่ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2548:42) กล่าวไว้ว่า บริบททางวัฒนธรรมและความหลากหลายทางสังคม มีอิทธิพลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก จากการดำเนินการวิจัยเด็กปฐมวัยได้เรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ รู้จักกติกาในสังคม รู้จักแบ่งปัน เกิดสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนและครูอีกทั้งบุคคลอื่น นอกจากนี้ยังส่งผลให้เด็กมีอารมณ์แจ่มใส รู้จัก

ควบคุมอารมณ์ของตนเอง ด้านสติปัญญา เด็กมีโอกาสดแสดงความคิดตามสภาพแวดล้อม และด้านสติปัญญา มีโอกาสแสดงออกเรียนรู้ที่จะใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ส่งเสริมให้เกิดจินตนาการ ใช้กระบวนการคิดในการแก้ปัญหา ส่งเสริมการใช้ภาษาในการสื่อสาร ดังนั้นกิจกรรมการเล่นที่บ้านล้วนน่าจะเป็นกิจกรรมที่สำคัญต่อความพร้อมของเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยการพัฒนาความพร้อมของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการเล่นที่บ้าน ล้วนน่าผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ครูปฐมวัยควรคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเนื่องจากบางกิจกรรมมีความยากง่ายแตกต่างกันและควรคำนึงถึงความปลอดภัยในการเล่นและสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรมการเล่นที่บ้านล้วนน่า
2. ครูปฐมวัยสามารถนำกิจกรรมการเล่นที่บ้านล้วนน่าบูรณาการในกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง หรือกิจกรรมพลศึกษา
3. ครูปฐมวัยสามารถนำกิจกรรมการเล่นที่บ้านล้วนน่าเป็นกิจกรรมสร้างเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมและประเพณี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยการพัฒนาความพร้อมของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการเล่นที่บ้าน ล้วนน่าผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการศึกษาทักษะอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการเล่นที่บ้านล้วนน่า
2. ควรมีการเปรียบเทียบผลการใช้กิจกรรมการเล่นที่บ้านล้วนน่ากับการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีการสอนแบบอื่น ๆ เช่น กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมการเล่นเครื่องเล่นสนาม เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองในการนำประเพณีกิจกรรมการเล่นที่บ้านล้วนน่าไปใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรมภาษาไทย

- กนกกร บุชยกนิษฐ์ และคณะ. (2550). *สื่อสร้างสรรค์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- กมลพรรณ ชิวพันธุ์ศรี. (2547). *เกราะแห่งชีวิตและครอบครัว*. กรุงเทพฯ: ทวี นทรีเพรส.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). “การใช้การเล่นเป็นสื่อการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย” วารสารการศึกษาปฐมวัย 3(1) มกราคม หน้า 10-16.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2545). *รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรสโปรดักส์.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษา. (2546). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ร.ส.พ. .
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546*. กรมวิชาการ.
- กรมพลศึกษา. (2539). *เอกสารงานทดสอบสมรรถภาพทางกาย*. กรุงเทพฯ : ต้นอ่อน.
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2530). *การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย*. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เฉลา ประเสริฐสงข์. (2542). *จิตวิทยาทางการเรียนการสอน*. จันทบุรี : สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี.
- ทิตนา แคมมณี. (2553). *การสอนจิตวิทยาการเรียนรู้เรื่องศาสตร์ การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี และคณะ. (2535). *หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่งานวิจัย ฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพย์สุดา สุเมธเสนีย์. (2543). *การพัฒนาเด็กปฐมวัยตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ : สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- นงเนตร ธรรมบวร. (2540). *การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- นิตยา คชภักดี. (2543). *สุขภาพและพัฒนาการของเด็กไทย Child Health & Development : Perspectives from National Health Examination Survey 1996-7*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติประเทศไทย, 2543.

- นันทิยา น้อยจันทร์.(2548). *การประเมินผลพัฒนาการของเด็กปฐมวัย*. นครปฐม:นิตินัย.
- นิตยา คชภักดี. (2553). *พัฒนาการเด็กปฐมวัย.กุมารแพทย์สาขา พัฒนาการและพฤติกรรม.วิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย.*
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2557). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชาระเบียบวิธีวิจัยและสถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : มปป. .
- บันลือ พุกกะวัน. (2536). *วรรณกรรมกับเด็ก*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ปรียา หิรัญประดิษฐ์. (2535). *การใช้ภาษาไทยในวงราชการ*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- พรณิ ช. เจนจิต. (2538). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. พิมพ์ครั้งที่4. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.
- แพง ชินพงศ์. (2552). *ประโยชน์การเล่นแบบไทย*. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2559 จาก www.manager.co.th/Family/ViewNews.aspx?NewsID=9520000152787.
- พัชรินทร์ พุทธิอินทร์. (2547). *บทบาทหน้าที่การเล่นของเด็กในชุมชนวัดสังข์กระจายเขตบางกอกใหญ่*. กรุงเทพฯ.
- ภรณี คุรุรัตน์. (2535). *การเล่นของเด็ก*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ภรณี คุรุรัตน์; และ วรรณถ รักสกุลไทย. (2542). *การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย 3-5 ปี แนวคิดของกลุ่มนักการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เซเว่น พรินติ้ง กรุ๊ป.
- พัชรี สวนแก้ว. (2536). *เอกสารประกอบการสอนวิชา จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดวงกมล.
- ปนัดดา แวเพชร. (2554). *การเล่นที่บ้านไทย*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปรียา หิรัญประดิษฐ์. (2541). *เอกสารประกอบการสอนศิลปะการเล่นและการแสดงที่บ้านไทย*. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2550, จาก <http://www.dek-d.com>.
- วรศักดิ์ เพียรชอบ.(2545). *การเล่น*. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ฉบับที่ 27. กรุงเทพฯ : ธนรัชการพิมพ์.
- มาลินี จุฑะรพ. (2541). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2537). *หลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษาหน่วยที่ 1-14*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ยุพิน สีแก่. (2555). *การศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของนักเรียนระดับปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย*. คณะครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ปีที่ 5 ฉบับที่ 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2537). *คู่มือครูประกอบแผนการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา ถามอย่างไรช่วยให้เด็กคิดเป็น*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2541). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. ฉบับปรับปรุงแก้ไข. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2547). *การวัดและประเมินแนวใหม่เด็กปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอนสาขาการปฐมวัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

- สุชา จันทน์เอม. (2542). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. พิมพ์ลักษณ์, กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุริยา ฮ่องเสนาะ. (2558). *การศึกษาของเด็กปฐมวัย หัวใจสำคัญของการศึกษา*. สืบค้น 13 พฤศจิกายน 2559 จาก www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?ni.
- วัฒนา ปุณฺณฤทธิ. (2536). *การเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏพระนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2523). *คู่มือการจัดกิจกรรมเกมและการเล่นกลางแจ้งสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *เอกสารประกอบการศึกษาด้วยตนเอง หลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาข้าราชการครูเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งสายงานผู้บริหารในสถานศึกษา ปีงบประมาณ 2547*. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- ศรีวิชัย พุทธิโยธา. (2548). *การพัฒนาความพร้อมของนักเรียนชั้นอนุบาลโดยใช้การละเล่นที่บ้าน สัปดาห์ในกิจกรรมกลางแจ้ง*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2546). *เกมและการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : พิสิกส์เซ็นเตอร์.
- อนัญญา ไทยบุญนาค. (2548). *การออกแบบเพื่อพัฒนาชุดทักษะการออกแบบประดิษฐ์ของเล่นที่บ้าน สำหรับเด็ก*. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. กรุงเทพฯ.
- อรุณ เยาวมาลย์. (2552). *การพัฒนาโมโนทัศน์ด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมการละเล่นที่บ้านไทย*. โรงเรียนอนุบาลเมืองราชบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1.
- อุดม เขยกิจวงศ์ และคณะ. (2548). *ศิลปะและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว.

บรรณานุกรมภาษาต่างประเทศ

- Bandura, Albert. (1977). *Social Learning Theory*. New Jersey : Prentice – Hall.
- Breckenridge and Vincent. (1968). *Child Development*. Lincoln, United Kingdom.
- Bruner Lerome S. (1969). *The Process of Education*. Massachusetts Harvard University Process Cambridge.
- ซิกมันด์ ฟรอยด์ S. M. Freud. *ทฤษฎีแรงจูงใจของฟรอยด์* [ออนไลน์]. <http://www.gotoknow.org/posts/492000%2012> (25 มิถุนายน 2557)
- Frost, Joe L. and Barry L. Klein. (1979). *Children's Play and Playgrounds*. Boston : Allyn and Bacon.
- Gardner, Howard. (1997). "Multiple Intelligences as Partner in School Improvement", *Educational Leadership*. (September 1997), 20-22.

- Jean Piaget. (1969). *The psychology of the child* . New York : Basic Book.
- Morrison, George S. (1998). *Early Childhood Education Today*. 7th ed. New Jersey : Prentice – Hall,Inc.
- Racklife and Raag. (1 9 9 8) . *Preschoolers Awareness o fSocial Expectations of Gender:Relationships to Toy Choices Sex Roles in A Journal of Research Vol.38 p.9-10*
- Rudolph, M., & Cohen, D. (1984). *Kindergarten and early schooling (2nd ed.)*. Englewoods Cliff, NJ: Prentice-Hall.
- Sprinthall, N.A.,E Sprinthall, R.C. (1990). *Educational Psychology : A developmental Approach*. 5 th ed. New York: Mc Graw-Hall.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายอินสอน จันตะ
วุฒิการศึกษา	ศศบ. (ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต)
หน่วยงานสังกัด	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง 113 ถนนพหลโยธิน ตำบลสวนดอก อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52000
โทรศัพท์	081-387-9457